

حقوق مدني و سياسي

پروتکل اختياري مربوط به ميثاق بين المللي حقوق مدني و سياسي

کشورهاي طرف اين پروتکل (11)

با توجه به اينکه به منظور حصول هر چه بيشتر مقاصد ميثاق حقوق مدني و سياسي (که از اين پس ميثاق ناميده ميشود) و اعمال مقررات آن مقتضي است که به کمیته حقوق بشر تشکیل شده طبق مندرجات بخش چهارم ميثاق (که از پس کمیته ناميده ميشود) اختيار داده شود اطلاعیه‌هاي افراي را که مدعي هستند قرباني نقض هر يك از حقوق مذکور در ميثاق شده‌اند دريافت و بنحو مذکور در اين پروتکل مورد رسيدگي قرار دهد.

بقرار ذيل توافق کرده‌اند:

ماده 1

هر کشور طرف ميثاق که طرف معاهده اين پروتکل ميشود صلاحيت کمیته را براي دريافت رسيدگي به اطلاعیه‌هاي افراد تابع صلاحيت خود که مدعي هستند قرباني نقض هر يك از حقوق مذکور در ميثاق از طرف آن کشور شده‌اند به رسميت ميشناسد. کمیته هيچ اطلاعیه مربوط به يك کشور طرف ميثاق را که طرف معاهده اين پروتکل نيست نمي‌پذيرد.

ماده 2

با رعايت مقررات ماده يك افراي که مدعي هستند هر يك از حقوق آنان که در اين ميثاق احصاء شده است نقض گرديده و کليه طرق شکايت موجود طبق قوانين داخلي را طي کرده‌اند ميتوانند يك اطلاعیه کتبي براي رسيدگي به کمیته تقديم بدارند.

ماده 3

کمیته هر اطلاعیه تقديم شده به موجب اين پروتکل را که بي نام (بدون امضاء) بوده يا اينکه تقديم آن را وسيله سوءاستفاده از حق تقديم چنين اطلاعیه‌هايي تشخيص دهد يا منافي مقررات ميثاق باشد غيرقابل قبول (مردود) اعلام مي‌کند.

ماده 4

1. با رعایت مقررات ماده 3 کمیته هر اطلاعیه تقدیم شده به موجب این پروتکل را به اطلاع کشور طرف معاهده این پروتکل که به ادعای مدعی ناقص هر يك از مقررات میثاق باشد می‌رساند.

2. در ظرف شش ماه کشور دریافت کننده اطلاعیه توضیحات یا اظهارات روشن کننده مسئله و تدابیری را که برای علاج وضعیت (2) ممکن است اتخاذ شده باشد در صورت اتخاذ چنین تدابیری کتباً به کمیته تقدیم می‌دارد.

ماده 5

1. کمیته به اطلاعیه‌های واصل به موجب این پروتکل با توجه به کلیه اطلاعات کتبی که از طرف شاکی و از طرف کشور ذینفع طرف معاهده آن تقدیم شده است رسیدگی می‌کند.

2. کمیته به هیچ اطلاعیه واصل از يك فرد رسیدگی نخواهد کرد مگر اینکه اطمینان حاصل کند که:

الف - همان موضوع به موجب آئین دادرسی تحقیق یا تصفیه بین‌المللی دیگری تحت رسیدگی نیست.

ب - شاکی کلیه طرق شکایت موجود داخلی را طی کرده است. این قاعده در مواردی که طی طرق شکایت به نحو غیرمعقول طولانی باشد مجری نخواهد بود.

3. کمیته در موقع رسیدگی به اطلاعیه‌های واصل به موجب این پروتکل جلسات سری تشکیل می‌دهد.

4. کمیته نظریات (تشخیص‌های) خود را به کشور ذینفع طرف معاهده پروتکل و فرد شاکی اطلاع می‌دهد.

ماده 6

کمیته در گزارش سالانه خود که طبق ماده 45 میثاق تنظیم می‌کند خلاصه فعالیت‌هایی را که به موجب این پروتکل انجام داده است می‌گنجاند.

ماده 7

تا زمانی که هدف‌های قطعنامه 1514 (دوره اجلاس پانزدهم) مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد در تاریخ 15 دسامبر 1960 راجع به اعلامیه اعطای استقلال به سرزمین‌ها و مردم مستعمرات تحقق یابد

مقررات این پروتکل حق شکایتی را که به موجب منشور ملل متحد و سایر مقاوله نامه‌ها و اسناد بین‌المللی منعقد در تحت لوای سازمان ملل متحد یا مؤسسات تخصصی آن باین مردم اعطاء شده به هیچ وجه محدود نمی‌کند.

ماده 8

1. این پروتکل برای امضای هر کشوری که میثاق را امضاء کرده است مفتوح است.

2. این پروتکل موقوف به تصویب هر کشوری است که میثاق را تصویب کرده یا به آن ملحق شده است. اسناد تصویب نزد دبیرکل سازمان ملل متحد تودیع خواهد شد.

3. این پروتکل برای الحاق هر کشوری که میثاق را تصویب کرده یا به آن ملحق شده مفتوح است.

4. الحاق به وسیله تودیع سند الحاق نزد دبیرکل سازمان ملل متحد به عمل می‌آید.

5. دبیرکل سازمان ملل متحد کلیه کشورهای را که این پروتکل را امضاء کرده‌اند یا به آن ملحق شده‌اند از تودیع هر سند تصویب یا الحاق مطلع می‌کند.

ماده 9 کنوانسیون بین‌المللی رفع هر نوع تبعیض نژادی

مصوب 21 دسامبر 1965 میلادی (مطابق با 30/8/1344 شمسی)

مجمع عمومی سازمان ملل متحد (21)

دول عاقد این قرارداد:

نظر به اینکه منشور ملل متحد مبتنی بر اصول حیثیت ذاتی و تساوی کلیه افراد انسانی و کلیه دول عضو ملل متحد متعهد شده‌اند که منفرداً و مشترکاً با همکاری سازمان برای نیل به یکی از هدفهای ملل متحد یعنی توسعه و تشویق احترام جهانی و واقعی به حقوق بشر و آزادیهای اساسی برای همگان بدون تمایز نژاد یا جنس یا زبان و یا مذهب اقدام نمایند.

نظر به اینکه اعلامیه جهانی حقوق بشر اعلام می‌دارد که کلیه افراد انسانی به طور آزاد و یکسان از لحاظ حیثیت و حقوق متولد می‌شوند و

باید بتوانند از کلیه حقوق و آزادیهای مندرج در آن اعلامیه بدون تمایز به خصوص از حیثیت نژاد و رنگ و یا ملیت برخوردار شوند.

نظر به اینکه کلیه افراد بشر در پیشگاه قانون برابر بوده و حق دارند علیه هر نوع تبعیض و هر نوع تحریک به تبعیض از حمایت یکسان قانون برخوردار شوند.

نظر به اینکه ملل متحد استعمار و کلیه روشهای تفکیک و تبعیضی را که به همراه دارد به هر شکل و در هر محلی که موجود باشد محکوم نموده و اعلامیه مورخ چهاردهم دسامبر 1960 راجع به اعطای استقلال به کشورها و ملل مستعمره (قطعنامه 1514 دوره پانزدهم مجمع عمومی) لزوم ختم سریع و بی‌قید و شرط استعمار را تأیید و رسماً اعلام نموده.

نظر به اینکه اعلامیه مورخ بیستم نوامبر 1963 ملل متحد (قطعنامه 1904 - دوره هیجدهم مجمع عمومی) راجع به رفع هر نوع تبعیض نژادی رسماً لزوم رفع سریع کلیه اشکال و همه مظاهر تبعیضات نژادی را در سراسر گیتی و همچنین لزوم تأمین تفاهم و احترام به حیثیت شخص انسانی را مورد تأیید قرار داده.

با اطمینان به اینکه فرضیه سیادت و تفوق مبتنی بر اختلاف بین نژادها عملاً مردود و اخلاقاً محکوم و از نظر اجتماعی غیرعادلانه و خطرناک بوده و تبعیض نژادی نه از لحاظ نظری و نه از لحاظ عملی قابل توجیه نمی‌باشد با تأیید مجدد اینکه تبعیض بین افراد بشر به جهت مبتنی بر نژاد و رنگ و یا ریشه قومی سدی در برابر وجود روابط دوستانه و مسالمت‌آمیز در میان ملل بوده و امکان دارد صلح و امنیت بین ملل و همچنین همزیستی هم‌آهنگ اشخاص را در داخل یک دولت مختل سازد.

با اطمینان به اینکه وجود موانع نژادی با آرمان‌های جامعه بشری قابل جمع نیست.

با احساس خطر از مظاهر تبعیض نژادی که هنوز در برخی از نواحی جهان مشهود است و نیز از سیاست‌های حکومتی مبتنی بر برتری یا تنفر نژادی از قبیل آپارتاید - و تفکیک وجدانی مصمم به اتخاذ کلیه تدابیر لازم برای امحاء سریع کلیه اشکال و تمامی مظاهر تبعیض نژادی و مصمم به پیشگیری و مبارزه با فرضیه‌ها و رویه‌های نژادی - به منظور تسهیل حسن تفاهم بین نژادها بر مبنای یک جامعه بین‌المللی که از قید کلیه اشکال تبعیض و تفکیک نژادی آزاد باشد.

با تذکر مفاد قرارداد مربوط به رفع تبعیض در مورد شغل و حرفه مصوب سازمان بین‌المللی کار در سال 1958 و با توجه به قرارداد مربوط به مبارزه با تبعیض نژادی در زمینه تعلیم که از طرف سازمان فرهنگی و علمی و تربیتی ملل متحد (یونسکو) در سال 1960 به تصویب رسیده.

با تمایل به اجرای اصول مقرر در اعلامیه ملل متحد راجع به رفع کلیه انواع تبعیضات نژادی و حصول اطمینان از اتخاذ سریع تدابیر عملی در این راه به شرح زیر موافقت نمودند.

***** ** *****

بخش 1

ماده 1

1. در قرارداد حاضر اصطلاح "تبعیض نژادی" اطلاق می‌شود به هر نوع تمایز و ممنوعیت یا محدودیت و یا رجحانی که براساس نژاد و رنگ یا نسب و یا منشأ ملی و یا قومی مبتنی بوده و هدف یا اثر آن از بین بردن و یا در معرض تهدید و مخاطره قراردادن شناسایی یا تمتع و یا استیفاء در شرایط متساوی از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در زمینه سیاسی و اجتماعی و فرهنگی و یا در هر زمینه دیگری از حیات عمومی باشد.

2. قرارداد حاضر ناظر به تمایزات و ممنوعیت‌ها و محدودیت‌ها و یا رجحاناتی که هر یک از دول عاقد قرارداد بین اتباع خود و اتباع سایر دول قائل می‌شوند نخواهد بود.

3. مقررات قرارداد حاضر را نباید طوری تفسیر نمود که در مقررات قانونی دول عاقد راجع به تابعیت و ملیت و قبول تابعیت به نحوی از انحاء مؤثر واقع شود. مشروط بر اینکه مقررات مزبور علیه ملیت خاصی قائل به تبعیض نباشد.

4. تدابیر خاصی که صرفاً به منظور تأمین ترقی شایسته برخی از گروه‌های نژادی یا قومی یا افرادی که برای تمتع و استیفاء از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در شرایط متساوی محتاج حمایت‌اند اتخاذ شده باشد - به منزله تدابیری که جنبه تبعیض نژادی دارند تلقی نخواهد گردید مشروط بر اینکه این اقدامات منجر به برقراری حقوق متمایز برای گروه‌های نژادی مختلف نشود و پس از حصول هدف‌هایی که موجب اتخاذ تدابیر مذکور گردیده بود ادامه نیابد.

1. دول عاقد تبعیض نژادی را محکوم می‌نمایند و متعهد می‌شوند که با توسل به کلیه وسائل مقتضی و بدون درنگ سیاستی را دنبال کنند که هدف آن از بین بردن هر نوع تبعیض نژادی و تسهیل توافق و تفاهم در بین کلیه نژادها باشد و برای نیل به این مقصود:

الف - هر يك از دول عاقد متعهد می‌شود که به هیچ نوع اقدام و یا رفتار تبعیض نژادی علیه اشخاص و گروه‌های افراد و یا مؤسسات مبادرت نرزد و ترتیبی فراهم آورد که کلیه مقامات و مؤسسات دولتی اعم از مملکتی یا محلی این تعهد را رعایت نمایند.

ب - هر يك از دول عاقد متعهد می‌شود که هیچ روش تبعیض نژادی را که از طرف فرد یا سازمانی اتخاذ گردیده مورد تشویق و دفاع و یا تأیید قرار ندهد.

ج - هر يك از دول عاقد موظف است تدابیر مؤثری اتخاذ نماید که سیاست‌های مملکتی و محلی تجدیدنظر و مقرراتی را که موجب ایجاد و یا تثبیت و استمرار تبعیضات نژادی گردد در هر کجا که باشد اصلاح یا ابطال و یا فسخ کند.

د - هر يك از دول عاقد مکلف است به کلیه وسائل مقتضی و منجمله در صورت اقتضاء از طریق تدابیر تقنینیه اعمال هر نوع تبعیض نژادی را از ناحیه افراد یا دسته‌ها یا سازمان‌ها ممنوع سازد و بدان پایان دهد.

ه - هر يك از دول عاقد متعهد می‌شود عنداللزوم تشکیلات و نهضت‌های طرفدار یگانگی نژادها و سایر وسایل از میان بردن موانع بین نژادها را مورد تشویق قرار دهد و موجبات عدم ترغیب هر عملی را که باعث تقویت تفرقه نژادی می‌شود فراهم آورد.

2. دول عاقد در صورت اقتضاء در زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی و غیره تدابیر خاص و معینی برای تأمین رشد و توسعه مطلوب برخی گروه‌های نژادی یا افراد وابسته به آنها و حمایت از این گروه‌ها و افراد اتخاذ می‌نمایند. این تدابیر بدین منظور اتخاذ می‌گردد که استیفای کامل حقوق بشری و آزادی‌های اساسی در شرایط متساوی برای ایشان تضمین شود ولی نباید پس از نیل به هدف موجب و منشأ حفظ حقوق غیرمتساوی و متمایز برای گروه‌های نژادی گردد.

ماده 3

دول عاقد به خصوص تفكيك نژادي و اعمال روشهاي آپارتايد را تقبيح و محكوم مي‌کنند و متعهد ميشوند که در کليه اراضي که در قلمرو صلاحيت قضائي آنهاست انجام اين قبيل اعمال و روشها را قدغن و ممنوع ساخته و آن را ريشه‌کن سازند.

ماده 4

دول عاقد هر نوع تبليغات و تشکيلاتي را که از افکار و نظريه‌هاي مبتني بر تفوق يك نژاد و يا گروهی از اشخاصي که رنگ و يا منشأ قومي معين دارند الهام بگيرد و يا هر نوع تنفر و تبعيض نژادي را توصيه يا تشويق کند - تقبيح مي‌نمايد و متعهد ميشوند که به منظور ريشه‌کن ساختن اين چنين تحريکات يا تبعيضات و به طور کلي براي محو هر قسم تبعيض نژادي سريعاً تدابير لازم را اتخاذ نمايند - و در اين راه اصول اعلاميه جهاني حقوق بشر و نیز حقوقي را که در ماده پنجم اين قرارداد تصريح گرديده است مورد توجه قرار دهند.

دول عاقد مخصوصاً متعهد ميشوند که:

الف - نشر هر نوع افکار مبتني بر تفوق يا نفرت نژادي و تحريك به تبعيض نژادي و همچنين اعمال زور يا تحريك به زور عليه هر نژاد و يا هر گروه که از حيث رنگ و قوميت متفاوت باشند و نیز بذل هر نوع مساعدت منجمله کمک مالي به فعاليتهاي تبعيضي نژادي را قانوناً از جرائم قابل مجازات اعلام نمايد.

ب - سازمانها و فعاليتهاي تبليغاتي متشکل و هر قسم فعاليت تبليغاتي ديگر را که محرک تبليغات نژادي بوده و يا آن را تشويق نمايد و عضويت در اين چنين سازمانها را قانوناً از جرائم قابل مجازات اعلام نمايد.

ج - به مقامات مسئول يا مؤسسات عمومي از مملکتی و يا محلي اجازه ندهند تبعيضات نژادي را ترغيب يا تشويق نمايند.

ماده 5

دول عضو طبق تعهدات اساسي مندرج در ماده 2 متعهد ميشوند که تبعيضات نژادي را به هر شکل و صورتيکه باشد ممنوع و ريشه‌کن سازند و حق هر فرد را به مساوات در برابر قانون و به ويژه در تمتع از حقوق زير بدون تمايز از لحاظ نژاد يا رنگ يا مليت يا

قومیت تضمین نمایند.

الف - حق برخورداری از رفتار مساوی در برابر محاکم و سایر مراجعی که اجرای عدالت را به عهده دارند.

ب - حق برخورداری از امنیت شخصی و حمایت دولت در برابر تجاوز و صدمه جسمی از ناحیه مأمورین دولت و یا هر فرد یا دسته یا تشکیلات.

ج - حقوق سیاسی و به خصوص حق شرکت در انتخابات و رأی دادن و نامزد شدن براساس سیستم اخذ رأی همگانی و یکسان و حق مشارکت در حکومت و اداره امور عمومی و حق نیل به مشاغل عمومی دولتی به هر رتبه و مقام در شرایط مساوی.

د - سایر حقوق مدنی - خصوصاً :

1. حق رفت و آمد و انتخاب اقامتگاه در داخل یک کشور

2. حق ترک هر کشور و منجمله ترک میهن خود و بازگشت به آن

3. حق داشتن یک تابعیت

4. حق ازدواج و انتخاب همسر خود

5. حق تملک چه به صورت فردی و چه به شکل مشارکت

6. حق توارث

7. حق آزادی فکر و وجدان و مذهب

8. آزادی عقیده و بیان

9. حق آزادی اجتماع و تشکیل جمعیت‌های مسالمت‌آمیز

ه - حقوق اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی خصوصاً :

1. حق کار کردن و انتخاب آزاد شغل و استفاده از شرایط عادلانه و رضایتبخش کار و برخورداری از حمایت در برابر بیکاری و دریافت دستمزد مساوی برای کار مساوی و دریافت پاداش منصفانه و رضایتبخش

2. حق تشکیل اتحادیه‌های صنفی و عضویت در آنها

3. حق مسکن

4. حق استفاده از بهداشت عمومی و مراقبت‌های پزشکی و بیمه‌های اجتماعی و خدمات اجتماعی

5. حق تحصیل و کارآموزی حرفه‌ای

6. حق مشارکت در فعالیتهای فرهنگی با شرایط یکسان

و - حق دسترسی به کلیه امکانات خدماتی که به عموم عرضه میشود از قبیل وسایط نقلیه و هتلها و رستورانها و کافهها و تماشاخانهها و پارکها.

ماده 6

دول عاقد برای کلیه افراد مشمول صلاحیت قضایی خود در برابر هر نوع تبعیض نژادی که حقوق بشر و آزادیهای اساسی افراد را برخلاف مقررات این قرارداد مورد تجاوز قرار دهد حمایت و یک طریقه دادرسی مؤثر در برابر محاکم ذیصلاحیت ملی و سایر مراجع صلاحیتدار مملکتی تأمین خواهند کرد و همچنین حق افراد را در مطالبه غرامت و جبران عادلانه و متناسب خسارتی که بر اثر اعمال تبعیضات نژادی وارد میگردد تضمین خواهند نمود.

ماده 7

دول عاقد متعهد میشوند به منظور مبارزه با تعصباتی که منجر به تبعیضات نژادی میشود و نیز برای تعمیم و بسط تفاهم و روح گذشت و سازش و مودت در میان ملل و گروهها و نژادها و اقوام مختلف و ترویج نیات و اصول منشور ملل متحد و مفاد اعلامیه جهانی حقوق بشر و اعلامیه ملل متحد درباره رفع تبعیضات نژادی و مفاد این قرارداد اقدامات مؤثر علیالخصوص در زمینه تعلیم و تربیت فرهنگ و نشر اخبار معمول دارند.

***** ** *****

بخش 2

ماده 8

1. کمیته‌ای به منظور رفع تبعیضات نژادی (که از این پس «کمیته» نامیده میشود) مرکب از هیجده نفر کارشناس واجد صفات عالی اخلاقی و بیطرفی که من باب اهلیت و مقام شخصی انجام وظیفه خواهند نمود و از طرف دول عاقد با توجه به لزوم توزیع جغرافیایی عادلانه و در

برگرفتن اشکال مختلفه تمدن و سیستم‌های عمده قضائی انتخاب میشوند تشکیل خواهد شد.

2. اعضای کمیته با رأی مخفی از بین کسانی که دول عاقد برای عضویت کمیته نامزد کرده‌اند انتخاب میشوند. هر دولت عضو می‌تواند یک نفر را از میان اتباع خود نامزد کند.

3. نخستین انتخابات شش ماه پس از تاریخ اجرای این قرارداد انجام می‌گیرد. حداقل سه ماه قبل از تاریخ هر دوره انتخاباتی دبیرکل ملل متحد کتباً از دول عضو دعوت خواهد کرد تا نامزدهای انتخاباتی خود را ظرف دو ماه معرفی نمایند.

دبیرکل ملل متحد فهرست اسامی کلیه کسانی را که بدین ترتیب نامزد شده‌اند به ترتیب حروف الفباء و با ذکر نام دول عضوی که آنها را نامزد کرده‌اند تهیه و به دول عاقد این قرارداد تسلیم می‌کند.

4. انتخاب اعضای کمیته در جلسهای متشکل از کلیه دول عضو که از طرف دبیرکل ملل متحد در مقر سازمان ملل متحد دعوت میشوند انجام خواهد گرفت.

در این جلسه که با حضور دو سوم دول عضو حائز اکثریت میشود کسانی به عضویت کمیته انتخاب میشوند که تعداد بیشتر و اکثریت مطلق آراء نمایندگان حاضر و رأی دهنده دول عضو را به دست آورند.

5. الف - اعضای کمیته برای مدت چهار سال انتخاب میشوند. معذک دوره عضویت نه نفر از کسانی که در نخستین انتخابات به عضویت برگزیده میشوند پس از دو سال منقضی می‌گردد و رئیس کمیته بلافاصله پس از انجام نخستین انتخابات اسامی این نه عضو را به حکم قرعه تعیین می‌نماید.

ب - برای جانشینی کارشناسی که به علل غیرمنتظره از ادامه و وظایف خود در کمیته دست کشیده، دولت متبوع او کارشناس دیگری را از میان اتباع خود مشروط به تصویب کمیته منصوب می‌کند.

6. پرداخت هزینه و مخارج اعضای کمیته مادامی که در کمیته انجام وظیفه می‌کنند به عهده دول عضو خواهد بود.

ماده 9

1. دول عاقد متعهد میشوند گزارشی درباره اقدامات قانونی و قضائی

و اداری و غیره که به منظور اجرای مقررات و مفاد این قرارداد معمول داشته‌اند در مواعد زیر به دبیرکل تسلیم نمایند که مورد مطالعه و بررسی کمیته قرار گیرد.

الف - ظرف یک سال از تاریخ لازم‌الاجراء شدن قرارداد در مورد هر یک از دول

ب - متعاقباً هر دو سال یک بار و بعلاوه هر وقت که کمیته چنین تقاضایی بنماید. کمیته می‌تواند از دول عاقد تقاضای اطلاعات تکمیلی بنماید.

2. کمیته هر سال گزارش اقدامات و فعالیت‌های خود را توسط دبیرکل به مجمع عمومی تسلیم می‌دارد و می‌تواند براساس مطالعه و بررسی گزارش‌ها و اطلاعات واصله از دول عضو پیشنهادها و توصیه‌هایی که دارای جنبه عمومی است بنماید. این پیشنهادها و توصیه‌های عمومی در صورت لزوم همراه با ملاحظات دول عضو به مجمع عمومی گزارش خواهد شد.

ماده 10

1. کمیته آئین نامه و مقررات داخلی خود را تعیین و تصویب خواهد کرد.

2. کمیته هیئت رئیسه خود را برای مدت دو سال انتخاب خواهد نمود.

3. دبیرخانه کمیته به عهده دبیرکل ملل متحد خواهد بود.

4. جلسات کمیته عادتاً در مقر سازمان ملل متحد منعقد خواهد گردید.

ماده 11

1. هر گاه یکی از دول عضو، چنین تشخیص دهد که یکی از دول عضو مقررات قرارداد حاضر را مرعی و مجری نمی‌دارد، می‌تواند توجه کمیته را به موضوع جلب کند کمیته مراتب را به اطلاع دولت مربوطه می‌رساند. دولت مربوطه ظرف سه ماه توضیحات کتبی برای روشن شدن قضیه و عنداللزوم اقداماتی که ممکن بود به عمل آید تسلیم کمیته می‌کند.

2. هر گاه ظرف شش ماه پس از اطلاع اولیه به دولت دریافت کننده

موضوع از طریق مذاکرات دو جانبه یا از هر طریق دیگری که برای دو دولت مقدور باشد به صورت مرضی‌الطرفین حل و فصل نشود هر يك از دو دولت مزبور حق خواهد داشت که موضوع را مجدداً به وسیله یادداشتی به کمیته مرجوع دارد و مراتب را به دولت دیگر نیز اطلاع دهد.

3. کمیته فقط در صورتی می‌تواند در مورد يك اختلاف طبق بند 2 این ماده رسیدگی نماید که قبلاً اطمینان حاصل کرده باشد که کلیه طرق دادخواهی در حقوق داخلی که براساس اصول کلی مورد قبول حقوق بین‌المللی استوار باشد، مورد استفاده و توسل قرار گرفته است این قاعده در مواردی که آئین دادخواهی متضمن مواعد طولانی غیرمعقولي باشد اعمال نمی‌گردد.

4. کمیته می‌تواند در مورد هر موضوعی که به آن ارجاع می‌شود اطلاعات تکمیلی دیگری که لازم بداند از دول مربوطه بخواهد.

5. در مواقعی که کمیته به موجب ماده حاضر مشغول بررسی موضوعی می‌باشد هر يك از دول ذینفع می‌توانند نماینده‌ای تعیین کنند که بدون داشتن حق رأی در تمام مدت رسیدگی در جلسات کمیته شرکت نماید.

ماده 12

1. الف - پس از آنکه کمیته کلیه اطلاعاتی را که لازم تشخیص می‌دهد تحصیل نمود و مورد بررسی و مذاقه قرارداد، رئیس کمیته کمیسیون سازش ویژه‌ای (که منبع «کمیسیون» نامیده می‌شود) مرکب از پنج تن که ممکن است عضو کمیته باشد و یا نباشند تعیین خواهد کرد، اعضای کمیسیون با رضایت کامل طرفین اختلاف انتخاب می‌شوند و کمیسیون مساعی جمیله خود را به منظور یافتن راه حل دوستانه موضوع، که مبتنی بر احترام و مراعات مفاد قرارداد حاضر باشد، برای دول ذینفع به کار خواهد برد.

ب - هر گاه طرفین اختلاف ظرف سه ماه در خصوص ترکیب کمیسیون جزئاً یا کلاً به توافق نرسند آن عده از اعضاء کمیسیون که مورد توافق طرفین اختلاف قرار نگرفته‌اند با رأی مخفی و به اکثریت دو سوم آراء اعضای کمیته از بین اعضای خود کمیته انتخاب خواهند شد.

2. اعضای کمیسیون من باب اهلیت و مقام شخصی خود خدمت می‌کنند و نباید از اتباع دول طرف اختلاف و یا از اتباع دول غیر عضو قرارداد حاضر باشند.

3. کمیسیون رئیس خود را انتخاب و روش کار و آئین نامه داخلی خود را تعیین و تصویب خواهد نمود.
4. جلسات کمیسیون عادتاً در مقر سازمان ملل متحد یا محل مناسب دیگری که کمیسیون تعیین کند منعقد خواهد گردید.
5. دبیرخانه مذکور در بند 3 ماده 10 قرارداد حاضر در صورتی که اختلاف بین دول موجب تشکیل کمیسیون شود خدمات خود را در اختیار کمیسیون می‌گذارد.
6. دول طرف اختلاف هزینه اعضای کمیسیون را بر اساس صورت برآوردی که به وسیله دبیرکل تسلیم می‌شود بالسویه پرداخت خواهند نمود.
7. دبیرکل اختیار دارد در صورت لزوم پیش از آنکه دول طرف اختلاف هزینه‌های متعلقه را طبق بند 6 این ماده تأدیه نمایند - هزینه اعضای کمیسیون را پرداخت نماید.
8. اطلاعاتی که کمیته تحصیل و بررسی نموده است در اختیار کمیسیون قرار خواهد گرفت و کمیسیون می‌تواند از دول ذیربط تقاضای ارسال اطلاعات مربوطه دیگری را بنماید.

ماده 13

1. کمیسیون پس از بررسی همه جوانب موضوع گزارشی تهیه و به رئیس کمیته تسلیم می‌کند این گزارش مشتمل بر استنتاجات کمیسیون در مورد واقعیات مربوطه به اختلاف بین طرفین بوده و متضمن توصیه‌هایی که برای حل دوستانه اختلاف مناسب تشخیص می‌شود خواهد بود.
2. رئیس کمیته گزارش کمیسیون را به هر يك از دول طرف اختلاف ارسال خواهد داشت. دول مذکور ظرف سه ماه موافقت یا مخالفت خود را با توصیه‌های مندرج در گزارش کمیسیون به رئیس کمیته اطلاع خواهند داد.
3. پس از انقضای مهلت مقرر در بند 2 این ماده رئیس کمیته گزارش کمیسیون را به انضمام اظهاریه‌های دول ذینفع برای سایر دول عاقد قرارداد ارسال خواهد داشت.

ماده 14

1. هر يك از دول عاقد قرارداد می‌توانند در هر موقع اعلام نماید که صلاحیت کمیته را برای دریافت و رسیدگی به شکایات و عرایض افراد با

دسته‌هایی از اشخاصی که تابع آن دولت بوده و مدعی باشند که با نقض یکی از حقوق مصرحه در قرارداد حاضر از طرف آن دولت در معرض تعدی قرار گرفته‌اند به رسمیت می‌شناسد. کمیته هیچ عریضه یا شکایت راجع به دولتی را که مبادرت به اعلام چنین اعلامیه‌ای ننموده باشد، دریافت نخواهد داشت.

2. هر يك از دول عاقد این قرارداد که شناسایی صلاحیت کمیته را طبق بند 1 این ماده اعلام دارد می‌تواند در داخل نظام قضائی مملکتی خود، برای دریافت و رسیدگی به شکایات افراد یا دسته‌هایی از اشخاص که تابع آن دولت می‌باشند و مدعی هستند که با نقض یکی از حقوق مصرحه در قرارداد حاضر از طرف دولت مذکور در معرض تعدی قرار گرفته‌اند و سایر طرق دادخواهی که در دسترسشان بوده مراجعه نموده‌اند، مرجعی را ایجاد یا تعیین نماید.

3. اعلام شناسایی که طبق بند 1 این ماده صورت می‌گیرد و نام مرجعی که به موجب بند 2 این ماده ایجاد و یا تعیین می‌شود توسط دولت مربوط به دبیرکل سازمان ملل متحد تسلیم می‌شود و مشارالیه رونوشت آنرا برای سایر دول عاقد قرارداد می‌فرستد. اعلام شناسایی را می‌توان هر موقع از طریق ارسال یادداشت به دبیرکل سازمان ملل متحد مسترد داشت لیکن این استرداد در مورد عرایضی که کمیته تا آن تاریخ دریافت داشته مؤثر نخواهد بود.

4. مرجعی که طبق بند 2 این ماده ایجاد و یا تعیین می‌شود موظف است شکایات واصله را در دفتری به نام دفتر عرایض ثبت کند و نسخه‌های مصدق و متحدالشکل این دفتر همه ساله از طریق مناسب در اختیار دبیرکل قرار دهد محتویات دفتر مزبور افشاء نخواهد شد.

5. هرگاه مرجعی که طبق بند 2 این ماده ایجاد و یا تعیین می‌شود نتواند موجبات رضایت عارض یا شاکی را فراهم سازد عارض حق دارد ظرف شش ماه مراتب را به استحضار کمیته برساند.

6. الف - کمیته هر عریضه‌ای را که به آن ارجاع گردد محرمانه به نظر دولت عاقدی که شاکی مدعی است مقررات این قرارداد را نقض کرده است می‌رساند لیکن هویت شخص و یا گروه افراد شاکی را بدون رضایت صریح شخص و یا گروه مذکور نمی‌توان فاش ساخت.

کمیته شکایاتی را که فاقد امضاء صریح باشد نخواهد پذیرفت.

ب - دولت مربوطه ظرف سه ماه پس از اطلاع از مفاد شکایت توضیحات و

اطهارات لازم را که برای روشن شدن موضوع و عنداللزوم اقداماتی که ممکن بود به عمل آید کتباً به اطلاع کمیته می‌رساند.

7. الف - کمیته با توجه به اطلاعاتی که دولت مربوطه و شخص شاکی در اختیار گذارده‌اند عرایض و شکایات را مورد بررسی قرار می‌دهد کمیته در صورتی شکایتی را مورد بررسی قرار خواهد داد که قبلاً اطمینان حاصل کرده باشد که شخص شاکی کلیه طرق دادخواهی داخل ممکن را مورد استفاده و توسل قرار داده است این قاعده در مواردی که آئین دادخواهی متضمن مواعد طولانی غیرمعقول باشد، اعمال نمی‌گردد.

ب - کمیته پیشنهادهای و توصیه‌های احتمالی خود را به اطلاع دولت مربوطه و شخص عارض خواهد رسانید.

8. کمیته خلاصه عرایض واصله و در صورت اقتضاء خلاصه توضیحات و اظهارات دول مربوطه و نیز پیشنهادهای و توصیه‌های خود را در گزارش سالانه منتشر خواهد کرد.

9. کمیته فقط در صورتی صلاحیت خواهد داشت وظایف مقرر در این ماده را انجام دهد که حداقل ده دولت عاقد این قرارداد صلاحیت آن را طبق مفاد بند 1 این ماده به رسمیت شناخته باشند.

ماده 15

1. تا نیل به هدفهای اعلامیه اعطای استقلال به کشورها و ملل تحت استعمار مندرج در قطعنامه 1514 (دوره 15) مجمع عمومی مورخ 14 دسامبر 1960 مقررات قرارداد حاضر به هیچ وجه در برخورداری ملل مذکور از حق دادخواهی و شکایت که به موجب سایر اسناد بین‌المللی یا از طرف سازمان ملل متحد و سازمانهای تخصصی به آنان اعطاء گردیده است محدودیتی ایجاد نخواهد کرد.

2. الف - کمیته متشکل طبق بند 1 ماده 8 قرارداد حاضر رونوشت شکایات واصل از ارگانهای سازمان ملل متحد را که مشغول به مسائلی می‌باشد که با اصول و هدفهای قرارداد ارتباط مستقیم دارد دریافت خواهد داشت و درباره شکایات رسیده از سکنه اراضی تحت قیمومت و یا غیر خودمختار و یا به طور کلی از سایر سرزمینهای مشمول قطعنامه شماره 1514 (دوره پانزدهم) مجمع عمومی که با مسائل منظور در قرارداد حاضر ارتباط دارد و ارگانهای مذکور راجع به آن اقدام و رسیدگی می‌نمایند اظهار عقیده کرده و راجع به موضوع آن شکایات توصیه‌هایی به عمل خواهد آورد.

ب - کمیته رونوشت گزارشهای ارگانهای صالحه سازمان ملل متحد را در زمینه اقدامات قانونگذاری و قضائی و اداری یا هر اقدام دیگری که مستقیماً به اصول و هدفهای این قرارداد مربوط میشود و توسط قوای اجرائی سرزمینهای مذکوره در جزء (الف) این بند معمول گردیده است دریافت خواهد داشت و عقاید و پیشنهادهای خود را به اطلاع ارگانهای مزبور خواهد رسانید.

3. گزارش کمیته به مجمع عمومی حاوی خلاصه عرایض و گزارشهای رسیده از ارگانهای ملل متحد بوده و همچنین عقاید و توصیههای کمیته در خصوص عرایض و گزارشهای مذکور خواهد بود.

4. کمیته از دبیرکل سازمان ملل تقاضا میکند که کلیه اطلاعات مربوطه به هدفهای این قرارداد و همچنین هر گونه اطلاعاتی که راجع به سرزمینهای مذکوره در بند 2 (الف) این ماده در اختیار دارد به کمیته ارسال دارد.

ماده 16

مقررات قرارداد حاضر در مورد تدابیری که بایستی برای حل اختلافات و رسیدگی به شکایات اتخاذ شود بدون خلل به سایر طرق حل اختلاف و رسیدگی به شکایات راجع به موضوع تبعیضات که در اسناد اساسی سازمان ملل و یا اسناد مربوط به تأسیس مؤسسات تخصصی آن و یا در قراردادهای مصوبه سازمان ملل متحد در نظر گرفته شد، اجرا میشود و مقررات مذکور مانع از آن نخواهد بود که دول عاقد به سایر طرق حل اختلاف طبق موافقتنامههای بینالمللی عمومی و یا خصوصی که بین آنان منعقد و مجری است توسل جویند.

***** ** *****

بخش 3

ماده 17

1. قرارداد حاضر برای امضای هر دولتی که عضو سازمان ملل متحد یا یکی از مؤسسات تخصصی آن بوده یا هر دولتی که اساسنامه دادگاه بینالمللی دادگستری را امضاء کرده باشد و همچنین هر دولتی که از طرف مجمع عمومی سازمان ملل متحد برای عضویت در قرارداد حاضر دعوت شود، مفتوح خواهد بود.

2. قرارداد حاضر به تصویب خواهد رسید و اسناد تصویب آن به دبیرکل

سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد.

ماده 18

1. قرارداد حاضر برای الحاق هر يك از دول مذکور در بند 1 ماده 17 مفتوح خواهد بود.

2. الحاق با تسلیم سند الحاق به دبیرکل ملل متحد انجام می‌گیرد.

ماده 19

1. قرارداد حاضر سی روز پس از تاریخ بیست و هفتمین سند تصویب و یا الحاق به دبیرکل سازمان ملل متحد لازم‌الاجراء خواهد شد.

2. قرارداد حاضر برای دولی که آن را تصویب کنند و یا پس از تسلیم بیست و هفتمین سند تصویب یا الحاق بدان ملحق شوند سی روز پس از تاریخی که سند تصویب یا سند الحاق خود را به دبیرکل ملل متحد تسلیم نمایند لازم‌الاجراء خواهد بود.

ماده 20

1. دبیرکل سازمان ملل متحد متن قیود و شروطی را که احتمالاً دول در موقع تصویب این قرارداد یا الحاق به آن قائل شوند دریافت داشته و به کلیه دول عاقد یا دولی که ممکن است به قرارداد ملحق شوند کتباً اطلاع خواهد داد. هر دولتی که به شرایط مذکور معترض باشد ظرف نود روز پس از تاریخ اطلاعیه مذکور به دبیرکل اطلاع خواهد داد شرط مورد بحث را نمی‌پذیرد.

2. به قید و شروطی که با موضوع و هدف قرارداد حاضر غیرقابل جمع است و همچنین شروطی که اثر آن فلج ساختن فعالیت یکی از ارگان‌های مخلوق قرارداد حاضر باشد مجاز نخواهد بود و شروطی دارای وصف فوق تلقی می‌گردد که مورد اعتراض حداقل دو سوم دول عاقد قرارداد واقع شود.

3. قیود و شروطی قائله را می‌توان هر موقع به اطلاع کتبی به دبیرکل مسترد داشت اطلاعیه مذکور از تاریخ وصول نافذ و معتبر خواهد بود.

ماده 21

هر يك از دول عاقد می‌تواند این قرارداد را با اطلاع کتبی به دبیرکل ملل متحد فسخ کند.

فسخ قرارداد يك سال پس از تاريخ وصول اعلاميه مذکور به دبیرکل نافذ خواهد بود.

ماده 22

اختلافات بين دو يا چند دولت عاقد راجع به تفسير و يا اجراي قرارداد حاضر که از طريق مذاکره يا از طريق ديگر مصحح در اين قرارداد حل و فصل نشود بنا به درخواست هر يك از طرفين اختلاف به دادگاه بين‌المللي دادگستري ارجاع خواهد شد تا راجع به آن رأي دهد مشروط بر اينکه طرفين اختلاف در مورد راه حل ديگري توافق نکرده باشند.

ماده 23

1. هر يك از دول عاقد مي‌تواند هر موقع كتباً از دبیرکل ملل متحد تقاضاي تجديد نظر در قرارداد حاضر را بنمايد.

2. مجمع عمومي سازمان ملل متحد درباره اقداماتي که بايد عنداللزوم در مورد چنين تقاضائي اتخاذ گردد، تصميم خواهد گرفت.

ماده 24

دبیرکل سازمان ملل متحد جزئيات ذيل را به اطلاع کليه دول مذکوره در بند 1 ماده 17 قرارداد حاضر خواهد رسانيد:

الف - امضاء و تصويب و يا الحاق به قرارداد طبق مواد 17 و 18.

ب - تاريخ اجراي قرارداد حاضر طبق ماده 19.

ج - اطلاعيه‌ها و اعلاميه‌ها و مکاتبات واصله طبق مواد 14 و 20 و 23.

د - موارد فسخ طبق ماده 21.

ماده 25

1. قرارداد حاضر که متون انگليسي و چيني و اسپانيايي و فرانسه و روسي آن داراي اعتبار يکسان مي‌باشد در بايگاني سازمان ملل متحد ضبط خواهد شد.

2. دبیرکل ملل متحد نسخه‌هاي مصدق اين قرارداد را براي کليه دولي که به يکي از طبقات مذکوره در بند 1 ماده 17 تعلق داشته باشد

ارسال خواهد داشت.

قرارداد فوق مشتمل بر يك مقدمه و بيست و پنج ماده منضم به قانون مربوط به قرارداد بين المللي رفع هر نوع تبعيض نژادي است.

1. به شرط لازم الاجراء شدن ميثاق اين پروتكل سه ماه پس از تاريخ توديع دهمين سند تصويب يا الحاق نزد دبيركل سازمان ملل متحد لازم الاجراء خواهد شد.

2. براي هر يك از كشورهايي كه بعد از توديع دهمين سند تصويب يا الحاق اين پروتكل را تصويب خواهند كرد يا به آن ملحق خواهند شد اين پروتكل سه ماه پس از تاريخ توديع سند تصويب يا الحاق آن كشور لازم الاجراء خواهد شد.

ماده 10

مقررات اين پروتكل بدون هيچگونه محدوديت يا استثناء به كلييه واحدهاي تشكيل دهنده كشورهاي متحده (فدرال) شمول خواهد داشت.

ماده 11

1. هر كشور طرف معاهد اين پروتكل مي تواند يك اصلاحيه پيشنهاد و متن آنرا نزد دبيركل سازمان ملل متحد توديع كند. دبيركل طرح اصلاحيه هاي پيشنهادي را به كشورهاي طرف معاهد اين پروتكل ارسال مي دارد و از آنها درخواست مي نمايد به او اطلاع دهند كه آيا مايل هستند كنفرانسي از كشورهاي طرف معاهد براي بررسي اين طرحها و اخذ رأي درباره آنها تشكيل شود. هرگاه اقلأً يك ثلث كشورهاي طرف معاهد موافق تشكيل چنين كنفرانسي باشند دبيركل كنفرانس را زير لواي سازمان ملل متحد تشكيل خواهد داد. هر اصلاحيه كه باكثرية آراء كشورهاي حاضر و رأي دهنده در كنفرانس پذيرفته شود براي تصويب به مجمع عمومي ملل متحد تقديم ميشود.

2. اصلاحيه ها وقتيكه به تصويب مجمع عمومي ملل متحد رسيد و با اكثرية دو ثلث از كشورهاي طرف معاهد اين پروتكل طبق قواعد قانون اساسي هر يك پذيرفته شد لازم الاجراء ميشود.

3. وقتيكه اين اصلاحيه ها لازم الاجراء ميشود براي كشورهايي كه آنها را پذيرفته اند الزام آور خواهد بود. ساير كشورهاي طرف معاهد كماكان به مقررات اين پروتكل و هر اصلاحيه قبلي كه پذيرفته اند ملزم خواهند بود.

ماده 12

1. هر کشور طرف معاهد می‌تواند هر موقع این پروتکل را از طریق اخطاریه کتبی خطاب به دبیرکل سازمان ملل متحد فسخ بکند. این فسخ سه ماه پس از تاریخ وصول اخطاریه به دبیرکل نافذ خواهد شد.

2. فسخ به اجرای مقررات این پروتکل در مورد هر اطلاعیه که به موجب ماده 2 قبل از تاریخ نافذ شدن فسخ تقدیم شده باشد خللی وارد نمی‌کند.

ماده 13

قطع نظر از اطلاعیه‌های پیش‌بینی شده در بند 5 ماده 8 این پروتکل دبیرکل سازمان ملل متحد کلیه کشورهای مذکور در بند 1 ماده 48 میثاق را از امور ذیل مطلع خواهد کرد:

الف - امضاهای این پروتکل و اسناد تصویب و الحاق تودیع شده طبق ماده 8.

ب - تاریخی که این پروتکل طبق ماده 9 لازم‌الاجراء خواهد شد و تاریخی که اصلاحیه‌ها طبق ماده 11 لازم‌الاجراء خواهد شد.

ج - فسخ‌هایی که طبق ماده 12 بشود.

ماده 14

1. این پروتکل متن‌های چینی - انگلیسی - فرانسه - روسی و اسپانیایی آن دارای اعتبار مساوی است در بایگانی سازمان ملل متحد تودیع خواهد شد.

2. دبیرکل سازمان ملل متحد رونوشت مصدق این پروتکل را به کلیه کشورهای مذکور در ماده 48 میثاق ارسال خواهد داشت.

حقوق كودك

كنوانسيون حقوق كودك

مصوب نوامبر 1989 (23)

مقدمه

كشورهاي طرف كنوانسيون حاضر:

با توجه به اين كه طبق اصول اعلام شده در منشور سازمان ملل به رسميت شناختن حقوق لاينفك، مساوي و منزلت تمام اعضاي خانواده بشري زيربناي آزادي، عدالت و صلح در جهان است،

با در نظر داشتن اين كه اعضاي سازمان ملل در منشور سازمان، اعتقاد خود را به حقوق اساسي و مقام و ارزش انسان و عزم خود را براي افزايش پيشرفتهاي اجتماعي و معيارهاي زندگي بهتر توأم با آزاديهاي بيشتري، در آزاديها پيشتر اعلام کرده اند،

با تشخيص اين كه سازمان ملل در اعلاميه جهاني حقوق بشر و در كنوانسيونهاي بينالمللي حقوق بشر اعلام و موافقت نموده كه هر يك از افراد بدون هر گونه تبعيض از نظر نژاد، رنگ، جنس، زبان، مذهب، عقايد سياسي، جاگه اجتماعي يا ملي، تولد و يا ساير خصوصيات، در تمام حقوق و آزاديهايي كه در آن كنوانسيونها و اعلاميهها اعلام شده، ذيق ميباشند،

و نظر به اين كه سازمان ملل در اعلاميه جهاني حقوق بشر اعلام نموده است كه دوران كودكي مستلزم مراقبتها و مساعدتهاي ويژه ميباشد،

با اعتقاد به اين كه خانواده به عنوان جزء اصلي جامعه و محيط طبيعي براي رشد و رفاه تمام اعضاي خود خصوصاً كودكان ميباستي از حمايتها و مساعدتهاي لازمه به نحوي برخوردار شود كه بتواند مسئوليتهاي خود را در جامعه ايفا كند،

با تشخيص اين كه كودك براي رشد كامل و متعادل شخصيتي خود ميباستي در محيط خانواده و در فضايي (مملو) از خوشبختي، محبت و تفاهم بزرگ شود،

با توجه به اين كه كودك ميبايست آمادگي كامل براي زندگي فردي در

جامعه داشته باشد و در سایه ایده‌آلهایی که در منشور سازمان ملل اعلام شده، خصوصاً صلح، احترام، بردباری، آزادی، برابری و اتحاد بزرگ شود،

با در نظر داشتن این که لزوم انجام مراقبتهای ویژه از کودک در اعلامیه حقوق کودک ژنو 1924 بیان شده، در 20 نوامبر 1959 در اعلامیه حقوق کودک مجمع عمومی به تصویب رسیده، در اعلامیه جهانی حقوق بشر و در میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (خصوصاً در موارد 23 و 24)، در کنوانسیون بین‌المللی حقوق اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی (خصوصاً در ماده 10) و در اسناد و احکام سازمانهای تخصصی و سازمانهای بین‌المللی مربوط به رفاه کودکان به رسمیت شناخته شده است،

با توجه به این که در اعلامیه جهانی حقوق بشر تصریح شده است، «کودک به خاطر نداشتن رشد کامل فیزیکی و ذهنی محتاج مراقبت و حمایت‌هایی از جمله حمایت‌های مناسب حقوقی قبل و بعد از تولد می‌باشد»،

با در نظر گرفتن مفاد اعلامیه اصول حقوقی و اجتماعی مربوط به حمایت و رفاه کودکان با اشاره ویژه به موضوع فرزند رضاعی و فرزندخواندگی ملی و بین‌المللی، قانون حداقل استاندارد سازمان ملل در مورد اجرای عدالت برای افراد صغیر (قوانین پکن) و اعلامیه حمایت از زنان و کودکان در مواقع اضطراری و جنگ‌ها، با تشخیص این که در تمام کشورهای جهان کودکانی وجود دارند که تحت شرایط دشوار زندگی می‌کنند و این گونه کودکان محتاج توجهات ویژه‌ای هستند، با توجه به ارزشهای سنتی و فرهنگی هر ملت در حمایت و تعلیم و تربیت یکنواخت کودک،

و با عنایت به اهمیت همکاری‌های بین‌المللی برای بهبود شرایط زندگی کودکان در تمام کشورها خصوصاً کشورهای در حال توسعه، به توافقات ذیل نایل شدند:

بخش 1

ماده 1

از نظر این کنوانسیون منظور از کودک افراد انسانی زیر سن 18 سال است مگر این که طبق قانون قابل اجرا در مورد کودک، سن بلوغ کمتر تشخیص داده شود.

ماده 2

1. کشورهای طرف کنوانسیون، حقوقی را که در این کنوانسیون در نظر گرفته شده، برای تمام کودکانی که در حوزه قضائی آنها زندگی میکنند بدون هیچگونه تبعیضی از جهت نژاد، رنگ، مذهب، زبان، عقاید سیاسی، ملیت، جایگاه قومی و اجتماعی، مال، عدم توانایی، تولد و یا سایر احوال شخصیه والدین و یا قیم قانونی محترم شمرده و تضمین خواهند نمود.

2. کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات لازم را جهت تضمین حمایت از کودک در مقابل تمام اشکال تبعیض، مجازات بر اساس موقعیت، فعالیتها، ابراز عقیده و یا عقاید والدین، قیم قانونی و یا اعضای خانواده کودک به عمل خواهند آورد.

ماده 3

1. در تمام اقدامات مربوط به کودکان که توسط مؤسسات رفاه اجتماعی عمومی و یا خصوصی، دادگاهها، مقامات اجرائی، یا ارگانهای حقوقی انجام میشود، منافع کودک از اهمیت ملاحظات میباشد.

2. کشورهای طرف کنوانسیون متقبل میشوند که حمایتها و مراقبتهای لازم را برای رفاه کودکان، با توجه به حقوق و وظایف والدین آنها، قیم و یا سایر افرادی که قانوناً مسئول آنان هستند، تضمین کنند و در این راستا اقدامات اجرائی و قانونی مناسب معمول خواهد گردید.

3. کشورهای طرف کنوانسیون تضمین خواهند نمود که مؤسسات، خدمات و وسائلی که مسئول مراقبت و حمایت کودکان هستند مطابق با معیارهای باشند که توسط مقامات ذیصلاحیت خصوصاً در زمینههای ایمنی، بهداشت، تعداد کارکنان آن مؤسسات و نحوه نظارت و بازرسی، تعیین شده است.

ماده 4

کشورهای طرف کنوانسیون اقدامات اجرائی و قانونی لازم را جهت تحقق حقوق شناخته شده در این کنوانسیون معمول خواهند داشت. کشورهای طرف کنوانسیون با توجه به حقوق اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی اقداماتی را در جهت به کارگیری حداکثر منابع موجود خود و در صورت لزوم در چارچوب همکاریهای بینالمللی به عمل خواهند آورد.

ماده 5

کشورهای طرف کنوانسیون احترام به مسئولیتها، حقوق و وظایف والدین و یا در صورت قابلیت اطلاق، اعضای خانواده بزرگی که از طریق آداب محلی به وجود می‌آید، قیم و یا سایر اشخاصی که قانوناً مسئول کودک هستند را متقبل می‌شوند و به طریقی که موجب تکامل تواناییهای کودک شود، راهنمایی و ارشاد لازم را جهت اعمال حقوق شناخته شده کودک در این کنوانسیون، به عمل خواهند آورد.

ماده 6

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق ذاتی هر کودک را برای زندگی به رسمیت خواهند شناخت.
2. کشورهای طرف کنوانسیون ایجاد حداکثر امکانات را برای بقا و پیشرفت کودک تضمین خواهند نمود.

ماده 7

1. تولد کودک بلافاصله پس از به دنیا آمدن ثبت می‌شود و از حقوقی مانند حق داشتن نام، کسب تابعیت و در صورت امکان، شناسایی والدین و قرار گرفتن تحت سرپرستی آنها برخوردار می‌باشد.
2. کشورهای طرف کنوانسیون این حقوق را مطابق با قوانین ملی و تعهدات خود طبق اسناد بین‌المللی مربوطه در این زمینه، خصوصاً در مواردی که کودک در صورت عدم اجرای آنها آواره محسوب گردد، لازم‌الاجرا تلقی خواهند کرد.

ماده 8

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق کودک برای حفظ هویت خود، من جمله ملیت، نام و روابط خانوادگی را طبق قانون و بدون مداخله تضمین خواهند کرد.
2. در مواردی که کودک به طور غیرقانونی از تمام یا برخی از حقوق مربوط به هویت خود محروم شود، کشورهای عضو حمایت و مساعدتهای لازم را برای استیفای سریع حقوق فوق به عمل خواهند آورد.

ماده 9

1. کشورهای طرف کنوانسیون تضمین می‌نمایند که کودکان علی‌رغم خواسته‌شان از والدین خود جدا نشوند، مگر در مواردی که مقامات

ذیصلاح مطابق قوانین و مقررات و پس از بررسیهای قضایی مصمم شوند که این جدایی به نفع کودک است. این گونه تصمیمات ممکن است در موارد به خصوصی از قبیل سوءاستفاده و یا بی‌توجهی والدین کودک و یا هنگام جدا شدن والدین از یکدیگر ضرورت یابد و در این صورت باید در مورد محل اقامت کودک تصمیمی اتخاذ شود.

2. در هر يك از مراحل دادرسي مربوط به پاراگراف اول ماده 9 باید به تمام طرفهای ذینفع فرصت داده شود در مراحل دادرسي شرکت کرده و نظرات خود را ابراز کنند.

3. کشورهای طرف کنوانسیون، حق کودکی را که از يك یا هر دو والدین جدا شده، مبني بر حفظ روابط شخصي و تماس مستقیم با والدین به طور منظم رعایت خواهند نمود، مگر در مواردی که این امر مغایر منافع کودک باشد.

4. هنگامی که جدایی ناشی از اقدامات دولت از قبیل بازداشت، زندانی کردن، تبعید، اخراج یا مرگ (منجمله مرگی که در حین توقیف بودن شخص واقع شود) یکی یا هر دو والدین و یا کودک باشد، کشور طرف کنوانسیون بنا به درخواست، والدین یا کودک یا در صورت اقتضا یکی از اعضای خانواده را در جریان اطلاعات ضروری در مورد اموال فرد غایب خانواده قرار خواهد داد، مگر در مواردی که دادن این گونه اطلاعات مضر به حال کودک باشد. کشورهای طرف کنوانسیون هم چنین تضمین خواهند نمود که تسلیم این درخواست فی نفسه عواقبی برای افراد مربوطه در پی نداشته باشد.

ماده 10

1. مطابق با تعهدات کشورهای طرف کنوانسیون در پاراگراف 1 ماده 9، در خواست کودک یا والدین وی برای ورود یا ترک کشور برای به هم پیوستن مجدد خانواده، از سوی کشور طرف کنوانسیون با نظر مثبت و به روشی انسانی و سریع بررسی خواهند شد. کشورهای طرف کنوانسیون با نظر مثبت و به روشی انسانی و سریع بررسی خواهد شد. کشورهای طرف کنوانسیون هم چنین تضمین خواهند نمود که تسلیم این گونه درخواستها عواقبی برای درخواست کننده و اعضای آنها در پی نخواهد داشت.

2. کودکی که والدینش در کشورهای جداگانه زندگی میکنند حق دارد گذشته از شرایط استثنایی به طور منظم روابط شخصي و تماس مستقیم با والدین خود داشته باشد. بدین منظور و مطابق با تعهدات مندرج

در پاراگراف 2 ماده 9، کشورهای طرف کنوانسیون حق والدین و کودک برای ترک هر کشور من جمله کشور ملی خود و ورود به هر کشور دیگری را محترم خواهند شمرد. حق ترک هر کشوری فقط مشمول محدودیتهایی است که در قانون تصریح شده و برای حفظ امنیت ملی، نظم عمومی، سلامت عمومی یا اخلاقیات یا حقوق یا آزادیهای دیگران یا سایر حقوقی که در این کنوانسیون به رسمیت شناخته شده‌اند، ضروری است.

ماده 11

1. کشورهای طرف کنوانسیون اقداماتی را در جهت مبارزه با انتقال قاچاق و عدم بازگشت کودکان (مقیم) خارج معمول خواهند داشت.

2. در این راستا، کشورهای طرف کنوانسیون انعقاد توافقنامه‌های دو جانبه و یا چند جانبه یا پذیرش توافقنامه‌های موجود را تشویق خواهند نمود.

ماده 12

1. کشورهای طرف کنوانسیون تضمین خواهند کرد کودکی که قادر به شکل دادن به عقاید خود می‌باشد، بتواند این عقاید را آزادانه درباره تمام موضوعاتی که مربوط به وی می‌شود ابراز کند. به نظرات کودک مطابق با سن و بلوغ وی بها داده شود.

2. بدین منظور، خصوصاً برای کودک فرصتهایی فراهم آورده شود تا بتواند در هر یک از مراحل دادرسی اجرائی و قضایی مربوط به وی به طور مستقیم یا از طریق یک نماینده یا شخصی مناسب به طریقی که مطابق با مقررات اجرائی قوانین ملی باشد، ابراز عقیده نماید.

ماده 13

1. کودک دارای حق آزادی ابراز عقیده می‌باشد. این حق شامل آزادی جستجو، دریافت و رساندن اطلاعات و عقاید از هر نوع، بدون توجه به مرزها، کتبی یا شفاهی یا چاپ شده، به شکل آثار هنری یا از طریق هر رسانه دیگری به انتخاب کودک می‌باشد.

2. اعمال این حق ممکن است منوط به محدودیتهای خاصی باشد، ولی این محدودیتهای فقط منحصر به مواردی است که در قانون تصریح شده و ضرورت دارند.

الف - برای احترام به حقوق یا آبروی دیگران

ب - براي حفاظت از امنيت ملي يا نظم عمومي يا به خاطر سلامت عمومي و يا مسائل اخلاقي.

ماده 14

1. كشورهاي طرف كنوانسيون حق آزادي فكر، عقیده و مذهب را براي كودك محترم خواهند شمرد.

2. كشورهاي طرف كنوانسيون حقوق و وظائف والدين و ساير سرپرستان قانوني كودك را درباره هدايت كودك در جهت اعمال حقوق وي به طريقي كه باعث اعتلای استعدادها و تواناييهاي كودك شود، محترم خواهند شمرد.

3. آزادي ابراز عقیده و مذهب فقط طبق محدوديتهايي كه در قانون تصريح شده و براي حفظ امنيت، نظم، سلامت و اخلاقيات عمومي و يا حقوق و آزاديهاي اساسي ديگران لازم است، محدود ميشود.

ماده 15

1. كشورهاي طرف كنوانسيون، حقوق كودك را در مورد آزادي تشكيل اجتماعات و مجامع مسالمت آميز به رسميت ميشناسند.

2. به غير از محدوديتهايي كه در قانون تصريح شده و يا براي حفظ منافع امنيت ملي يا امنيت عمومي، نظم عمومي، سلامت عمومي و اخلاقيات و يا حقوق و آزاديهاي ديگران ضروري است، هيچ محدوديتي در اعمال اين حقوق وجود ندارد.

ماده 16

1. در امور خصوصي، خانوادگي، يا مكاتبات هيچ كودكي نمي توان خودسرانه يا غيرقانوني دخالت كرد يا هتك حرمت نمود.

2. كودك در برابر اين گونه دخالتها و يا هتك حرمتها مورد حمايت قانون قرار دارد.

ماده 17

كشورهاي طرف كنوانسيون به عملکرد مهم رسانه هاي گروهی واقف بوده و دسترسي كودك به اطلاعات و مطالب از منابع گوناگون و بين المللي، خصوصاً مواردی كه مربوط به اعتلای رفاه اجتماعي، معنوي يا اخلاقي و بهداشت جسمي و روحي وي ميشود را تضمين ميكنند. در اين راستا،

کشورها اقدامات ذیل را به عمل خواهند آورد:

الف) تشویق رسانه‌های گروهی به انتشار اطلاعات و مطالبی که برای کودک استفاده‌های اجتماعی و فرهنگی داشته و با روح ماده 29 نیز مطابق باشد.

ب) تشویق همکاری‌های بین‌المللی در جهت تولید، مبادله و انتشار این گونه اطلاعات و مطالب از منابع گوناگون فرهنگی، ملی و بین‌المللی

ج) تشویق تولید و انتشار کتابهای کودکان

د) تشویق رسانه‌های گروهی جهت توجه خاص به احتیاجات مربوط به آموزش زبان کودکانی که به گروههای اقلیت تعلق دارند یا بومی هستند.

ه) تشویق توسعه خط‌مشی‌های مناسب در جهت حمایت از کودک در برابر اطلاعات و مطالبی که به سعادت وی آسیب می‌رساند با توجه به مفاد مواد 13 و 18.

ماده 18

1. کشورهای طرف کنوانسیون بیشترین تلاش خود را برای تضمین به رسمیت شناختن این اصل که پدر و مادر کودک مسئولیت‌های مشترکی در مورد رشد و پیشرفت کودک دارند، به عمل خواهند آورد. والدین و یا قیم قانونی مسئولیت عمده را در مورد رشد و پیشرفت کودک به عهده دارند. اساسی‌ترین مسئله آنان (حفظ) منافع عالیة کودک است.

2. کشورهای طرف کنوانسیون به منظور تضمین و اعتلای حقوقی که در این کنوانسیون بیان شده همکاری‌های لازم را با والدین و قیم قانونی در جهت اجرای مسئولیت‌هایشان برای تربیت کودک به عمل خواهند آورد و ایجاد مؤسسات، تسهیلات و خدماتی را برای نگهداری کودکان تضمین خواهند کرد.

3. کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات لازم را در جهت تضمین حق استفاده کودکانی که دارای والدین شاغل می‌باشند، از خدمات و تسهیلات مربوط به نگهداری کودکان به عمل خواهند آورد.

ماده 19

1. کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات قانونی، اجرایی، اجتماعی

و آموزشي را در جهت حمايت از كودك در برابر تمام اشكال خشونت‌هاي جسمي و روحي، آسيبرساني يا سوءاستفاده، بي‌توجهي يا سهل‌انگاري، بدرفتاري يا استثمار منجمله سوءاستفاده جنسي در حيني كه كودك تحت مراقبت والدين يا قيم قانوني يا هر شخص ديگري قرار دارد، به عمل خواهند آورد.

2. اين گونه اقدامات حمايتي در موارد مقتضي بايد شامل اقدامات مؤثر براي ايجاد برنامه‌هاي اجتماعي در جهت فراهم آوردن حمايتهاي لازم از كودك و كساني كه مسئول مراقبت از وي مي‌باشند و نيز حمايت در برابر ساير اشكال محدوديتها و نيز براي پيشگيري، شناسايي، گزارش‌دهي، ارجاع، تحقيق، درمان و پيگيري موارد بدرفتاريهاي كه قبلاً ذكر شد و نيز بر حسب مورد پشتيباني از پيگرد قضائي باشد.

ماده 20

1. كودك نبايد به طور موقت يا دائم از محيط خانواده و از منافع خويش محروم باشد و بايد از طرف دولت تحت مراقبت و مورد مساعدت قرار گيرد.

2. كشورهاي طرف كنوانسيون مي‌بايست طبق قوانين ملي خود مراقبتهاي جاگزين ديگري را براي اين گونه كودكان تضمين نمايند.

3. اين گونه مراقبتها شامل موارد زيادي ميشود، از جمله تعيين سرپرست و كفيل در قوانين اسلامي، فرزندخواندگي و يا در صورت لزوم اعزام كودك به مؤسسات مناسب مراقبت از كودكان باشد. به هنگام بررسي راه‌حلاها بايد به استمرار مطلوب در تربيت كودك، قوميت، مذهب، فرهنگ و زبان كودك توجه خاص شود.

ماده 21

كشورهايي كه سيستم فرزندخواندگي را به رسميت شناخته و مجاز ميدانند، بايد منافع عاليه كودك را در اولويت قرار داده و نكات زير را مراعات كنند.

الف) تضمين اين كه فرزندخواندگي فقط از سوي مقامات ذيصلاح انجام ميشود كه مطابق با قوانين و مقررات لازم‌الاجرا و براساس اطلاعات موثق و قابل اطمينان تعيين مي‌كنند كه فرزندخواندگي با توجه به وضعيت وي در ارتباط با والدين، خويشاوندان و قيم قانوني مجاز است و در صورت مقتضي رضايت اشخاص فوق را براي فرزندخواندگي براساس

مقررات لازمه کسب می‌کنند.

ب) تضمین این که در صورتی که کودک را نتوان به روشی مناسب در کشور خود تحت سرپرستی یک خانواده درآورد، فرزندخواندگی در سایر کشورها به عنوان راه‌حلی دیگر مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

ج) تضمین برخورداری کودکانی که در سایر کشورها پذیرفته می‌شوند از مراقبت‌ها و حقوقی که به هنگام فرزندخواندگی در کشور خود، شامل حال آنان می‌شود.

د) اتخاذ تمام اقدامات لازم جهت تضمین این که قبول کودک در سایر کشورها برای افراد مربوطه متضمن منافع مالی نباشد.

ه) در صورت لزوم، پیشبرد اهداف ماده حاضر از طریق انعقاد قراردادها یا اتخاذ ترتیبات دو یا چند جانبه و تلاش در این چارچوب برای تضمین این که پذیرش کودک در یک کشور دیگر از طریق ارگانها یا مقامات ذیصلاح انجام شود.

ماده 22

1. کشورهای طرف کنوانسیون اقدام لازم را جهت تضمین برخورداری کودکی که خواهان پناهندگی است و یا پناهنده تلقی می‌شود، چه همراه والدین خود باشد یا شخص دیگری، مطابق با قوانین و مقررات محلی و بین‌المللی، از حمایتها و مساعدتهای بشردوستانه لازم و از حقوق مربوطه که در این کنوانسیون یا سایر اسناد بشردوستانه یا حقوق بشر مقرر شده و کشورهای فوق‌الذکر نسبت به آنها متعهد می‌باشند، به عمل خواهند آورد.

2. بدین منظور، کشورهای طرف کنوانسیون بنا به صلاحدید خود با سازمان ملل و سایر سازمانهای بین‌المللی یا غیردولتی ذیصلاح که با سازمان ملل کار می‌کنند در جهت حمایت و مساعدت از این گونه کودکان و ردیابی والدین یا سایر اعضای خانواده کودکان پناهنده و برای کسب اطلاعات لازم برای به هم پیوستن مجدد اعضای خانواده همکاری خواهند کرد. در صورتی که موفق به یافتن والدین یا سایر اعضای خانواده نشوند، با کودک همان گونه که در این کنوانسیون اظهار شده، درست مانند کودکی که به طور موقت یا دائم از محیط خانوادگی به هر دلیل محروم شده، رفتار خواهد شد.

ماده 23

1. کشورهای طرف کنوانسیون اذعان دارند کودکی که ذهناً یا جسماً دچار نقص می‌باشد باید در شرایطی که متضمن منزلت و افزایش اتکاء به نفس باشد و شرکت فعال کودک در جامعه را تسهیل نماید، رشد یافته و از یک زندگی آبرومند و کامل برخوردار گردد.

2. کشورهای طرف کنوانسیون حق کودکان معلول را برای برخورداری از مراقبت‌های ویژه به رسمیت می‌شناسد و ارائه این مراقبت‌ها را بر حسب شرایط والدین و یا مسئولین کودک و منوط به وجود منابع، به این گونه کودکان و کسانی که مسئول مراقبت از وی هستند، تشویق و تضمین خواهند کرد.

3. با تشخیص نیازهای ویژه کودک معلول، کمک‌های مقرر شده در پاراگراف 2 این ماده در صورت امکان می‌بایست به طور رایگان و با نظر گرفتن منابع مالی والدین و یا مسئولین کودک انجام گیرد و می‌بایست به نحوی برنامه‌ریزی شود که کودک معلول بتواند دسترسی مؤثر به آموزش، تعلیم و تربیت و خدمات مراقبتی بهداشتی، خدمات توانبخشی، آمادگی برای اشتغال و ایجاد فرصت به روشی که موجب دستیابی کودک به حداکثر کمال اجتماعی و پیشرفت شخصی از جمله پیشرفت فرهنگی و معنوی وی می‌شود، داشته باشد.

4. کشورهای طرف کنوانسیون در سایه همکاری‌های بین‌المللی، مبادله اطلاعات لازم را در زمینه مراقبت‌های بهداشتی جهت پیشگیری و معالجات پزشکی، روانشناسی و توانبخشی کودکان معلول من جمله انتشار و در دسترس قرار دادن اطلاعات مربوط به روش‌های توانبخشی، آموزش و خدمات حرفه‌ای با هدف قادر ساختن کشورهای طرف کنوانسیون به پیشبرد تواناییها و مهارت‌های خود و گسترش تجربیات آنان در این زمینه‌ها، افزایش خواهند داد. در این ارتباط، به نیازهای کشورهای در حال توسعه توجه خاصی مبذول خواهد شد.

ماده 24

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق کودک را جهت برخورداری از بالاترین استاندارد بهداشت و از تسهیلات لازم برای درمان بیماری و توانبخشی به رسمیت می‌شناسند. آنان برای تضمین این که هیچ کودکی از رسیدن به این حق و دسترسی به خدمات بهداشتی محروم نخواهد شد، تلاش خواهند نمود.

2. کشورهای طرف کنوانسیون موضوع را تا اجرای کامل این حق دنبال خواهند کرد و خصوصاً در زمینه‌های ذیل روش‌های مناسب را اتخاذ

خواهند کرد.

الف) کاهش میزان مرگ و میر نوزادان و کودکان

ب) تضمین فراهم نمودن مشورتهای پزشکی و مراقبتهای بهداشتی اولیه

ج) مبارزه با بیماریها و سوء تغذیه، از جمله در چارچوب مراقبتهای بهداشتی اولیه از طریق به کار بستن تکنولوژیهای در دسترس و از طریق فراهم نمودن مواد غذایی مقوی و آب آشامیدنی سالم و در نظر گرفتن خطرات آلودگی محیط زیست.

د) تضمین مراقبتهای قبل و پس از زایمان مادران

ه) تضمین این که تمام اقشار جامعه خصوصاً والدین و کودکان از مزایای تغذیه شیر مادر، بهداشت و بهداشت محیط زیست و پیشگیری از حوادث اطلاع داشته و به آموزش دسترسی داشته و در زمینه استفاده از اطلاعات اولیه بهداشت کودک و تغذیه مورد حمایت قرار دارند.

و) توسعه مراقبت های بهداشتی پیشگیرانه، ارائه راهنماییهای لازم به والدین و آموزش تنظیم خانواده و خدمات.

3. کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات لازم و مناسب را برای زدودن روش معالجات سنتی و خرافی در مورد بهداشت کودکان به عمل خواهند آورد.

4. کشورهای طرف کنوانسیون پیشبرد و تشویق همکاریهای بین‌المللی برای دستیابی تدریجی به تحقق کامل حقوق شناخته شده در کنوانسیون حاضر را متقبل میشوند. در این ارتباط، به نیازهای کشورهای در حال توسعه توجه خاصی خواهد شد.

ماده 25

کشورهای طرف کنوانسیون حق کودکی که توسط مقامات ذیصلاح به منظور مراقبت، حفاظت و یا بهداشت جسمی و روحی به خانواده یا مؤسسه‌ای داده شده است را جهت انجام بررسی دوره‌ای نحوه رفتار با کودک و بررسی دوره درمان ارائه شده برای کودک و تمام وضعیتهای مربوط به نگهداری وی را به رسمیت می‌شناسد.

ماده 26

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق برخورداری از امنیت اجتماعی منجمله

بیمه اجتماعی را برای تمام کودکان به رسمیت می‌شناسند و اقدام لازم را جهت دستیابی به تحقق کامل این حق، مطابق با قوانین ملی، به عمل خواهند آورد.

2. این مزایا در صورت مقتضی می‌بایست با توجه به منافع و شرایط کودک و اشخاصی که مسئولیت نگهداری وی را به عهده دارند و نیز هر گونه ملاحظه دیگری مربوط به کاربرد این مزایا در جهت منافع کودک در اختیارشان قرار گیرد.

ماده 27

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق تمام کودکان را نسبت به برخورداری از استاندارد مناسب زندگی برای توسعه جسمی، ذهنی، روحی، اخلاقی و اجتماعی به رسمیت می‌شناسند.

2. والدین یا سایر سرپرستان کودک، مسئولیت عمده‌ای در جهت تضمین شرایط زندگی مناسب برای پیشرفت کودک در چارچوب تواناییها و امکانات عالی خود به عهده دارند.

3. کشورهای طرف کنوانسیون، مطابق با شرایط ملی و در چارچوب امکانات خود، اقدام ضروری را برای یاری والدین و سایر اشخاص مسئول کودک در جهت اعمال این حق به عمل خواهند آورد و در صورت لزوم کمکهای مالی و برنامه‌های حمایتی را خصوصاً در مورد تغذیه، پوشاک و مسکن فراهم خواهند کرد.

4. کشورهای طرف کنوانسیون اقدام لازم جهت تضمین پرداخت مخارج کودک از سوی والدین و یا سایر اشخاصی که مسئولیت مالی کودک را به عهده دارند چه در داخل و چه در خارج از کشور به عمل خواهند آورد. در مواردی که شخص مسئول امور مالی کودک در کشوری متفاوت از کشور کودک زندگی می‌کند، کشورهای طرف کنوانسیون پذیرش موافقتنامه‌های بین‌المللی یا انعقاد این گونه موافقتنامه‌ها و نیز اتخاذ سایر ترتیبات لازم را تسریع خواهند نمود.

ماده 28

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق کودک را نسبت به آموزش و پرورش به رسمیت می‌شناسند و برای دستیابی تدریجی به این حق و براساس ایجاد فرصتهای مساوی، اقدامات ذیل را معمول خواهند داشت:

الف) اجباری و رایگان نمودن تحصیل ابتدائی برای همگان

ب) تشویق توسعه اشکال مختلف آموزش متوسطه منجمله آموزش حرفه‌ای و کلی، در دسترس قرار دادن این گونه آموزشها برای تمام کودکان و اتخاذ اقدامات لازم از قبیل ارائه آموزش و پرورش رایگان و دادن کمکهای مالی در صورت لزوم.

ج) در دسترس قرار دادن آموزش عالی برای همگان براساس توانائی‌ها و از هر طریق مناسب.

د) در دسترس قرار دادن اطلاعات و راهنمایی‌های آموزشی و حرفه‌ای برای تمام کودکان.

ه) اتخاذ اقداماتی جهت تشویق حضور مرتب کودکان در مدارس و کاهش غیبت‌ها.

2. کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات لازم را جهت تضمین این که نظم و انضباط در مدارس مطابق با حفظ شئون انسانی کودکان بوده و مطابق با کنوانسیون حاضر باشد، به عمل خواهند آورد.

3. کشورهای طرف کنوانسیون همکاری‌های بین‌المللی را در موضوعات مربوط به آموزش و پرورش، خصوصاً در زمینه زدودن جهل و بیسوادی در سراسر جهان و تسهیل دسترسی به اطلاعات فنی و علمی و روشهای مدرن آموزشی، تشویق و افزایش خواهند داد. در این ارتباط، به نیازهای کشورهای در حال توسعه توجه خاصی خواهد شد.

ماده 29

1. کشورهای طرف کنوانسیون موافقت می‌نمایند که موارد ذیل باید جزء آموزش و پرورش کودکان باشد.

الف) پیشرفت کامل شخصیت، استعدادها و توانائیهای ذهنی و جسمی کودکان.

ب) توسعه احترام به حقوق بشر و آزادیهای اساسی و اصول مذکور در منشور سازمان ملل.

ج) توسعه احترام به والدین کودک، هویت فرهنگی، زبان و ارزشهای ادبی و ملی کشوری که در آن زندگی می‌کند، و به موطن اصلی کودک و به تمدنهای متفاوت با تمدن وی.

د) آماده نمودن کودک برای داشتن زندگی مسئولانه در جامعه‌ای آزاد و

با روحیه‌ای (مملو) از تفاهم، صلح، صبر، تساوی زن و مرد و دوستی بین تمام مردم، گروه‌های قومی، مذهبی و ملی و اشخاص دیگر.

ه) توسعه احترام نسبت به محیط طبیعی.

2. از هیچ یک از بخش‌های این ماده و ماده 28 نباید چنان تعبیر شود که محلّ آزادی افراد و ارگانها برای تأسیس و اداره مؤسسات آموزشی که همواره طبق اصول ذکر شده در پاراگراف 1 این ماده و با شرایط ارائه آموزش مطابق با حداقل استاندارد ذکر شده توسط دولت ایجاد میشود، تلقی شود.

ماده 30

در کشورهای که اقلیتهای قومی و مذهبی و یا اشخاص بومی زندگی میکنند، کودکی که متعلق به این اقلیتها است باید به همراه سایر اعضای گروهش از حق برخورداری از فرهنگ و تعلیم و انجام اعمال مذهبی خود و یا زبان خویش برخوردار باشد.

ماده 31

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق کودک را برای تفریح و آرامش و بازی و فعالیتهای خلاق مناسب سن خود و شرکت آزادانه در حیات فرهنگی و هنری به رسمیت می‌شناسند.

2. کشورهای طرف کنوانسیون حق کودک را برای شرکت کامل در حیات فرهنگی و هنری محترم شمرده و توسعه می‌دهند و فراهم نمودن فرصتهای مناسب جهت شرکت در فعالیتهای فرهنگی، هنری خلاق و تفریحی را تشویق خواهند نمود.

ماده 32

1. کشورهای طرف کنوانسیون حق کودک جهت مورد حمایت قرار گرفتن در برابر استثمار اقتصادی و انجام هر گونه کاری که زیان‌بار بوده و یا توقفي در آموزش وي ایجاد کند و یا برای بهداشت جسمی، روحی، معنوی، اخلاقی و پیشرفت اجتماعی کودک مضر باشد را به رسمیت می‌شناسند.

2. کشورهای طرف کنوانسیون اقدامات لازم قانونی، اجرائی، اجتماعی و آموزشی را در جهت تضمین اجرای این ماده به عمل خواهند آورد. در این راستا، و با توجه به مواد مربوطه در سایر اسناد بین‌المللی،

کشورهای طرف کنوانسیون خصوصاً موارد ذیل را مورد توجه قرار خواهند داد:

(الف) تعیین حداقل سن یا حداقل سنین برای انجام کار.

(ب) تعیین مقررات مناسب از نظر ساعات و شرایط کار.

(ج) تعیین مجازاتها و یا اعمال سایر ضمانت‌های اجرایی مناسب جهت تضمین اجرای مؤثر این ماده.

ماده 33

کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات لازم از جمله اقدامات قانونی، اجرائی، اجتماعی، آموزشی را جهت حمایت از کودکان در برابر استفاده غیرقانونی از مواد مخدر و یا مواد محرک، همان‌گونه که در معاهدات بین‌المللی مربوطه تعریف شده و جلوگیری از استفاده از کودکان در تولید غیرقانونی و قاچاق این گونه مواد به عمل خواهند آورد.

ماده 34

کشورهای طرف کنوانسیون متقبل می‌شوند که از کودکان در برابر تمام اشکال سوءاستفاده‌ها و استثمارهای جنسی حمایت کنند. بدین‌منظور، کشورهای فوق خصوصاً اقدامات ملی، دو و چند جانبه را در جهت جلوگیری از موارد زیر به عمل می‌آورند.

(الف) تشویق یا وادار نمودن کودکان برای درگیری در هر گونه فعالیت‌های جنسی.

(ب) استفاده استثماری از کودکان در فاحشه‌گری و سایر اعمال غیرقانونی جنسی.

(ج) استفاده استثماری از کودکان در اعمال و مطالب پُرنوگرافیک.

ماده 35

کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات ضروری ملی، دو و چند جانبه را برای جلوگیری از ربوده شدن، فروش و یا قاچاق کودکان به هر شکل و به هر منظور به عمل خواهند آورد.

ماده 36

کشورهای طرف کنوانسیون از کودکان در برابر تمام اشکال استثمار که هر يك از جنبه‌های رفاه کودک را به مخاطره اندازد، حمایت خواهند کرد.

ماده 37

کشورهای طرف کنوانسیون اجرای اقدامات ذیل را متقبل میشوند.

(الف) هیچ کودکی نباید تحت شکنجه یا سایر رفتارهای بیرحمانه و غیرانسانی یا مغایر شئون انسانی قرار گیرد. مجازات اعدام و یا حبس ابد بدون امکان بخشودگی را نمیتوان در مورد کودکان زیر 18 سال اعمال کرد.

(ب) هیچ کودکی نباید به طور غیرقانونی و خودسرانه زندانی شود. دستگیری، بازداشت و یا زندانی کردن يك کودک میبایست مطابق با قانون باشد و به عنوان آخرین راه چاره و برای کوتاهترین مدت ممکن باید بدان متوسل شد.

(ج) با کودک زندانی باید به خاطر مقام ذاتی انسان، رفتاری انسانی و توأم با احترام داشت، به نحوی که نیازهای به خصوص سنی وی در نظر گرفته شود. کودکان زندانی خصوصاً باید از افراد بزرگسال جدا شوند مگر این که این امر مغایر مصالح کودک باشد. کودک جز در شرایط استثنایی حق دارد با خانواده خود از طرق نامه و ملاقات تماس گیرد.

(د) هر کودک زندانی میبایست از حق دسترسی سریع به مشاوره حقوقی و یا سایر مساعدتهای ضروری و نیز حق اعتراض نسبت به مشروعیت زندانی شدن خود در برابر دادگاه یا سایر مقامات ذیصلاح، مستقل و بیطرف و تصمیم‌گیری سریع در این گونه موارد برخوردار باشد.

ماده 38

1. کشورهای طرف کنوانسیون متقبل میشوند به مقررات قانون بین‌المللی بشر دوستی در زمان جنگ‌های مسلحانه که مربوط به کودکان میشود احترام بگذارند.

2. کشورهای طرف کنوانسیون هر گونه اقدام عملی را جهت تضمین این که افراد کمتر از 15 سال در مخاصمات مستقیماً شرکت نکنند، معمول خواهند داشت.

3. کشورهای طرف کنوانسیون از استخدام افراد کمتر از 15 سال در نیروهای مسلح خود خودداری خواهند کرد. این کشورها برای استخدام افرادی که بالای 15 سال و زیر 18 سال سن دارند، اولویت را به بزرگترها خواهند داد.

4. کشورهای طرف کنوانسیون، مطابق با تعهدات خود نسبت به قانون بین‌المللی بشر دوستی در جهت حمایت از افراد غیرنظامی به هنگام جنگهای مسلحانه، تمام اقدامات عملی را برای تضمین حمایت و مراقبت از کودکانی که تحت تأثیر (عواقب) جنگ قرار گرفته‌اند به عمل خواهند آورد.

ماده 39

کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات لازم را برای تسریع بهبودی جسمی و روحی و سازش اجتماعی کودکانی که قربانی بی‌توجهی، استثمار، سوءاستفاده، شکنجه یا سایر اعمال خشونت‌آمیز، غیرانسانی و تحقیرکننده یا جنگ بوده است، به عمل خواهند آورد. این روند بهبودی و پیوستن مجدد به جامعه می‌بایست در محیطی که موجب سلامت، اتکای نفس و احترام کودک شود، انجام گیرد.

ماده 40

1. کشورهای عضو در مورد کودکان مجرم یا متهم به نقض قانون کیفری این حق را به رسمیت می‌شناسند که با آنان مطابق با شئون و ارزش کودک رفتار گردد. این امر موجب افزایش احترام کودک نسبت به حقوق بشر و آزادیهای اساسی دیگران شده، سن کودک را در نظر گرفته و با در نظر گرفتن سن کودک، باعث افزایش خواست وی برای سازش با جامعه و به عهده گرفتن نقشی سازنده می‌گردد.

2. بدین منظور و با توجه به مفاد مربوطه اسناد بین‌المللی، کشورهای عضو خصوصاً موارد ذیل را تضمین می‌نمایند:

الف) هیچ کودکی نباید به خاطر اعمالی که در زمان ارتکاب توسط قانون ملی یا بین‌المللی منع نشده، متهم یا گناهکار شناخته شود.

ب) هر کودکی که متهم یا محکوم به نقض قانون کیفری شود، حداقل دارای تأمینهای زیر خواهد بود:

1) بی‌گناه شناخته شدن تا زمانی که جرم طبق قانون ثابت بشود.

2) اطلاع مستقیم و سریع از اتهامات وارده بر علیه وی، در صورت لزوم از طریق والدین و یا قیم قانونی، و (حق) داشتن مشاوره حقوقی و یا سایر کمکها در تهیه و ارائه لایحه دفاعیه.

3) روشن شدن موضوع در اسرع وقت توسط مقام یا ارگان قضائی بیطرف و مستقل و طی يك دادرسی عادلانه در حضور وکیل یا سایر کمکهای حقوقی، مگر این که این امر در جهت منافع کودک تشخیص داده نشود، خصوصاً با در نظر گرفتن سن، موقعیت و یا والدین و یا قیم قانونی کودک.

4) مجبور نبودن به دادن شهادت و یا اظهار تقصیر و امکان بررسی اظهارات شهود مخالف و کسب اجازه برای شرکت و بررسی اظهارات شاهدان وی در شرایط مساوی.

5) دسترسی به مقام یا ارگان قضائی ذیصلاح، بیطرف و مستقل بالاتر بر طبق قانون در صورت مجرم‌شناخته شدن

6) حق استفاده رایگان از مترجم در صورتی که کودک قادر به درک زبان مورد استفاده (در دادگاه) نباشد.

7) محرمانه بودن کامل موضوع در طول تمام مراحل دادرسی.

3. کشورهای عضو در جهت افزایش وضع قوانین و مقررات و تأسیس مقامات و مؤسساتی که خصوصاً مربوط به کودکان متهم، یا مجرم به نقض قانون کیفری باشند، تلاش خواهند کرد و خصوصاً اقدامات ذیل را معمول خواهند داشت:

الف) قائل شدن حداقل سن برای نقض قانون کیفری به نحوی که زیر این سن، کودک فاقد مسئولیت کیفری باشد.

ب) در صورت تناسب و تمایل، وضع مقرراتی در جهت رفتار با این گونه کودکان بدون توسل به دادرسیهای قضائی، به شرطی که حقوق بشر و ضمانتهای حقوقی کاملاً رعایت شود.

4. تأمین مسائلی از قبیل مقررات نگهداری، راهنمایی، نظارت، مشاوره، تعلیق مجازات، فرزندخواندگی، تعلیم و تربیت و برنامه‌های آموزشی حرفه‌ای و سایر اقدامات دیگر در جهت تضمین این که با کودکان رفتاری متناسب با رفاه و شرایط و جرم ارتکابی آنها خواهد شد.

هیچ يك از (مواد) کنوانسیون حاضر، قوانینی که در جهت تحقق حقوق کودک مؤثرتر بوده و جزء موارد زیر می‌باشد را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد:

الف) قانون کشور عضو، یا

ب) قانون بین‌المللی لازم‌الاجرا در آن کشور.

بخش 2

ماده 42

کشورهای عضو موظف هستند اصول و مقررات کنوانسیون را به طریقی مناسب و فعال و به نحوی یکسان به اطلاع بزرگسالان و کودکان برسانند.

ماده 43

1. به منظور بررسی پیشرفت کشورهای عضو در جهت تحقق تعهداتشان در قبال کنوانسیون حاضر، می‌بایست کمیته‌ای در مورد حقوق کودک برای انجام وظایفش که ذکر خواهد شد، تشکیل گردد.

2. کمیته شامل ده کارشناس با موقعیت عالی از نظر اخلاقی و با صلاحیت در زمینه‌هایی که در این کنوانسیون ذکر شده، خواهد بود. اعضای کمیته توسط کشورهای عضو از میان اتباع خود انتخاب می‌شوند و با مسئولیت شخصی خودشان خدمت خواهند کرد. در این زمینه به پراکندگی جغرافیایی برابر و نیز سیستمهای حقوقی عمده توجه خاص خواهد شد.

3. اعضای کمیته توسط کشورهای عضو با رأی‌گیری مخفی از میان لیست نامزدها انتخاب می‌شوند. هر يك از کشورهای عضو می‌توانند يك نفر از اتباع خود را نامزد کنند.

4. انتخابات اولیه کمیته طرف کمتر از 6 ماه پس از تاریخ به اجرا در آمدن کنوانسیون و پس از آن هر 2 سال یکبار انجام خواهد شد. حداقل 4 ماه قبل از هر انتخابات، دبیرکل سازمان ملل طی نامه‌ای از کشورهای عضو خواستار تعیین نامزدهای خود طی 2 ماه می‌شود. دبیرکل متعاقباً بر حسب الفبا لیستی از اشخاص نامزد شده و کشورهای می‌تواند آنان را نامزد کرده، تهیه کرده و آن را به کشورهای عضو کنوانسیون تسلیم خواهد نمود.

5. انتخابات در اجلاسهای کشورهای عضو که توسط دبیرکل در مقرهای سازمان ملل افتتاح میشود، انجام میگیرد. در آن اجلاسها که با حضور دو سوم از کشورهای عضو رسمیت خواهد یافت، اعضای کمیته از میان کسانی که بیشترین آراء و اکثریت مطلق آرای نمایندگان حاضر و رأی دهنده کشورهای عضو را کسب کرده اند، برگزیده میشوند.

6. اعضای کمیته برای مدت 2 سال انتخاب میشوند. این افراد در صورت نامزدی مجدد حق انتخاب شدن مجدد را دارا میباشند. مدت خدمت 5 تن از اعضای منتخب در اولین انتخابات در پایان 2 سال خاتمه مییابد؛ بلافاصله پس از اولین انتخابات اسامی این پنج تن توسط رئیس جلسه و از طریق قرعه کشی مشخص خواهد شد.

7. در صورت فوت، استعفا و یا اعلام عدم توانائی انجام وظیفه اعضای کمیته به هر دلیل، کشوری که این عضو را نامزد کرده به شرط تأیید کمیته کارشناس دیگری را از میان اتباع خود برای خدمت در مدت باقی مانده انتخاب خواهد کرد.

8. کمیته مقررات مربوط به خود را وضع خواهد کرد.

9. کمیته مأموران خود را برای يك دوره 2 ساله انتخاب خواهد کرد.

10. جلسات کمیته به طور عادی در یکی از مقرهای سازمان ملل یا هر محل مناسب دیگری که توسط کمیته تعیین میشود، تشکیل میگردد. کمیته به طور عادی سالانه تشکیل جلسه میدهد. مدت جلسات کمیته در جلسهای با شرکت کشورهای عضو کنوانسیون حاضر و با تأیید مجمع عمومی تعیین شده و در صورت لزوم قابل تغییر خواهد بود.

11. دبیرکل سازمان ملل تجهیزات و پرسنل لازم را برای مفید واقع شدن عملکردهای کمیته، طبق کنوانسیون حاضر فراهم خواهد نمود.

12. با تأیید مجمع عمومی، اعضای کمیتهای که طبق کنوانسیون حاضر تشکیل میشوند، در طی مدت خدمت از محل بودجه سازمان ملل و طبق شرایطی که مجمع عمومی تعیین میکند، حقوق دریافت خواهند کرد.

ماده 44

1. کشورهای عضو متقبل میشوند که از طریق دبیرکل سازمان ملل گزارشاتی را در مورد اقداماتی که برای تحقق حقوق شناخته شده در این کنوانسیون به عمل آورده اند و پیشرفتهای حاصله را به کمیته تسلیم کنند:

الف) ظرف 2 سال پس از به اجرا درآمدن کنوانسیون در مورد کشور مربوطه

ب) و پس از آن هر 5 سال يك بار

2. گزارشاتي كه طبق ماده حاضر تهیه میشوند میبایست عوامل و مشکلاتي را كه احتمالاً در سر راه انجام تعهدات وجود دارد، نشان دهند. این گزارشات هم چنین باید شامل اطلاعات كافي در جهت دادن تصویری جامع از اجرای کنوانسیون در کشور مربوطه باشد.

3. کشوري كه يك گزارش اولیه جامع به کمیته ارائه کرده است، میتواند از ارائه اطلاعات سیاسي كه قبلاً طبق پاراگراف 1 (الف) ماده حاضر فراهم کرده، خودداری کند.

4. کمیته میتواند از کشورهای عضو خواهان اطلاعات بیشتری در مورد نحوه اجرای کنوانسیون شود.

5. کمیته هر دو سال يك بار از طریق شوراي اجتماعي و اقتصادي گزارشاتي را در مورد فعالیتهای خود به مجمع عمومی ارائه خواهد کرد.

6. کشورهای عضو میبایست گزارشات خود را در کشورهايشان به طور گسترده در اختیار عموم بگذارند.

ماده 45

به منظور تسریع در اجرای مؤثر کنوانسیون و تشویق همکاریهای بینالمللي در زمینههای مندرج در آن:

الف) سازمانهای تخصصي، صندوق کودکان سازمان ملل و سایر ارگانهای آن سازمان میتوانند در حوزه اختیاراتشان بر اجرای مواد این کنوانسیون نظارت کنند. کمیته میتواند بر حسب مورد از سازمانهای تخصصي، صندوق کودکان سازمان ملل و سایر ارگانهای ذیصلاح در زمینههایی كه به اختیارات مربوط میشود، جهت ارائه نظرات تخصصي در مورد اجرای کنوانسیون، دعوت به همکاری کند. کمیته هم چنین میتواند از سازمانهای تخصصي، صندوق کودکان سازمان ملل و سایر ارگانهای سازمان ملل بخواهد در مورد اجرای کنوانسیون در زمینههایی كه به اختیارات آنان مربوط میشود، گزارشاتي را ارائه نمایند.

ب) کمیته می‌تواند بر حسب مورد گزارشات کشورهای عضو را که حاوی درخواست و یا اعلام نیاز به همکاری و مساعدتهای فنی است به ضمیمه نظرات و پیشنهادات خود به سازمانهای تخصصی، صندوق کودکان سازمان ملل و سایر ارگانهای ذیصلاح ارسال دارد.

ج) کمیته می‌تواند به مجمع عمومی توصیه کند که از دبیرکل بخواهد از طرف خود مطالعاتی را در مورد موضوعات ویژه مربوط به حقوق کودکان تقبل نماید.

د) کمیته می‌تواند براساس اطلاعات واصله، در اجرای مواد 44 و 45 کنوانسیون، پیشنهادات و نظرات کلی خود را اعلام کند. این پیشنهادات و نظرات به کشور عضو مربوط ارسال خواهد شد و به همراه نظرات کشور عضو به مجمع عمومی گزارش خواهد گردید.

بخش 3

ماده 46

این کنوانسیون در اختیار تمام کشورها جهت امضا قرار خواهد گرفت.

ماده 47

این کنوانسیون منوط به تصویب است. اسناد تصویب نزد دبیرکل سازمان ملل باقی خواهد ماند.

ماده 48

تمام کشورها می‌توانند به عضویت این کنوانسیون درآیند، اسناد عضویت نزد دبیرکل سازمان ملل به ودیعه خواهد ماند.

ماده 49

1. این کنوانسیون 30 روز پس از تاریخ به ودیعه گذاشتن بیستمین سند تصویب یا عضویت، نزد دبیرکل سازمان ملل قابل اجرا خواهد بود.

2. برای هر کشوری که پس از به ودیعه گذاشته شدن بیستمین سند تصویب یا عضویت، کنوانسیون حاضر را تصویب کند یا به عضویت آن درآید، این کنوانسیون 30 روز پس از زمان به ودیعه گذاردن اسناد عضویت یا تصویب کشور مربوطه قابل اجرا خواهد بود.

ماده 50

1. هر يك از كشورهاي عضو مي‌توانند اصلاحيه‌اي را پيشنهاد کرده و آن را براي دبیرکل سازمان ملل نیز ارسال کنند. دبیرکل، اصلاحیه پيشنهادهي آن را با ساير كشورهاي عضو در ميان مي‌گذارد و از آنان در مورد تشكيل کنفرانس كشورهاي عضو به منظور بررسی و رأي‌گیری در مورد پيشنهادات واصله نظرخواهي مي‌کند. در صورتي که ظرف 4 ماه پس از اعلام دبیرکل، حداقل يك سوم كشورهاي عضو، موافق با تشكيل چنین کنفرانسي باشند، دبیرکل کنفرانس را به کمک سازمان ملل افتتاح خواهد کرد. اصلاحيه‌اي که مورد تصویب اکثریت كشورهاي عضو حاضر در کنفرانس قرار گیرد، جهت تصویب به مجمع عمومي فرستاده خواهد شد.

2. هر اصلاحيه‌اي که مطابق پاراگراف اول اين ماده تصویب شود، پس از تصویب مجمع عمومي سازمان ملل و پذیرش دو سوم اکثریت كشورهاي عضو قابل اجرا خواهد بود.

3. پس از به اجرا درآمدن يك اصلاحیه فقط كشورهايي که آن را پذیرفته‌اند، موظف به اجراي آن مي‌باشند. ساير كشورهاي عضو همچنان موظف به رعایت اين کنوانسيون و ساير اصلاحيه‌هاي قبلي که آنها را پذیرفته‌اند خواهند بود.

ماده 51

1. دبیرکل سازمان ملل متن نظرات كشورها را در هنگام تصویب یا عضویت دریافت کرده و در اختیار ساير كشورها خواهد گذاشت.

2. نظرات مغایر با اهداف و مقاصد اين کنوانسيون ممنوع بوده و دریافت نخواهد شد.

3. نظرات را مي‌توان در هر زمان از طریق اعلام به دبیرکل سازمان ملل پس گرفت. دبیرکل تمام كشورها را نیز در جریان خواهد گذاشت. اين اعلام از تاريخي که به دست دبیرکل مي‌رسد، قابل اجرا خواهد بود.

ماده 52

كشورهاي عضو مي‌توانند از طریق ارسال يك اعلان کتبي به دبیرکل از عضویت کنوانسيون خارج شوند. اين امر يك سال پس از تاريخ دریافت اعلان توسط دبیرکل قابل اجرا خواهد بود.

ماده 53

دبیرکل سازمان ملل به عنوان امانتدار این کنوانسیون انتخاب شده است.

ماده 54

نسخه اصلی کنوانسیون حاضر به همراه ترجمه عربی، چینی، انگلیسی، فرانسه، روسی و اسپانیایی آن که همگی از اعتبار یکسان برخوردار است، نزد دبیرکل سازمان ملل به ودیعه گذاشته خواهد شد.

با حضور نمایندگان تام‌الاختیار که از طرف دولتهای متبوع خود دارای اختیار هستند، این کنوانسیون امضا گردید.

اعلامیه چهارمین کنفرانس جهانی زن

پکن، سپتامبر 1995 (33)

1. ما دولتهای شرکت‌کننده در چهارمین کنفرانس جهانی درباره زنان،
2. که در اینجا، در پکن، در پنجاهمین سال تأسیس سازمان ملل متحد گرد آمده‌ایم،
3. عزم جزم کرده‌ایم تا اهداف برابری، توسعه و صلح برای عموم زنان را در سراسر جهان به سود کل بشریت پیش بریم،
4. اعلام می‌کنیم آراء عموم زنان را از سراسر جهان دریافت کرده‌ایم و به چندگونی زنان و نقشها و شرایط آنان توجه داریم، یاد زنانی که در گذشته این راه را هموار کرده‌اند گرامی می‌داریم و از امیدی که قلوب جوانان را آکنده است الهام می‌گیریم،
5. تصدیق می‌کنیم که در دهه گذشته منزلت زنان از پاره‌ای جهات مهم پیشرفت کرده ولی این پیشرفت در همه جا یکسان نبوده و نابرابری زنان و مردان همچنان دوام آورده است و از اینرو موانع اصلی که

پی‌آیندهایی جدی برای بهزیست عموم مردمان خواهند داشت همچنان برجاست،

6. نیز تصدیق می‌کنیم که این موقعیت با فقر روبه‌رشدی که حیات اکثریت مردم جهان، به ویژه زنان و کودکان، را متأثر می‌سازد و ریشه‌های آن در حیطه‌های ملی و بین‌المللی هر دو قرار دارد تشدید می‌یابد،

7. خود را بیدریغ وقف مقابله با این محدودیت‌ها و موانع می‌کنیم تا از این طریق پیشرفت زنان و توانمندسازی آنان را در سراسر جهان فراتر بریم و برآنیم که این امر هم اینک نیازمند اقدام فوری در سایه امید، همکاری و همبستگی است تا ما را به پیش‌برد و به قرن آینده رهنمون شود.

بر تعهد خود به موارد ذیل مجدداً تأکید می‌ورزیم:

8. به حقوق برابر و حیثیت ذاتی انسانی زنان و مردان و سایر مقاصد و اصولی که در منشور ملل متحد ثبت گردیده، به اعلامیه جهانی حقوق بشر و سایر اسناد بین‌المللی حقوق بشر، بویژه کنوانسیون امحای جمیع صور تبعیض علیه زنان و کنوانسیون حقوق کودک و همچنین کنوانسیون امحای خشونت علیه زنان و اعلامیه حق توسعه؛

9. به تضمین اجرای کامل حقوق بشر مربوط به زنان و کودکان دختر به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر و پیوسته و تقسیم‌ناپذیر جمیع حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین؛

10. به مبنا قراردادن وفاق و پیشرفتی که در گردهمایی‌های سران و کنفرانس‌های پیشین ملل متحد در جهت هدف حصول برابری، توسعه و صلح حاصل آمده است؛ درباره زنان در نایروبی به سال 1995، درباره کودکان در نیویورک به سال 1990، درباره محیط زیست و توسعه در ریو دوژانیرو به سال 1992، درباره حقوق بشر در وین به سال 1993، درباره جمعیت و توسعه در قاهره به سال 1994، درباره توسعه اجتماعی در کپنهاک به سال 1995؛

11. به حصول کامل و اجرای مؤثر راهبردهای آینده‌نگر نایروبی برای پیشرفت زنان؛

12. به توانمندسازی و پیشرفت زنان، از جمله حصول حق آزادی اندیشه، وجدان، دین و عقیده و از این طریق کمک به رفع نیازهای

علم‌الاخلاقي، اخلاقي، رواني و فكري زنان و مردان، به افراد يا همراه با ديگران، و از اين طريق تضمين تحقق توان بالقوه كامل آنان در جامعه و شكل بخشيدن به زندگيشان برابر آمالي كه خود دارند.

ما پذيرفته‌ايم كه:

13. توانمندسازي زنان و مشاركت كامل آنان بر پايه برابري در همه زمينه‌هاي جامعه، از جمله مشاركت در فرآيند تصميم‌گيري و دسترسي به قدرت، براي حصول برابري، توسعه و صلح، لزوم بنيادين دارد؛

1. حقوق زنان، حقوق بشر است؛

15. حقوق، فرصت‌ها و دسترسي برابر به منابع، تسهيم برابر مسئوليت‌هاي خانواده بين مردان و زنان و شراكتي هماهنگ بين آنان در تحقق بهزيست خود و خانواده‌هايشان و نيز در تحكيم دموكراسي، امور خطيراند؛

16. امحاي فقر بر اساس رشد اقتصادي پيگير(34) ، توسعه اجتماعي، حفظ محيط زيست و عدالت اجتماعي مستلزم مداخله زنان در توسعه اقتصادي و اجتماعي، فرصت‌هاي برابر و مشاركت كامل و برابر زنان و مردان به عنوان كارگزاران و بهره‌برداران توسعه پاينده و مردم‌مدار است؛

17. تصديق و تأكيد مجدد و صريح بر اينكه حق عموم زنان در كنترل جميع جنبه‌هاي سلامت خود، به ويژه زادخيزيشان براي توانمندسازي آنان لزوم بنيادين دارد؛

18. صلح در سطوح محلي، ملي، منطقه‌اي و جهاني قابل دسترس است و با پيشرفت زنان كه يك نيروي بنيادين براي رهبري، حل و فصل مناقشات و پيشبرد صلحي پايدار دركليه سطوح هستند پيوندهاي جدائي‌ناپذير دارد.

19. ضرورت اقتضا مي‌كند كه با مشاركت كامل زنان، برنامه‌ها و خط مشي‌هاي حساس به جنسيت، مؤثر و كارآمد كه متقابلاً يكديگر را تقويت كنند، منجمله برنامه‌ها و خط مشي‌هاي توسعه، در كليه سطوح كه توانمندسازي و پيشرفت زنان را بپرورد، طراحي، اجرا و نظارت گردند.

20. مشاركت و كمك همه بخش‌هاي جامعه مدني، به ويژه گروه‌ها و

شبکه‌های زنان و سایر سازمان‌های غیردولتی و سازمان‌های مبتنی بر اجتماع، ضمن احترام کامل به خودمختاری آنها، با همکاری دولت‌ها، در اجرا و پیگیری مؤثر این کار پایه عمل حائز اهمیت است.

21. اجرای این کار پایه عمل مستلزم تعهد دولت‌ها و اجتماع جهانی است. دولت‌ها و اجتماع بین‌المللی با تقبل تعهدات ملی و بین‌المللی جهت عمل، منجمله تعهداتی که در این کنفرانس پذیرفته‌اند، ضرورت اتخاذ عمل حائز اولویت جهت توانمندسازی و پیشرفت زنان را تصدیق می‌کنند.

مصمم هستیم:

22. تلاش‌ها و اقدامات را تشدید نماییم تا اهداف و رهبردهای آینده‌نگر ناپروبی برای پیشرفت زنان تا پایان این قرن حاصل گردند.

23. برخورداری کامل زنان و کودکان دختر را از جمیع حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین تضمین کنیم و اقدامات مؤثری علیه موارد نقض این حقوق و آزادی‌ها اتخاذ نماییم؛

24. کلیه اقدامات لازم را جهت امحای جمیع صور تبعیض علیه زنان و کودکان دختر معمول داریم و کلیه موانع فراروی برابری جنسیتی، پیشرفت و توانمندسازی زنان را از میان برداریم؛

25. به ترغیب مردان بپردازیم تا در کلیه اقداماتی که در جهت برابری زن و مرد بعمل می‌آید مشارکت کامل داشته باشند؛

26. استقلال اقتصادی زنان را از طریق مختلف، منجمله اشتغال، ارتقاء بخشیم و بار فقر پابرجا و روبه تزايد زنان را با مقابله با علل ساختاری فقر از طریق تغییر ساختار اقتصادی، تضمین دسترسی برابر همه زنان، منجمله زنان روستایی، به عنوان کارگزاران مهم توسعه، به منابع تولید، فرصتها و خدمات عمومی، از میان برداریم؛

27. توسعه پاینده مردم مدار، منجمله رشد اقتصادی پیگیر، را از طریق تأمین آموزش پایه، آموزش مادام‌العمر، سواد آموزش و پرورش و مراقبت بهداشتی اولیه برای دختران و زنان ارتقاء بخشیم؛

28. گام‌های مثبت جهت تضمین صلح برای پیشرفت زنان برداریم و نقش پیشرو زنان را در جنبش صلح تصدیق کنیم و به گونه‌ای فعال در جهت خلع سلاح عمومی و کامل تحت بازرسی قاطع و مؤثر بین‌المللی بکوشیم و از مذاکرات بیدرنگ جهت انعقاد پیمان جامع و عام منع آزمایش

سلاح‌هاي اتمي که به نحوي چندجانبه و مؤثر قابل رسيدگي باشد و به خلغ سلاح هسته‌اي و جلوگيري از تکثير سلاح‌هاي هسته‌اي در کليه وجوه آن کمک کند حمايت به عمل آوريم؛

29. از جميع صور خشونت عليه زنان جلوگيري کنيم و به امحاي آنها بپردازيم؛

30. دسترسي برابر زنان و مردان را به آموزش و مراقبت بهداشتي و رفتار برابر با آنان را در اين موارد تضمين کنيم و آموزش و همچنين بهداشت جنسي و زادآوري(35) زنان را بهبود بخشيم؛

31. جميع حقوق بشر مربوط به زنان و دختران را ارتقاء بخشيم و از آنها حمايت نماييم؛

32. بر تلاش‌هايي که جهت تضمين برخورداري برابر عموم زنان و دختران از جميع حقوق بشر و آزادي‌هاي بنيادين و حذف موانع چندگانه‌اي که در راه توانمندسازي و پيشرفت آنان به دليل عوامل چون نژاد، سن، زبان، قوميت، فرهنگ، دين يا معلوليت يا بومي بودن وجود دارد، بيافزائيم؛

33. احترام به حقوق بين‌الملل، منجمله حقوق بشر دوستانه، را، بويژه به منظور حمايت از زنان و دختران، تضمين کنيم؛

34. توان بالقوه دختران و زنان همه سنين را به کمال توسعه بخشيم، مشارکت کامل و برابر آنان را در ساختن جهاني بهتر براي همگان تضمين کنيم و بر نقش آنان در فرآيند توسعه بيافزائيم.

ما مصمم هستيم تا:

35. دسترسي برابر زنان به منابع اقتصادي، از جمله زمين، اعتبارات، علوم و تکنولوژي، پرورش حرفه‌اي، اطلاعات، ارتباطات و بازار را به عنوان وسيله‌اي براي پيشبرد بيشتري توانمندسازي و پيشرفت زنان و دختران که باعث افزايش توانايي آنان در برخورداري از مزايای دسترسي کامل به اين منابع، منجمله، از طريق همکاري‌هاي بين‌المللي مي‌گردد تضمين کنيم؛

36. موفقيت کار پايه عمل را که مستلزم تعهدي پرتوان از سوي دولت‌ها، سازمان‌ها و نهادهاي بين‌المللي در همه سطوح است تضمين کنيم. ما عميقاً پذيرفته‌ايم که توسعه اقتصادي، توسعه اجتماعي و حفظ محيط زيست اجزاي وابسته به هم و متقابلاً تقويت کننده توسعه

پاینده اند که چارچوب تلاش‌های ما برای حصول کیفیت بالاتر زندگی برای همگی مردم است. توسعه اجتماعی عادلانه‌ای که توانمندسازی فقرا، بویژه زنان فقیر را در بهره‌گیری پاینده از منابع محیط زیست تصدیق می‌کند بنیاد ضرور توسعه پاینده است. همچنین، تصدیق می‌کنیم که رشد اقتصادی پی‌گسترده (36) و پیگیر در متن توسعه پاینده لازمه پاینده‌سازی توسعه اجتماعی و عدالت اجتماعی است. موفقیت کارپایه عمل مستلزم بسیج منابع کافی در سطوح ملی و بین‌المللی و همچنین منابع جدید و اضافی برای کشورهای در حال توسعه از جمیع مکانیسم‌های قابل حصول تأمین مالی است از جمله: منابع چند جانبه، دو جانبه و خصوصی برای پیشرفت زنان، منابع مالی جهت تقویت توان نهادهای ملی، فرومنطقه‌ای، منطقه‌ای و بین‌المللی، تعهد به حقوق برابر، مسئولیت‌های برابر و فرصت‌های برابر و مشارکت برابر زنان و مردان در جمیع هیأت‌ها و فرآیندهای سیاستگذاری ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی، و استقرار یا تقویت مکانیسم‌هایی در کلیه سطوح جهت پاسخگویی به زنان جهان؛

37. همچنین، موفقیت کارپایه عمل را در کشورهایی که دارای اقتصاد در حال گذار هستند تضمین کنیم. این کار مستلزم همکاری و مساعدت مستمر بین‌المللی است.

38. بدین وسیله، ما به عنوان دولتهای شرکت‌کننده در کنفرانس، کار پایه‌ای را که پس از این خواهد آمد تصویب می‌کنیم و خود را به اجرای آن متعهد می‌سازیم، و تضمین می‌کنیم که دیدگاهی جنسیتی در جمیع سیاست‌ها و خط‌مشی‌های ما منعکس باشد.

ما مصراً از سازمان ملل متحد، نهادهای مالی منطقه‌ای و بین‌المللی، دیگر نهادهای منطقه‌ای و بین‌المللی ذیربط و از عموم زنان و مردان، و نیز از سازمان‌های غیردولتی، ضمن احترام کامل به خودمختاری آنان، و از کلیه بخش‌های جامعه مدنی، در خواست می‌کنیم که، با همکاری دولتها، خود را کاملاً به کارپایه عمل متعهد سازند و به اجرای آن کمک کنند.

کشتار جمعی و مجازات آن

کنوانسیون جلوگیری از کشتار جمعی و مجازات آن مصوب 9 دسامبر 1948

مجمع عمومی سازمان ملل متحد (19)

مجمع عمومی متن قرارداد ضمیمه مربوط به جلوگیری از کشتار جمعی (ژنوسید) (20) را تصویب و به موجب ماده 11 همان قرارداد آنرا برای امضاء و تصویب و الحاق در دسترس دول می‌گذارد. قرارداد برای جلوگیری از کشتار جمعی (ژنوسید):

طرف های متعاقد با در نظر گرفتن اینکه مجمع سازمان ملل متحد بوسیله قطعنامه شماره (1) 86 مورخ 11 دسامبر 1946 خود اعلام داشته که کشتار جمعی (ژنوسید) جنایتی است که نسبت به حقوق بین‌الملل ارتکاب می‌شود و برخلاف روح و مقصد سازمان ملل بوده و دنیای متمدن چنین عملی را محکوم می‌کند و با اذعان باینکه در تمام دوره‌های تاریخ این عمل خسارات بسیاری به عالم انسانیت وارد ساخته است و با اطمینان باینکه برای رهایی عالم انسانیت از چنین بلیه وحشتناک همکاری بین‌المللی ضرورت دارد در مراتب ذیل موافقت حاصل نمودند:

ماده 1

طرف های متعاقد تصدیق و تأیید می‌کنند که (ژنوسید) اعم از اینکه در موقع صلح صورت گیرد یا جنگ به موجب حقوق بین‌المللی جنایت محسوب می‌شود و تعهد می‌کنند از آن جلوگیری کرده و مورد مجازات قرار دهند.

ماده 2

در قرارداد فعلی مفهوم کلمه (ژنوسید) یکی از اعمال مشروحه ذیل است که به نیت نابودی تمام یا گروه ملی و قومی و نژادی و یا مذهبی ارتکاب گردد. از اینقرار:

1. قتل اعضاء آن گروه.

2. صدمه شدید نسبت به سلامت جسمی و یا روحی افراد آن گروه.

3. قراردادن عمدی گروه در معرض وضعیات زندگانی نامناسبی که منتهی بزوال قوای جسمی کلی یا جزئی آن بشود.

4. اقداماتی که به منظور جلوگیری از توالد و تناسل آن گروه صورت گیرد.

5. انتقال اجباری اطفال آن گروه به گروه دیگر.

ماده 3

1. (ژنوسید) کشتار جمعی.

2. تبانی بمنظور ارتکاب ژنوسید.

3. تحریک مستقیم و علنی برای ارتکاب ژنوسید.

4. شروع به ارتکاب به ژنوسید.

5. شرکت در جرم ژنوسید.

ماده 4

اشخاصی که مرتکب ژنوسید و یا اعمال مشروحه در ماده سوم شوند اعم از اینکه اعضاء حکومت یا مستخدمین دولت و یا اشخاص عادی باشند مجازات خواهند شد.

ماده 5

طرفهای متعاقد ملتزم میشوند که بر طبق قوانین اساسی مربوط خود تدابیر قانونی لازم برای تأمین اجرای مقررات این قرارداد اتخاذ نمایند و مخصوصاً کیفرهای مؤثر درباره مرتکبین ژنوسید یا یکی دیگر از اعمال مشروحه در ماده سوم را در نظر بگیرند.

ماده 6

اشخاص متهم بارتکاب ژنوسید یا یکی دیگر از اعمال مشروحه در ماده سه به دادگاههای صالح کشوری که جرم در آنجا ارتکاب شده و یا به دادگاه کیفری بین‌المللی که طرفهای متعاقد صلاحیت آنرا شناخته باشد جلب خواهند شد.

ماده 7

عمل ژنوسید و اعمال دیگر مذکوره در ماده سه از لحاظ استرداد مجرمین، جرم سیاسی محسوب نمیشود. در این قبیل موارد طرفهای متعاقد تعهد میکنند طبق قوانین کشور خود و قراردادهای موجود

استرداد موافقت نمایند.

ماده 8

هر يك از متعاهدین مي‌توانند از مراجع صلاحیتدار سازمان ملل بخواهد که بر طبق منشور ملل متحد برای جلوگیری و مجازات ژنوسید یا اعمال دیگر مذکور در ماده 3 اقدامات مقتضی بعمل آورد.

ماده 9

اختلافات حاصله میان متعاهدین در خصوص تفسیر و تطبیق یا اجرای این قرارداد منجمله اختلافات راجع به مسئولیت يك دولت در مورد عمل ژنوسید یا اعمال دیگر مذکور در ماده 3 به تقاضای یکی از طرفین اختلاف به دیوان بین‌المللی دادگستری ارجاع میشود.

ماده 10

این قرار داد که متن‌های چینی و انگلیسی و فرانسه و روسی و اسپانیولی آن متساویاً معتبر شناخته میشود تاریخ 9 دسامبر 1948 را خواهد داشت.

ماده 11

این قرارداد تا 31 دسامبر 1949 برای امضای اعضای سازمان ملل متحد و هر دولت غیرعضوی که مجمع عمومی در این خصوص از آن دعوت کرده باشد آماده خواهد بود. این قرارداد بتصویب رسیده و نسخ مصوب آن به دبیرکل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد گردید.

از تاریخ اول ژانویه 1950 هر عضو سازمان ملل یا هر دولت غیر عضو که به شرح بالا از آن دعوت شده باشد میتواند به این قرارداد ملحق شود.

ماده 12

هر دولت متعاهدی در هر موقع میتواند با اعلام به دبیرکل سازمان ملل متحد مقررات این قرارداد را به کشورها یا يك کشوری که امور خارجی مربوط به آن را عهده‌دار است شامل نماید.

ماده 13

همین که بیست سند تصویب یا اسناد الحاق به دبیرکل سازمان برسد

صورت مجلسي در اين باب از طرف او تنظيم شده و رونوشت آن صورت مجلس را براي تمام اعضاء ملل متحد و دول غير عضو مذکور در ماده 11 خواهد فرستاد.

اين قرارداد پس از نود روز از تاريخ تسليم بيستمين سند مصوب يا اسناد الحاق بموقع اجرا گذاشته خواهد شد.

هر تصويب يا الحاق که بعد از آن تاريخ صورت گيرد نود روز پس از تسليم سند تصويب يا الحاق معتبر خواهد بود.

ماده 14

مدت قرارداد از تاريخ اجراي آن ده سال خواهد بود پس از پايان مدت مزبور نيز مادام که طرفهاي متعاقد لاقلاً شش ماه قبل از انقضاء آن را فسخ ننموده اند پنج سال خود بخود تمديد خواهد شد.

فسخ قرارداد مزبور کتباً اعلام و بعنوان دبیرکل سازمان ملل متحد ارسال خواهد گرديد.

ماده 15

هرگاه برابر فسخ اين قرارداد عده متعاقدین به کمتر از شانزده برسد قرارداد مزبور از تاريخ اعلام فسخ و از درجه اعتبار ساقط ميگردد.

ماده 16

هر يك از متعاقدین در هر موقع حق دارد به وسيله اعلام کتبي به دبیرکل سازمان ملل تجديد نظر در اين قرارداد را تقاضا نمايد.

مجمع عمومي درباره اين تقاضا به نحو مقتضي تدابير لازم اتخاذ خواهد کرد.

ماده 17

دبیرکل سازمان ملل متحد مراتب ذيل را به کشورهای عضو سازمان و دولتهای غيرعضو مذکوره در ماده 11 اعلام خواهد کرد:

الف - امضاءها و تصویبها و الحاقهایی که به منظور اجراي ماده 11 به دبیرکل واصل گرديد.

ب - اعلام‌هائي که در اجراي ماده 12 ميرسد.

پ - تاريخي که اين قرارداد بموجب ماده 13 بموقع اجرا گذارده ميشود.

ت - اعلام فسخ قرارداد به موجب ماده 14

ث - الغاء قرارداد بموجب ماده 15

ج - اعلام‌هائي که بموجب ماده 16 دريافت گردد.

ماده 18

نسخه اصلي اين قرارداد در بایگاني سازمان ملل متحد ضبط خواهد گردید. يك نسخه مصدق براي هر يك از اعضاي سازمان ملل متحد و دول عضو مذکور در ماده 11 فرستاده خواهد شد.

ماده 19

اين قرارداد از طرف دبیرکل سازمان ملل متحد در تاريخ اجراء به ثبت خواهد رسید.

***** ** *****

اعلامیه کنفرانس جهانی حقوق بشر وین

مصوب 1993 (27)

قسمت اول (مقدماتي)

بند 1

با توجه به اینکه ارتقاء و حمایت از حقوق بشر برای جامعه بین‌المللي داراي اولویت است و اینکه کنفرانس فرصت منحصر به فردي را براي يك بررسی و تحلیل همه جانبه از سیستم بین‌المللي حقوق بشر

و تشکیلات حمایت از حقوق بشر جهت افزایش و ارتقاء بهتر رعایت این حقوق در يك رویه عادلانه و متعادل را فراهم می‌آورد،

بند 2

با شناخت و تأیید اینکه همه موارد حقوق بشر از کرامت و ارزش ذاتی بشر سرچشمه می‌گیرد و اینکه بشر موضوع اصلی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی است و در نتیجه بایستی در درجه اول وی از این حقوق و آزادی‌ها بهره‌مند گردد و در جهت تحقق آنها شرکت فعال داشته باشد،

بند 3

1. تعهد خود به اهداف و اصول مندرج در منشور سازمان ملل و اعلامیه جهانی حقوق بشر را مورد تأیید مجدد قرار می‌دهد،

2. تعهد خود نسبت به ماده 56 منشور سازمان ملل در انجام اقدامات جمعی و فردی جهت تحقق اهداف مندرج در ماده 55 منشور از جمله احترام جهانی به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همه و رعایت آن با توجه به توسعه همکاری مؤثر بین‌المللی در این زمینه را مورد تأیید مجدد قرار می‌دهد،

3. طبق منشور سازمان ملل بر مسئولیت همه کشورها در توسعه و ترغیب احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همه و بدون تبعیض از نظر نژاد، جنس، زبان یا مذهب تأکید می‌کند،

بند 4

با یادآوری بخش مقدماتی منشور سازمان ملل بویژه در قسمتی که به اعتقاد به حقوق اساسی بشر، کرامت و ارزش بشر و حقوق مساوی زنان و مردان و ملتهای کوچک و بزرگ تأیید شده است،

بند 5

علاوه بر این با یادآوری بخش مقدماتی منشور سازمان ملل در مورد حفظ نسل‌های بعدی از خطر جنگ، ایجاد شرایط لازم برای تأمین عدالت و احترام به تعهداتی که نسبت به معاهدات و سایر منابع حقوق بین‌الملل است، ارتقاء هر چه بیشتر پیشرفت اجتماعی و استانداردهای بهتر زندگی در يك محیط آزادتر، رعایت بردباری و حسن همجواری و استفاده از تشکیلات بین‌المللی برای ارتقاء پیشرفتهای اقتصادی و اجتماعی برای همه ملتها،

بند 6

با تأکید بر اعلامیه جهانی حقوق بشر که يك استاندارد مشترك از دست‌آورد همه مردم و ملتها است و منبع الهام مي‌باشد و مبنایي براي سازمان ملل در پيشبرد استانداردهاي مندرج در اسناد بين‌المللي موجود در زمينه حقوق بشر بويژه ميثاق بين‌المللي حقوق مدني و سياسي و ميثاق بين‌المللي حقوق اقتصادي، اجتماعي و فرهنگي است،

بند 7

با توجه به تغييرات عمده‌اي که در صحنه بين‌المللي در حال وقوع است و با توجه به آمال همه ملتها براي حصول به يك نظم بين‌المللي بر اساس اصول مندرج در منشور سازمان ملل از جمله ارتقاء و پيشبرد احترام به حقوق بشر و آزادي‌هاي اساسي براي همه و احترام به اصل حقوق مساوي و حق تعيين سرنوشت ملتها بدست خودشان، صلح، ديمقراسي، عدالت، تساوي، حاکمیت قانون، کثرت‌گرایی سياسي (Pluralism)، توسعه، سطح بهتر زندگي و همبستگي،

بند 7 مکرر

عميقاً نسبت به اشکال مختلف تبعيض و خشونت که همچنان در سرتاسر دنيا عليه زنان اعمال ميشود نگران است،

بند 8

با توجه به اينکه فعاليتهاي سازمان در جهت تقويت تشکيلات سازمان ملل بايستي عقلائي شود و گسترش يابد و اهداف مربوط به رعايت و احترام جهاني به استانداردهاي بين‌المللي حقوق بشر بيشتر تعقيب گردد،

بند 9

با توجه به اعلاميه‌هاي منطقه‌اي تونس، سان خوزه و بانکوک و کمک دولتها در اين زمينه و با ايمان نظر به پيشنهادهات سازمانهاي بين‌الدولي و غيردولتي و نيز مطالعاتي که توسط کارشناسان مستقل در جريان پروسه تدارکاتي قبل از کنفرانس جهاني حقوق بشر صورت گرفت،

بند 10

با استقبال از سال بين‌المللي "مردم بومي دنيا در سال 1993" که

تأیید مجددی بر تعهد جامعه بین‌المللی برای تضمین برخورداری مردم بومی از همه موارد حقوق بشر و آزادی‌های اساسی و احترام به ارزش و تنوع فرهنگها و هویت‌های آنها بود،

بند 11

با توجه به روح و واقعیت‌های زمان ما، از ملتهای دنیا و همه کشورهای عضو سازمان ملل می‌خواهد که به وظیفه جهانی ارتقاء و حمایت از کلیه موارد حقوق بشر و آزادی‌های اساسی متعهد باشند تا اینکه برخورداری کامل و جهانی این حقوق تأمین گردد،

بند 12

مصمم است به اقدامات جدیدی جهت حصول به پیشرفت اساسی در زمینه حقوق بشر از طریق افزایش همکاری و همبستگی بین‌المللی دست یازد.

قسمت دوم

پ 1

کنفرانس جهانی حقوق بشر بر تعهد رسمی (SOLEMN COMMITMENT) همه کشورها در انجام وظایفشان در ارتقاء جهانی احترام، رعایت و حمایت از همه موارد حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همه براساس منشور سازمان ملل، سایر اسناد بین‌المللی در زمینه حقوق بشر و حقوق بین‌الملل را مورد تأیید مجدد قرار می‌دهد. ماهیت جهان‌شمول این حقوق و آزادی‌ها اصل مسلم و بلا‌انتزاع می‌باشد.

در این چارچوب گسترش همکاری بین‌المللی در زمینه حقوق بشر جهت تحقق کامل اهداف سازمان ملل اساسی می‌باشد.

پ 1 مکرر

همه ملتها حق تعیین سرنوشت خود را دارند. با توجه به این مطلب ملتها حق دارند آزادانه وضعیت سیاسی خود را تعیین کنند و آزادانه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود را تعقیب نمایند.

کنفرانس جهانی حقوق بشر با توجه به وضعیت خاص ملتهای تحت استعمار و سایر اشکال سلطه بیگانه یا اشغال خارجی، حق ملتها در مبادرت به هر عمل مشروع مطابق منشور سازمان ملل در تحقق حق غیرقابل انکار خویش در تعیین سرنوشت خود را برسمیت می‌شناسد. کنفرانس جهانی حقوق

بشر محرومیت از حق تعیین سرنوشت را بعنوان نقض حقوق بشر تلقی نموده و بر اهمیت تحقق مؤثر این حق تأکید می‌کند.

طبق "اعلامیه 1970 اصول حقوق بین‌المللی در مورد روابط دوستانه و همکاری میان کشورها طبق منشور سازمان ملل" این حق نبایستی بعنوان مجوز یا مشوقی برای هر عملی که منجر به تجزیه یا تهدید کل یا جزیی از تمامیت ارضی یا وحدت سیاسی کشورهای دارای حاکمیت و مستقل که طبق اصل حقوق مساوی و حق تعیین سرنوشت ملتها امور خود را در دست دارند و بدین ترتیب دارای دولتی هستند که نماینده کل مردم متعلق به آن سرزمین و بدون تبعیض از هر نوع می‌باشد تلقی گردد.

پ 2

ارتقاء و حمایت از کلیه موارد حقوق بشر و آزادی‌های اساسی بایستی طبق اصول و اهداف سازمان ملل و بویژه با هدف همکاری بین‌المللی بعنوان اولویت سازمان ملل و بویژه با هدف همکاری بین‌المللی بعنوان اولویت سازمان ملل در نظر گرفته شود. در چارچوب این اهداف و اصول، ارتقاء و حمایت از کلیه موارد حقوق بشر نگرانی مشروع جامعه بین‌المللی را تشکیل می‌دهد. بنابراین ارگان‌ها و آژانس‌های تخصصی مربوط به حقوق بشر بایستی بر گسترش و هماهنگی فعالیت‌هایشان برای اجرای مستمر و عینی اسناد بین‌المللی حقوق بشر کوشا باشند.

پ 3

کلیه موارد و جنبه‌های حقوق بشر، جهان‌شمول، غیرقابل تفکیک، مرتبط بهم و وابسته بهم هستند. جامعه بین‌المللی بایستی به حقوق بشر بعنوان یک کلیت و با دید منصفانه و در یک سطح، تأکید و برابر رفتار نماید. در حالی که اهمیت ویژگی‌های ملی و منطقه‌ای و سوابق مختلف تاریخی، فرهنگی و مذهبی بایستی مدنظر قرار گیرد معهذا وظیفه همه دولت‌ها است که بدون توجه به نظام‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی کلیه موارد حقوق بشر و آزادی‌های اساسی را ارتقاء دهند و از آنها حمایت بعمل آورند.

پ 4

روند (Process) حمایت از حقوق بشر بایستی طبق اهداف و اصول مطروحه در منشور سازمان ملل و حقوق بین‌الملل انجام شود.

پ 5

دمکراسی، توسعه و رعایت حقوق بشر و آزادی‌های اساسی وابسته بهم و متقابلاً همدیگر را تقویت می‌کنند. دمکراسی براساس ابراز آزادانه خواست مردم در تعیین نظام سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود و شرکت در کلیه جنبه‌های زندگی است. در این چارچوب، ارتقاء و حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در سطوح ملی و بین‌المللی بایستی جهانشمول و بدون قید و شرط باشد. جامعه بین‌المللی بایستی از تقویت و ارتقاء دمکراسی، توسعه و احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در سرتاسر دنیا حمایت بعمل آورد.

پ 5 مکرر

کنفرانس جهانی حقوق بشر تأکید می‌کند که کشورهای در حال توسعه متعهد به پروسه دمکراتیک و اصلاحات اقتصادی هستند و این پروسه که در تعدادی از کشورهای آفریقایی در جریان است بایستی مورد حمایت جامعه بین‌المللی قرار گیرد تا این کشورها در دوره انتقالی به دمکراسی و توسعه اقتصادی موفق شوند.

پ 6

1. کنفرانس جهانی حقوق بشر حق توسعه را به همان نحو که در اعلامیه حق توسعه آمده است بعنوان يك حق جهانشمولی و غیرقابل انکار و يك بخش لایتجزا از حقوق اساسی بشر مورد تأیید قرار می‌دهد.

2. همانگونه که در اعلامیه حق توسعه آمده است انسان (Human Person) موضوع اصلی توسعه است.

3. در حالیکه توسعه، برخورداری از حقوق بشر را تسهیل می‌نماید عدم توسعه بایستی توجیه برای نقض حقوق شناخته شده بین‌المللی بشر مورد استفاده قرار گیرد.

4. کشورها بایستی در تضمین توسعه و امحاء موانع بر سر راه توسعه با یکدیگر مساعی نمایند. جامعه بین‌المللی بایستی همکاری بین‌المللی مؤثر برای تحقق حق توسعه را تقویب نموده و موانع بر سر راه توسعه را از میان بردارند.

5. پیشرفت متداوم جهت اجرای حق توسعه مستلزم اتخاذ سیاستهای مؤثر توسعه‌ای در سطح ملی و نیز روابط عادلانه اقتصادی و برخورداری از يك محیط مطلوب اقتصادی در سطح بین‌المللی است.

پ 6 مکرر

حق توسعه باید به نحوی تحقق یابد بطوریکه نیازهای توسعه‌ای و محیط زیستی نسل‌های حاضر و آینده را بطور مساوی برآورده سازد. کنفرانس جهانی حقوق بشر این مطلب را تأیید می‌کند که دفن غیرقانونی زباله‌ها و مواد سمی و خطرناک بالقوه موجب تهدید جدی حقوق بشر در زمینه حیات و بهداشت می‌شود.

بهمین خاطر کنفرانس جهانی حقوق بشر از همه کشورها می‌خواهد که کنوانسیون‌های موجود در زمینه دفن مواد و زباله‌های سمی و خطرناک را تصویب و قویا آنها را به مورد اجرا بگذارند و برای ممانعت از دفن غیرقانونی این مواد همکاری نمایند.

هر کس حق دارد که از فواید پیشرفت علمی و کاربردهای آن بهره‌مند گردد. کنفرانس جهانی توجه می‌کند که برخی از پیشرفتهای بویژه در زمینه علوم بیودارویی و حیاتی و نیز اطلاعات تکنولوژیکی ممکن است بالقوه عواقب منفی برای یکپارچگی، کرامت و حقوق بشر افراد داشته باشد. لذا کنفرانس دعوت به همکاری بین‌المللی برای حفظ و رعایت کامل حقوق بشر و کرامت انسانی در این زمینه که موجب نگرانی جهانی است می‌نماید.

پ 6 مکرر 2

کنفرانس جهانی از جامعه بین‌المللی می‌خواهد که از هر گونه تلاش برای رفع مشکل بدهی خارجی کشورهای در حال توسعه دریغ نوزد تا اینکه در سعی این دولت‌ها برای دستیابی به تحقق کامل حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مردم این کشورها مساعدت شود.

پ 7

بر کشورها و سازمان‌های بین‌المللی است که با همکاری با سازمان‌های غیردولتی شرایط مطلوب در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی برای تضمین برخورداری کامل و مؤثر از حقوق بشر را فراهم آورند.

کشورها بایستی همه موارد نقض حقوق بشر و عوامل بوجود آورنده آنها و نیز موانع برخورداری از این حقوق را از میان بردارند.

پ 7 مکرر

وجود گسترده فقر شدید مانع از برخورداری کامل و مؤثر از حقوق بشر می‌شود. رفع عاجل و امحاء نهایی آن بایستی در اولویت بالای برنامه‌های جامعه بین‌المللی باقی بماند.

احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی بدون تبعیض از هر نظر، یک قاعده اساسی حقوق بشر بین‌المللی است. امحاء عاجل و همه جانبه کلیه اشکال نژادپرستی و تبعیض‌نژادی، تنفر از بیگانه و نابردباری‌های مربوط به آن از وظایف دارای اولویت برای جامعه بین‌المللی است. دولت‌ها بایستی اقدامات مؤثر برای جلوگیری و مبارزه با آنها بعمل آورند. گروه‌ها، نهادها، سازمان‌های بین‌الدولی و غیردولتی و افراد ترغیب می‌شوند که به تلاش‌های خود برای همکاری و هماهنگی فعالیت‌ها علیه این شرارت‌ها شدت بخشند.

پ 8 مکرر

کنفرانس جهانی از پیشرفت بعمل آمده در زمینه آپارتاید استقبال می‌کند و از جامعه بین‌المللی و سیستم سازمان ملل می‌خواهد که به این روند مساعدت نمایند.

علاوه بر این کنفرانس جهانی تداوم اعمال خشونت علیه مبارزات صلح‌آمیز که جهت در هم پاشیدن آپارتاید صورت می‌گیرد را تقبیح می‌کند.

پ 8 مکرر 2

اعمال، روش‌ها و شیوه‌های تروریستی در کلیه اشکال و تبلورهایش و نیز ارتباط آن در برخی از کشورها با قاچاق مواد مخدر فعالیت‌هایی هستند که با هدف نابودی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی و دمکراسی، تهدید تمامیت ارضی، امنیت کشورها و بی‌ثبات نمودن دولتهائی که بطور قانونی ایجاد شده‌اند صورت می‌گیرد. جامعه بین‌المللی بایستی با انجام اقدامات لازم همکاری برای مبارزه و مقابله با تروریسم بیافزاید.

حقوق بشر زنان و دختران غیرقابل انکار است و بخش لاینفک و غیرقابل تفکیک حقوق جهانی بشر را تشکیل می‌دهد. شرکت کامل و مساعدت زنان در حیات سیاسی، مدنی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی و امحاء کلیه اشکال تبعیض بر اساس جنس از اولویت اهداف جامعه بین‌المللی است.

خشونت براساس جنس و کلیه اشکال اذیت و آزار و استثمار جنسی از

جمله اعمالی که ناشی از تعصبات فرهنگی و قاچاق بین‌المللی که با کرامت و ارزش بشر مغایر است بایستی از بین برود. این امر می‌تواند از طریق اقدامات قانونی و ملی و همکاری بین‌المللی در زمینه توسعه اقتصادی و اجتماعی، آموزش و پرورش، بهداشت و حمایت اجتماعی حاصل شود.

حقوق بشر زنان بخش لایتجزای فعالیت‌های حقوق بشر سازمان ملل برای ارتقاء اسناد حقوق بشر مربوط به زنان را تشکیل می‌دهد. کنفرانس جهانی از دولت‌ها، نهادها و سازمان‌های بین‌الدولی و غیردولتی می‌خواهد که به تلاش‌های خود در حمایت و ارتقاء حقوق بشر زنان و دختران وسعت بخشند.

پ 10

با توجه به اهمیت ارتقاء و حمایت از حقوق افراد متعلق به اقلیت‌ها و مساعدتی که این امر در ثبات سیاسی و اجتماعی کشورهایی که این افراد در آنها بسر می‌برند دارد، کنفرانس جهانی حقوق بشر بر وظیفه دولت‌ها برای تضمین حق افراد متعلق به اقلیت‌ها در برخورداری کامل و مؤثر از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی بدون تبعیض از هر نظر و تساوی کامل در برابر قانون طبق "اعلامیه سازمان ملل در زمینه حقوق افراد متعلق به اقلیت‌های قومی مذهبی و زبانی" تأکید می‌نماید.

افراد متعلق به اقلیت‌ها حق دارند بطور آزادانه و بدون دخالت یا هر گونه تبعیض از فرهنگ خود برخوردار شوند و شعائر مذهبی خود را به عمل آورند و در منزل و محافل عمومی به زبان خود تکلم کنند.

پ 11

کنفرانس جهانی کرامت ذاتی و مساعدت منحصر به فرد مردم بومی در توسعه و کثرت (Plurality) جامعه را تأیید می‌کند و قویا بر تعهد جامعه بین‌المللی برای بهبود وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و برخورداری آنان از فوائد توسعه تصریح می‌نماید. کشورها بایستی شرکت کامل و آزادانه مردم بومی در کلیه جنبه‌های جامعه بویژه موضوعاتی که مبتلا به آنان می‌باشد را تضمین نمایند. با توجه به اهمیت ارتقاء و حمایت از حقوق مردم بومی و مساعدتی که چنین ارتقاء و حمایتی در ثبات سیاسی و اجتماعی کشورهاییکه این مردم در آنها زندگی می‌کنند دارد، کشورها بایستی طبق حقوق بین‌الملل اقدامات مثبت و مقتضی را برای تضمین احترام به کلیه موارد حقوق بشر و آزادی‌های اساسی مردم بومی براساس تساوی و عدم تبعیض بعمل

آورند و ارزش و تنوع هویت‌ها، فرهنگ‌ها و سازمان اجتماعی آنها را برسمیت بشناسند.

پ 12

کنفرانس جهانی با استقبال از الحاق گروه زیادی از کشورها به میثاق حقوق کودک و با توجه به برسمیت شناختن حقوق بشر کودکان در اعلامیه و برنامه عملی که در اجلاس سران بتصویب رسید خواستار الحاق جهانی به میثاق مذکور تا سال 1995 می‌گردد و از کشورهای عضو می‌خواهد از طریق تصویب لایحه‌های قانونی و اقدامات اداری و سایر تدابیر لازم و اختصاص حداکثر ممکن از منابع موجود خود بطور مؤثر، میثاق مذکور را به مورد اجرا گذارند. در کلیه اقدامات مربوط به کودکان بایستی عدم تبعیض و رعایت هر چه بیشتر منافع کودکان مورد توجه قرار گیرد و نظرات آنان ملحوظ گردد. مکانیزم‌های ملی و بین‌المللی و برنامه‌هایی برای تقویت دفاع و حمایت از کودکان بویژه دختران، کودکان بیسرپرست، کودکان خیابانی، کودکانی که از نظر اقتصادی و جنسی تحت استثمار قرار دارند، از جمله کودکانی که برای مطامع دیگران در تهیه مطالب مستهجن، فحشاء یا فروش اعضا و جوارح مورد استفاده قرار می‌گیرند، کودکان بیمار از جمله کودکان مبتلاء به بیماری‌های ایدز، کودکان آواره، کودکانی که در بازداشت بسر می‌برند، استفاده از کودکان در درگیری‌های مسلحانه و نیز کودکانی که قربانی گرسنگی، اعتیاد و سایر بلایای غیرمترقبه می‌باشند باید تهیه و به مورد اجرا گذاشته شود. همکاری و اتحادیه بین‌المللی جهت حمایت از اجرای این میثاق و حقوق کودکان بعنوان اولویت برنامه حقوق بشر سیستم گسترده سازمان ملل باید تقویت گردد.

کنفرانس جهانی همچنین تأکید می‌کند که کودکان برای توسعه کامل و هماهنگ شخصیت خود نیاز دارند که در يك محیط خانوادگی که بایستی بنوبه خود مورد حمایت گسترده‌تر قرار گیرد رشد و بزرگ شوند.

پ 12 مکرر

توجه ویژه‌ای باید در حق معلولین از جمله شرکت فعال و بدون تبعیض آنان در جامعه و برخورداری آنان از کلیه حقوق بشر و آزادی‌های اساسی بعمل آید.

پ 13

کنفرانس جهانی حقوق بشر تأکید می‌کند که هر فرد که تحت اذیت و

آزار قرار دارد بدون تبعیض از هر نظر حق دارد در صدد جستجوی پناهندگی به کشورهای دیگر و برخورداری از حق پناهندگی باشد و حق دارد به کشور خودش بازگردد. در همین رابطه کنفرانس جهانی بر اهمیت اعلامیه جهانی حقوق بشر، کنوانسیون 1951 در مورد وضعیت پناهندگان، پروتکل 1967 و اسناد منطقه‌ای در این زمینه تأکید می‌نماید. کنفرانس از کشورهایی که همچنان تعداد زیادی از پناهندگان را در سرزمین خود قبول کرده و میزبان آنها می‌باشند و نیز دفتر کمیساریای عالی پناهندگان بخاطر اهمیتی که در انجام مأموریت محوله دارد تشکر و سپاسگزاری می‌نماید. علاوه بر این کنفرانس از دفتر آژانس سازمان ملل برای کار و رفاه پناهندگان فلسطینی در خاور نزدیک سپاسگزاری می‌نماید.

کنفرانس جهانی حقوق بشر این مطلب را تأیید می‌کند که نقض فاحش حقوق بشر از جمله در درگیری‌های مسلحانه از عوامل پیچیده‌ای است که منجر به آواره شدن مردم می‌شود.

کنفرانس جهانی حقوق بشر تأیید می‌کند که با توجه به پیچیدگی بحران جهانی پناهندگان و طبق منشور سازمان ملل، اسناد بین‌المللی زیربط و اتحاد بین‌المللی و با روحیه مشارکت در قبول بار پناهندگان، یک رهیافت همه جانبه از طرف جامعه بین‌المللی براساس هماهنگی و همکاری با کشورهای زیربط و سازمان‌های مربوطه با توجه به چارچوب اختیارات کمیساریای عالی پناهندگان ضروری است. این رهیافت‌ها بایستی توسعه استراتژی‌هایی را برای یافتن عوامل بوجود آورنده این پدیده و تأثیر آن بر جابجایی و انتقال پناهندگان و آوارگان، تقویت آمادگی در موارد اضطراری و مکانیزم‌های پاسخگویی به نیازها، مقررات لازم برای حمایت و کمک مؤثر با توجه به نیازهای ویژه زنان و کودکان و نیز حصول به راه‌حلهای پایدار که در درجه اول از طریق بازگشت شرافتمندانه و امن و داوطلبانه پناهندگان و راه‌حلهایی که از طرف کنفرانس‌های بین‌المللی مربوط به پناهندگان تصویب شده است را شامل گردد.

کنفرانس جهانی حقوق بشر بر مسئولیت دولتها بویژه مسئولیت کشورهای مبدأ تأکید می‌کند. با توجه به این رهیافت همه جانبه، کنفرانس جهانی حقوق بشر بر اهمیت قائل شده توجه خاص از جمله از طریق سازمان‌های بشردوستانه و بین‌الدولی و یافتن راه‌حلهای پایدار به مشکلات مربوط به افراد آواره داخلی از جمله بازگشت امن و داوطلبانه آنها و بازپرویشان تأکید می‌کند. این کنفرانس نیز طبق منشور سازمان ملل متحد و اصول بشردوستانه بین‌المللی بار دیگر بر

اهمیت و ضرورت کمک‌های بشردوستانه به قربانیان حوادث طبیعی و غیرطبیعی تأکید می‌کند.

پ 14

نسبت به ارتقاء و حمایت از حقوق افراد متعلق به گروه‌های آسیب‌پذیر از جمله کارگران مهاجر، امحاء کلیه اشکال تبعیض علیه آنان و تقویت و اجرای هر چه مؤثرتر اسناد موجود در زمینه حقوق بشر اهمیت زیادی داده شود. کشورها موظفند اقدامات مقتضی در سطح ملی بویژه در زمینه‌های آموزشی، بهداشتی و حمایت اجتماعی برای ارتقاء و حمایت از حقوق اقشار آسیب‌پذیر جامعه بعمل آورده و شرکت آندسته از افراد متعلق به این اقشار که مایل به یافتن راه‌حلهایی برای مشکلاتشان هستند را فراهم آورد.

پ 14 مکرر

کنفرانس جهانی تأیید می‌کند که فقر شدید و محرومیت اجتماعی بعنوان نقض کرامت انسانی تلقی می‌شود و لازم است اقدامات عاجلی برای حصول به دانش و اطلاعات بهتری از فقر شدید و عوامل بوجود آورنده آن از جمله عواملی که ناشی از مشکلات توسعه‌ای می‌شود بعمل آید تا حقوق بشر افرادی که از فقر شدید رنج می‌برند تأمین شود و فقر شدید و محرومیت اجتماعی از میان برداشته شود و برخورداری از فوائد پیشرفت اجتماعی ارتقاء یابد. لازم است کشورها شرکت مردم فقیر در مراحل تصمیم‌گیری در جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند را تسهیل نموده و حقوق بشر این افراد را ارتقاء دهند و اقدامات لازم را برای مبارزه با فقر شدید بعمل آورند.

پ 15

کنفرانس جهانی از پیشرفت بعمل آمده در تدوین اسناد حقوق بشر که روندی پویا و در حال تکامل داشته است استقبال نموده و الحاق جهانی به میثاق‌های حقوق بشر را ترغیب می‌نماید. کلیه کشورها تشویق می‌شوند که به این اسناد بین‌المللی ملحق شوند و تا حد ممکن از قائل شدن تحفظ نسبت به مقررات مندرج در آنها اجتناب ورزند.

پ 16

هر کشوری بایستی چارچوب مؤثر جهت جبران ناملایمات و خسارات ناشی از نقص‌های حقوق بشر فراهم آورد لازمه تحقق کامل و بدون تبعیض حقوق

بشر روند دمکراسي و توسعه اقتصادي مستمر وجود دستگاہ قضاييه از جمله ارگانهاي مجري قانون و دادستانيها عليالخصوص وجود يك نظام قضائي مستقل و وكلاي مستقل براساس استانداردهاي مندرج در اسناد بينالمللي حقوق بشر ميباشند.

پ 17

کنفرانس جهاني ترس و نگراني (dismay) خود را از نقض حقوق بشر بويژه نقضهايي که در شکل ژنوسيد، "پاکسازي قومي" و تجاوز به زنان بطور مستمر و وضعيتهاي جنگي، ايجاد وضعيتي که منجر به اخراج دستجمعي و آواره شدن و پناهنده شدن مردم ميشود ابراز ميفدارد. کنفرانس در حالیکه قويا اينگونه اعمال تکان دهنده را محکوم مينمايد مجدداً تاکيد ميکند که مسبين اينگونه جرائم بايستي مجازات شده و اينگونه اعمال عاجلاً متوقف شود.

پ 18

کنفرانس جهاني نگراني شديد خود را از تداوم نقض حقوق بشر در کليه نقاط دنيا که در بي‌توجهي نسبت به استانداردهاي مندرج در اسناد بينالمللي حقوق بشر و حقوق بشردوستانه بينالمللي صورت ميگيرد و عدم جبران خسارت بطور کافي و مؤثر از قربانيان اينگونه اعمال اعلام ميفدارد.

پ 19

علاوه بر آن کنفرانس جهاني حقوق بشر نگراني خو را از نقض گسترده و مستمر حقوق بشر و وضعيتهايي که در نقاط مختلف دنيا همچنان موانع جدي در برخورداري از حقوق بشر را فراهم ميکند اعلام داشته و آنرا محکوم مينمايد. از جمله موارد اين نقضها و موانع شکنجه و رفتارها يا مجازاتهاي خشن، غيرانساني و خفت‌آور، اعدامهاي اختصاري و خودسرانه، بازداشتهاي خودسرانه، ناپديد شدن افراد، کليه اشکال نژادپرستي، تبعيض نژادي و آپارتايد، اشغال خاک يك کشور توسط نيروهاي خارجي و سلطه بيگانه، تنفر از بيگانه، فقر، گرسنگي و ساير محروميتهاي اقتصادي، اجتماعي و فرهنگي، نابردباري مذهبي، تروريسم، تبعيض عليه زنان و فقدان حاکميت قانون ميباشد.

پ 19 مکرر

کنفرانس جهاني حقوق بشر از کشورها ميخواهد تا از هر اقدام

یکجانبه‌ای که مطابق حقوق بین‌الملل و منشور سازمان ملل نمی‌باشد و مانع روابط تجاری میان کشورها است و تحقق کامل حقوق بشر که در اعلامیه جهانی حقوق بشر بویژه حق هر کس به برخورداری از يك سطح مناسب زندگی برای تندرستی و رفاه لازم می‌باشد از جمله تغذیه و مراقبت پزشکی، بهداشت و خدمات ضروری اجتماعی تصریح شده است ممانعت ورزد. کنفرانس جهانی تأکید دارد که مواد غذایی نباید بعنوان يك ابزار برای اعمال فشار سیاسی مورد استفاده قرار گیرد.

پ 20

کنفرانس جهانی تأیید می‌کند که کشورها موظفند طبق اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و سایر اسناد بین‌المللی در زمینه حقوق بشر تضمین نمایند که تحصیلات و آموزش با هدف تقویت احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی باشد. کنفرانس جهانی بر ارجحیت گنجانیده موضوع حقوق بشر در برنامه‌های آموزشی تأکید می‌کند و از همه دولت‌ها می‌خواهد به این امر توجه نمایند. تحصیلات و آموزش بایستی به حصول درك بیشتر، بردباری، صلح و روابط دوستانه میان ملت‌ها نژادها و فرق مذهبی کمک نماید و مشوقی برای فعالیتهای سازمان ملل در تعقیب این اهداف باشد.

پ 21

باید بر تلاش‌هایی که جهت ایجاد شرایطی که بواسطه آن هر شخصی بتواند از حقوق جهانی بشر و آزادی‌های اساسی برخوردار باشد افزوده شود و کشورهای که در این امر نیاز به مساعدت دارند کمک لازم ارائه گردد. دولت‌ها، سازمان ملل و سایر سازمان‌های بین‌الدولی ترغیب می‌شوند که بر حجم منابعی که جهت برنامه با اهداف ذیل تنظیم می‌نمایند بطور چشمگیری بیفزایند، قانونگذاری ملی، نهادهای ملی و زیربناهای مربوط به حفظ حاکمیت قانون و دموکراسی، کمک در زمینه انتخابات، آگاهی دادن به حقوق بشر از طریق آموزش، تعلیم و تحصیل و شرکت عموم مردم و جامعه مدنی.

پ 22

برنامه‌های خدمات مشورتی و همکاری فنی تحت نظارت مرکز حقوق بشر بایستی بطور مؤثر تقویت شود و از تنوع بیشتری برخوردار باشد و بدین ترتیب کمک عمده‌ای در رعایت حقوق بشر بنماید. از کشورها خواسته می‌شود تا به کمک‌های خود تحت این برنامه هم از طریق بودجه عادی سازمان ملل و هم از طریق کمک‌های داوطلبانه بیفزایند.

اجرای کامل و مؤثر فعالیت‌های سازمان ملل در ارتقاء و حمایت از حقوق بشر بایستی اهمیت زیادی را که از طریق منشور سازمان ملل به حقوق بشر داده شده است، نیازها و خواسته‌های فعالیت‌های حقوق بشر سازمان ملل که از طرف کشورهای عضو مأموریت داده می‌شود را منعکس نماید. بهمین منظور فعالیت‌های حقوق بشر سازمان ملل بایستی از طریق افزایش منابع مالی تأمین گردد.

پ 23

کنفرانس جهانی حقوق بشر نقش مهم و سازنده نهادهای ملی برای ارتقاء حمایت از حقوق بشر، بویژه در ظرفیت‌های مشورتی خود نزد مقامات ذیربط، نقش آنان و جبران نقض حقوق بشر، نشر اطلاعات مربوط به حقوق بشر و آموزش حقوق بشر را مورد تأیید قرار می‌دهد.

پ 24

ترتیبات منطقه‌ای نقش اساسی در ارتقاء و حمایت از حقوق بشر ایفاء می‌نمایند. آنها باید استانداردهای جهانی حقوق بشر را که در اسناد بین‌المللی حقوق بشر مندرج است تقویت و حمایت نمایند.

کنفرانس جهانی تلاش‌هایی را که جهت تقویت اینگونه ترتیبات و افزایش فعالیت‌های حقوق بشر سازمان ملل را مورد تأیید قرار می‌دهد.

کنفرانس جهانی ضرورت بررسی امکان ایجاد ترتیبات منطقه‌ای و منطقه‌های فرعی برای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر در مناطقی که اینگونه ترتیبات هنوز وجود ندارد را مورد تأکید قرار می‌دهد.

پ 25

کنفرانس جهانی حقوق بشر اهمیت نقش سازمان‌های غیردولتی در ارتقاء حقوق بشر و فعالیت‌های بشر دوستانه در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی را به رسمیت می‌شناسد. کنفرانس کمک اینگونه سازمانها در افزایش آگاهی عموم از موضوعات حقوق بشر، در هدایت آموزش و تحقیقات در این زمینه، ارتقاء و حمایت از حقوق بشر و آزادیهای اساسی را مورد توجه قرار می‌دهد. در حالی که تأیید می‌کند مسئولیت اساسی تدوین اسناد مربوط به حقوق بشر با دولت‌ها است، معهذا نقش و کمک سازمان‌های غیردولتی در این روند را مورد تأیید قرار می‌دهند. به همین منظور کنفرانس جهانی اهمیت ادامه بحث و گفتگو و همکاری میان دولت‌ها و سازمان‌های غیردولتی را مورد تأکید قرار می‌دهد.

سازمان‌های غیردولتی و اعضای آنها که بطور اصیل و واقعی در زمینه حقوق بشر فعالیت دارند بایستی از حقوق بشر و آزادی‌های شناخته شده در اعلامیه جهانی حقوق بشر و از حمایت قوانین داخلی برخوردار باشند. از این حقوق و آزادی‌ها نبایستی برخلاف اهداف و اصول منشور سازمان ملل استفاده شود. در انجام فعالیت‌های حقوق بشری سازمان‌های غیردولتی در چارچوب قوانین داخلی و اعلامیه‌های جهانی حقوق بشر نباید دخالت نمود.

پ 26

کنفرانس جهانی با تأکید بر اهمیت اطلاعات عینی، مسئولانه و بیطرفانه در زمینه موضوعات مربوط به حقوق بشر و بشردوستانه بر مشارکت هر چه بیشتر رسانه‌های جمعی تأکید می‌نماید. این رسانه‌ها بایستی در چارچوب قوانین داخلی آزاد بوده و مورد حمایت قرار گیرند.

فصل سوم

هماهنگی بیشتر پیرامون حقوق بشر در سیستم سازمان ملل متحد

1. "کنفرانس جهانی"، هماهنگی بیشتر برای حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در چارچوب سیستم سازمان ملل را توضیح می‌نماید. بدین منظور "کنفرانس جهانی" از کلیه ارگان‌های سازمان ملل، ارکان و آژانس‌های تخصصی که فعالیت‌های آنها در ارتباط با حقوق بشر است می‌خواهد که بمنظور تقویت، عقلایی کردن و در یک جریان قرار دادن فعالیت‌هایشان، با در نظر گرفتن نیاز به پرهیز از دوباره کاری نالازم، با یکدیگر همکاری نمایند. همچنین کنفرانس جهانی به دبیرکل توصیه می‌کند، کارشناسان عالی‌رتبه ارگان‌های ذیربط سازمان ملل و آژانس‌های تخصصی، در جلسات سالانه خود، علاوه بر هماهنگ کردن فعالیت‌هایشان اثرات استراتژی‌ها و سیاست‌های خود جهت برخورداری از همه حقوق بشر را ارزیابی نمایند.

2. بعلاوه، "کنفرانس جهانی" از سازمان‌های منطقه‌ای و نهادهای برجسته مالی و توسعه بین‌المللی و منطقه‌ای نیز می‌خواهد که اثرات سیاست‌ها، برنامه‌های خود در ارتباط با برخورداری از حقوق بشر را ارزیابی نمایند.

2 مکرر. "کنفرانس جهانی" تصدیق می‌کند که آژانس‌های تخصصی و ارگان‌ها و نهادهای سیستم‌های سازمان ملل و نیز دیگر سازمان‌های

بین‌الدولتی که فعالیت‌های آنان در ارتباط با حقوق بشر است، در تنظیم، ارتقاء و اجرای استانداردهای حقوق بشر، در محدوده اختیارات مربوط به خود نقش حیاتی ایفا می‌نمایند و می‌بایست نتایج کنفرانس جهانی را در چارچوب زمینه‌های صلاحیت خود مورد اهمیت قرار دهند.

3. "کنفرانس جهانی" قویاً توصیه می‌کند که به منظور تشویق و تسهیل در تصویب الحاق یا (ابقاء) معاهدات بین‌المللی حقوق بشر و پروتکل‌های تصویب شده آن در چارچوب سیستم سازمان ملل و با هدف پذیرفته شدن جهانی شدن آن تلاش همگانی صورت گیرد. دبیرکل می‌بایست با مشورت با ارگان‌های ناظر بر اجرای معاهدات، برقراری گفتگوها با کشورهای که به معاهدات حقوق بشر ملحق نشده‌اند را به منظور شناسایی موانع، و طرق غلبه بر آنها مورد توجه قرار دهد.

4. "کنفرانس جهانی" کشورهای را تشویق به محدود کردن میزان هر گونه تحقیقاتی که نسبت به ابزارهای بین‌المللی حقوق بشر دارند و تنظیم حتی‌الامکان دقیق و محدود تحفظات می‌نماید، و اینکه اطمینان حاصل کنند هیچیک از آنها با قصد و هدف معاهده زیربط ناسازگار نبوده و بطور منظم تحفظات را به این امید که از میان برداشته شوند مورد بررسی قرار دهند.

5. "کنفرانس جهانی" نیاز به حفظ انسجام استانداردهای موجود بین‌المللی با کیفیت بالا و پرهیز از گسترش ابزارهای حقوق بشر را تصدیق نموده، رهنمودهای مربوط به تنظیم ابزارهای جدید بین‌المللی مندرج در قطعنامه 12/41 مجمع عمومی را مورد تأکید قرار داده و از ارگان‌های حقوق بشر سازمان ملل می‌خواهد، هنگام بررسی تنظیم استانداردهای جدید بین‌المللی، رهنمودهای فوق را مورد نظر قرار دهند، با ارگان‌های ناظر بر حسن اجرای معاهدات حقوق بشر پیرامون لزوم تنظیم استانداردهای جدید مشورت کنند و از دبیرخانه درخواست انجام بررسی‌های فنی ابزارهای پیشنهاد شده جدید را بنمایند.

6. "کنفرانس جهانی" توصیه می‌کند در موارد و هنگام لزوم و بنا به درخواست کشورهای مورد نظر عضو، مأمورین حقوق بشر به دفاتر منطقه‌ای سازمان ملل، بمنظور انتشار اطلاعات و ارائه آموزش و کم‌های فنی دیگر در زمینه حقوق بشر اعزام شوند. لازم است آموزش حقوق بشر به کارشناسان سازمان ملل که برای خدمت در امور مربوط به حقوق بشر اعزام می‌شوند تشکیل شود.

7. "کنفرانس جهانی" از برپایی اجلاس‌های اضطراری "کمیسیون حقوق بشر" بعنوان يك ابتکار مثبت و از اینکه طرق دیگر مقابله با تجاوزات حاد به حقوق بشر توسط ارگان‌های زیربط سیستم سازمان ملل مورد توجه قرار گیرد استقبال می‌نماید.

منابع

1. "کنفرانس جهانی" با نگرانی از نابرابری فزاینده بین فعالیت‌های "مرکز حقوق بشر" و منابع انسانی، مالی و غیره موجود برای انجام آن «فعالیت‌ها و با در نظر گرفتن اینکه منابع، برای دیگر برنامه‌های مهم سازمان ملل مورد نیاز است، از دبیرکل و مجمع عمومی می‌خواهد تا از درون بودجه‌های عادی موجود و آتی سازمان ملل، برای افزایش قابل ملاحظه منابع جهت انجام برنامه‌های حقوق بشر اقدامات فوری بعمل آورده، و برای فراهم آوردن منابع فوق سریعاً اقدام نماید.

2. در این چارچوب، باید سهم بیشتری از بودجه عادی مستقیماً به "مرکز حقوق بشر"، برای پوشش هزینه‌ها و کلیه هزینه‌های دیگری که به عهده "مرکز حقوق بشر" است از جمله آنهایی که به ارگان‌های حقوق بشر سازمان ملل مربوط هستند اختصاص یابد. تأمین مالی داوطلبانه فعالیت‌های همکاری‌های فنی "مرکز"، می‌تواند به تقویت این بودجه کمک کند، "کنفرانس" خواستار کمک‌های سخاوتمندانه به صندوق‌های امانی موجود است.

3. "کنفرانس جهانی" از دبیرکل و مجمع عمومی درخواست تأمین منابع کافی انسانی، مالی و غیره برای "مرکز حقوق بشر" را دارد تا (این ارگان) بتواند فعالیت‌های خود را بطور مؤثر، کارآمد و سریع انجام دهد.

4. "کنفرانس جهانی" با توجه به نیازها به تضمین اینکه منابع انسانی و مالی برای انجام فعالیت‌های حقوق بشر، همان‌گونه که توسط ارگان‌های بین‌الدولی توصیه شده، موجود است، از دبیرکل می‌خواهد، براساس ماده 101 "منشور سازمان ملل"، و کشورهای عضو، بمنظور تأمین آن منابع، به نحوی که با اختیارات فزاینده تخصیص داده شده به "دبیرخانه" متناسب باشد رهیافت منسجمی اتخاذ نماید. "کنفرانس" از دبیرکل دعوت می‌نماید که بررسی کند آیا در برنامه چرخش بودجه، برای تضمین اجرای بموقع و مؤثر فعالیت‌های حقوق بشر به همان‌گونه که توسط کشورهای عضو توصیه شده، نیاز به اصلاح روندها، لازم یا

مؤثر می‌باشد یا خیر.

مرکز حقوق بشر

1. کنفرانس جهانی بر اهمیت تقویت مرکز حقوق بشر سازمان ملل تأکید می‌کند.

2. مرکز حقوق بشر می‌بایست نقش مهمی در هماهنگی و جلب توجهات گسترده برای حقوق بشر را ایفاء نماید.

نقش کانونی مرکز حقوق بشر در شرایطی بنحو عالی تحقق می‌یابد که این مرکز بتواند با سایر ارگان‌های سازمان ملل هماهنگی کامل داشته باشد. کنفرانس جهانی، با تشخیص اهمیت نقش اجزاء تشکیل دهنده حقوق بشر در ترتیبات ویژه مربوط به عملیات حفظ صلح توسط سازمان ملل توصیه می‌نماید که دبیرکل تجربه گزارش دهی، و توانایی‌های مرکز حقوق بشر و مکانیزم‌های حقوق بشر را در انطباق با منشور سازمان ملل مورد ملاحظه قرار دهد. نقش هماهنگ‌کننده مرکز حقوق بشر همچنین بر این مطلب دلالت دارد که دفتر مرکز حقوق بشر در نیویورک تقویت شده است.

3. امکانات کافی مرکز حقوق بشر برای سیستم گزارشگران موضوعی و کشوری، کارشناسان، گروه‌های کاری و کمیته‌های بوجود آمده از ابزارهای بین‌المللی حقوق بشر می‌بایست تضمین گردد. پیگیری توصیه‌ها بایستی بعنوان یک موضوع با اولویت مورد ملاحظه کمیسیون حقوق بشر قرار گیرد.

4. مرکز حقوق بشر می‌بایست نقش عمده‌تری در ارتقاء حقوق بشر ایفاء نماید و این نقش بایستی از طریق همکاری با کشورها و توسط یک برنامه خدمات مشورتی و مساعدت‌های فنی توسعه یافته شکل گیرد. بدین منظور صندوق‌های داوطلبانه موجود می‌بایست بنحو اساسی توسعه یافته و بنحو کارآرتر و هماهنگ‌تری مدیریت شوند. کلیه فعالیتها می‌بایست از قواعد مربوط به پروژه مدیریت آشکار، برنامه منظور بر ارزیابی پروژه که بصورت ادواری صورت می‌گیرد تبعیت نمایند. در این راستا نتیجه این گونه ارزیابی‌ها و سایر اطلاعات مربوطه بایستی مرتباً در دسترس باشد. مرکز حقوق بشر می‌بایست بویژه همه ساله حداقل یک اجلاس اطلاعاتی برگزار کنند که کلیه کشورهای عضو و سازمان‌هایی که مستقیماً در پروژه‌ها و برنامه‌های آن نقشی دارند بتوانند در آن شرکت نمایند.

متناسب کردن و تقویت دستگاه حقوق بشر سازمان ملل، از جمله موضوع ایجاد کمیساری عالی سازمان ملل برای حقوق بشر

1. "کنفرانس جهانی" ضرورت ادامه متناسب کردن دستگاه حقوق بشر سازمان ملل با نیازهای جاری و آتی جهت ارتقاء و حمایت حقوق بشر، بنحوی که در بیانیه حاضر منعکس شده و در چارچوب توسعه‌ای متوازن و پایا برای همه مردم را مورد تصدیق قرار می‌دهد. ارگان‌های حقوق بشر سازمان ملل، بویژه باید هم آهنگی، کارآئی و تأثیرگذاری خود را بهبود بخشند.

2. "کنفرانس جهانی حقوق بشر" به مجمع عمومی توصیه می‌کند هنگام بررسی گزارش "کنفرانس" در چهل و هشتمین اجلاس خود، به بررسی موضوع ایجاد "کمیساری عالی حقوق بشر" و حمایت از همه حقوق بشر اولویت قائل شود.

تساوی، کرامت و بردباری

الف. نژادپرستی، تبعیض نژادی، تنفر از بیگانه و دیگر اشکال نابردبار

1. "کنفرانس جهانی" محو نژادپرستی، تبعیض نژادی، بویژه در اشکال بنیادی شده آنها، نظیر آپارتاید، یا منتج از مکاتب برتری یا انحصاریت نژادی یا اشکال معاصر و مظاهر نژادپرستی را بعنوان عمده‌ترین هدف جامعه بین‌المللی و برنامه ارتقاء جهانشمول حقوق بشر مورد توجه قرار می‌دهد.

ارگان‌ها و آژانس‌های سازمان ملل می‌باید تلاش‌های خود را برای اجرای چنین برنامه کاری که به "سومین دهه مبارزه با نژادپرستی و تبعیض نژادی" مربوط است و نیز مأموریت‌های بعدی به همین منظور را تقویت نمایند.

"کنفرانس جهانی" قویاً از جامعه بین‌المللی تقاضای کمک سخاوتمندانه به "صندوق امانی برنامه دهه مبارزه با نژادپرستی و تبعیض نژادی" را دارد.

2. "کنفرانس جهانی" از همه دولت‌ها انجام اقدامات فوری واتخاذ سیاست‌های قاطع برای جلوگیری و مبارزه با کلیه اشکال و مظاهر نژادپرستی، تنفر از بیگانه یا نابردباری مربوط به آن در هر کجا که لازم باشد را با وضع قوانین مناسب، از جمله اقدامات کیفری، و

با ایجاد نهادهای ملی برای مبارزه با چنین پدیده‌هایی خواستار است.

3. "کنفرانس جهانی" از تصمیم "کمیسیون حقوق بشر" مبنی بر تعیین یک گزارشگر ویژه برای اشکال معاصر نژادپرستی، تبعیض نژادی، تنفر از بیگانه و نابردباری‌های مربوط به آن استقبال می‌کند. همچنین "کنفرانس جهانی" از همه کشورهای عضو "کنوانسیون بین‌المللی محو کلیه اشکال تبعیض نژادی تقاضا دارد تنظیم اعلامیه‌ای تحت ماده 4 کنوانسیون را مورد توجه قرار دهند.

4. "کنفرانس جهانی" از کلیه دولت‌ها می‌خواهد تا طبق تعهدات بین‌المللی جهت مقابله با نابردباری و تجاوزات مربوط به آن در خصوص مذهب یا اعتقادات از جمله اعمال تبعیض علیه زنان و از جمله بیحرمتی به اماکن مذهبی را بکار برده، حق افراد به داشتن آزادی افکار، عقاید، بیان و مذهب را به رسمیت بشناسند.

همچنین "کنفرانس" از کلیه کشورها دعوت می‌کند تا مفاد "اعلامیه محو کلیه اشکال نابردباری و تبعیض مبتنی بر مذهب یا اعتقاد" را به مورد اجرا بگذارند.

5. "کنفرانس جهانی" تأکید می‌نماید که کلیه افرادی که دست به اقدامات جنایی در ارتباط با پاکسازی نژادی می‌زنند یا اجازه آنرا می‌دهند، شخصا برای این چنین تجاوزات به حقوق بشر مسئول و پاسخگو بوده و اینکه جامعه بین‌المللی می‌باید همه تلاش خود را برای اجرای عدالت در مورد آنانیکه قانوناً مسئول این چنین تجاوزاتی هستند بکار برد.

6. "کنفرانس جهانی" از کلیه کشورها می‌خواهد بطور انفرادی یا دستجمعی جهت مقابله با اعمال پاکسازی نژادی و خاتمه دادن سریع به آن، اقدامات فوری بعمل آورند. قربانیان این عمل شنيع پاکسازی نژادی محق به دریافت درمان‌های مناسب و مؤثر هستند.

ب - افراد متعلق به اقلیتهای ملی یا قومی، مذهبی و زبانی

1. "کنفرانس جهانی" از کمیسیون حقوق بشر می‌خواهد، همانگونه که در اعلامیه سازمان ملل در خصوص افراد متعلق به اقلیتهای ملی یا قومی مذهبی و زبانی درج شده است به منظور ارتقاء و حمایت مؤثر حقوقشان، راه‌ها و امکاناتی را مورد بررسی قرار دهد و در این راستا کنفرانس جهانی از مرکز حقوق بشر می‌خواهد براساس درخواست

دولتهای ذیربط و بعنوان بخشی از برنامه خدمات مشورتی و کمکهای فنی، مهارت و تخصصهای شایسته در زمینه موضوعات اقلیتها و حقوق بشر و همچنین جلوگیری و حل اختلافات در وضعیتهای موجود یا بالقوه‌ای که اقلیتها در آن درگیر هستند مساعدت نماید.

2. "کنفرانس جهانی" کشورها و جامعه بین‌المللی را به ارتقاء و حمایت از حقوق افراد متعلق به اقلیت‌های ملی یا قومی مذهبی و زبانی همان‌گونه که در اعلامیه سازمان ملل در خصوص حقوق افراد متعلق به اقلیت‌های ملی یا قومی مذهبی و زبانی درج گردیده ترغیب میکند.

3. اقداماتی که عندالاقضاء می‌بایست انجام شود، شامل تسهیل مشارکت کامل آنها (اقلیت‌های یاد شده) در تمامی ابعاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، مذهبی و فرهنگی جامعه و در پیشرفت اقتصادی و توسعه در کشورشان می‌گردد.

ب (مکرر): مردم بومی

1. کنفرانس جهانی از گروه کاری مربوط به جمعیت‌های بومی کمیسیون فرعی جلوگیری از تبعیض و حمایت از اقلیتها می‌خواهد که کار تنظیم پیشنویس اعلامیه حقوق مردم بومی را در یازدهمین اجلاس خود تکمیل نماید.

2. کنفرانس جهانی به کمیسیون حقوق بشر توصیه می‌نماید که تجدید مأموریت گروه کاری جمعیت‌های بومی را پس از آنکه گروه مزبور پیشنویس اعلامیه جمعیت‌های بومی را تکمیل نمود مورد ملاحظه قرار دهد.

3. کنفرانس جهانی همچنین توصیه می‌کند که برنامه‌های مربوط به خدمات مشورتی و کمکهای فنی سیستم سازمان ملل به درخواست کمک کشورها که منافع مستقیمی برای جمعیت‌های بومی آنها در بردارد با نظر مثبت پاسخ دهند. کنفرانس جهانی همچنین توصیه می‌کند بدین منظور و در چارچوب کلی تقویت فعالیت‌های مرکز حقوق بشر همان‌گونه که در این سند پیش‌بینی شده است منابع انسانی و مالی کافی برای مرکز فراهم گردد.

4. کنفرانس جهانی کشورها را ترغیب می‌نماید تا مشارکت کامل و آزادانه مردم بومی در کلیه ابعاد جامعه بویژه در زمینه موضوعاتی که مربوط به آنها میشود را تضمین نماید.

5. کنفرانس جهانی تصویب می‌نماید که مجمع عمومی از ژانویه 1994 یک دهه را بعنوان دهه بین‌المللی مردم بومی جهان اعلان نماید، این اعلان شامل برنامه‌های عملگرایانه‌ای است که با مشارکت مردم بومی در خصوص آنها تصمیم‌گیری می‌شود. بدین منظور یک صندوق اعتباری داوطلبانه، مناسب می‌بایست تأسیس شود.

در چارچوب چنین دهه‌ای، تأسیس یک مجمع دائمی برای بومی در سیستم سازمان ملل می‌بایست مورد ملاحظه قرار گیرد.

ب (مکرر دوم) کارگران مهاجر

– کنفرانس جهانی کلیه کشورها را ترغیب می‌نماید تا حمایت از حقوق بشر تمامی کارگران مهاجر و خانواده‌هایشان را تضمین نماید.

– کنفرانس جهانی ملاحظه می‌کند ایجاد شرایطی که منجر به پرورش بیشتر توازن، هم‌آهنگی و بردباری بین کارگران مهاجر و بقیه جامعه کشوری که آنها (کارگران مهاجر) در آن اقامت دارند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

– کنفرانس جهانی از کشورها دعوت می‌کند احتمال امضاء و تصویب کنوانسیون بین‌المللی حقوق تمامی کارگران مهاجر و خانواده‌هایشان را در اولین زمان ممکن مورد ملاحظه قرار دهند.

ج – موقعیت مساوی و حقوق بشر زنان

1. کنفرانس جهانی، برخورداری کامل و مساوی زنان از کلیه حقوق بشر و اینکه این امر نزد دولت‌ها، سازمان ملل یک موضوع با اولویت تلقی گردد را توصیه می‌کند.

کنفرانس جهانی همچنین بر اهمیت یکپارچگی و مشارکت کامل زنان هم بعنوان عاملان و هم بعنوان بهره‌مند شوندگان مراحل توسعه تأکید کرده و نیز اهداف تعیین شده در برنامه اقدامات جهانی برای زنان در جهت توسعه پویا و متساوی همانگونه که در فصل 24 دستورکار 21 اعلامیه ریو درج شده است تصریح می‌کند.

2. وضعیت مساوی و حقوق بشر زنان می‌بایست با جریان اصلی سیستم فعالیتهای گسترده سازمان ملل یکی شود. این موضوعات می‌بایست بطور مرتب و سیستماتیک در ارگان‌ها و مکانیزم‌های مربوطه سازمان ملل مورد توجه و رسیدگی قرار گیرند. بویژه می‌بایست گام‌هایی بمنظور افزایش همکاری و ارتقاء بیشتر ائتلاف بین مقاصد و اهداف کمیسیون

موقعیت زنان، کمیسیون حقوق بشر، کمیته امحاء کلیه اشکال تبعیض علیه زنان (UNIFEM)، (CEDAW)، برنامه توسعه سازمان ملل (UNDP) و سایر آژانسهای سازمان ملل، برداشته شود. در این زمینه، همکاری و هماهنگی بین مرکز حقوق بشر و بخش مربوط به پیشرفت زنان میبایست تقویت شود.

3. کنفرانس جهانی به ویژه بر اهمیت تلاش جهت از بین بردن خشونت علیه زنان در جامعه و زندگی خصوصی، امحاء کلیه اشکال تهدیدات جنسی و سوء استفادههای جنسی، استثمار و قاچاق زنان، امحاء تبعیض ناشی از جنسیت در اجرای عدالت، و از بین بردن هر گونه اختلافی که ممکن است بین حقوق زنان و آثار مضر ناشی از اعمال بعضی از روشها و عادات سنتی، تبعیضات فرهنگی و افراط گرایی مذهبی بوجود آید تأکید میکند. کنفرانس جهانی از مجمع عمومی میخواهد پیشنویس اعلامیه مربوط به خشونت علیه زنان را تصویب نموده و کشورها را ترغیب نماید با خشونت علیه زنان مطابق مفاد اعلامیه مزبور مبارزه کنند.

نقض حقوق بشر در شرایط درگیری مسلحانه، نقض اصول اساسی حقوق بشر و قوانین انساندوستانه بینالمللی است. اینگونه موارد نقض حقوق از جمله قتل، تجاوز سیستماتیک، بهره برداری جنسی، بارداری اجباری، بویژه يك واکنش مؤثر را میطلبد.

4. کنفرانس جهانی امحاء کلیه اشکال تبعیض علنی و مخفیانه علیه زنان را ترغیب میکند. سازمان ملل میبایست هدف تصویب جهانی کنوانسیون امحاء کلیه اشکال تبعیض علیه زنان از سوی تمامی کشورها تا سال 2000 را تشویق نماید. راهها و روشهای مخاطب قرار دادن تحفظات بویژه تعداد کثیر تحفظات کشورها در قبال کنوانسیون مذکور میبایست تقویت گردد. از جمله کمیته امحاء کلیه اشکال تبعیض علیه زنان (CEDAW) میبایست به کار بررسی تحفظات کشورها در قبال کنوانسیون ادامه دهد. کشورها میبایست ترغیب شوند که تحفظات خود را که در مغایرت با مقصود و هدف کنوانسیون مزبور بوده و یا قوانین معاهدات بینالمللی ناسازگار است بازپس گیرند.

5. ارگانهای نظارت کننده منبعث از ابزارهای بینالمللی حقوق بشر میبایست اطلاعات ضروری را منتشر کنند تا زنان بتوانند بهره گیری مؤثرتری از روشهای اجرایی موجود در پیگیری بهره مند شدن کامل و مساوی حقوق بشر و بدون تبعیضشان داشته باشند. همچنین بمنظور تقویت اجراء تعهد به تساوی و حقوق بشر زنان روشهای جدیدی میبایست اتخاذ گردد. کمیسیون وضعیت زنان (CSW) و کمیته امحاء کلیه

اشکال تبعیض علیه زنان (CEDAW) می‌بایست سریعاً احتمال معرفی حق ارائه شکایت از طریق آماده نمودن یک پروتکل اختیاری به کنوانسیون امحاء کلیه اشکال تبعیض علیه زنان را مورد بررسی قرار دهند.

کنفرانس جهانی از تصمیم کمیسیون حقوق بشر برای بررسی انتصاب یک گزارشگر ویژه در مورد خشونت علیه زنان در جریان پنجاهمین اجلاس استقبال می‌کند.

6. کنفرانس جهانی، اهمیت برخورداری زنان از بالاترین استانداردهای سلامتی جسمی و روانی در سراسر طول عمرشان را مورد شناسایی قرار می‌دهد کنفرانس جهانی در زمینه کنفرانس جهانی زنان، و کنوانسیون امحاء کلیه اشکال تبعیض علیه زنان، همچنین بیانیه 1968 تهران، باردیگر براساس تساوی بین زنان و مردان در حق زنان در برخورداری از توجهات بهداشتی قابل دسترسی و کافی، خدمات برنامه تنظیم خانواده و همچنین دسترسی مساوی به آموزش و پرورش در کلیه سطوح تأکید می‌کند.

7. ارگان‌های نظارت کننده منبعث از ابزارهای بین‌المللی حقوق بشر می‌بایست با استفاده از آمار و ارقام مبتنی بر جنسیت، وضعیت زنان و حقوق بشر زنان را در بررسی‌ها و یافته‌هایشان منظور نمایند. کشورها می‌بایست تشویق شوند تا در گزارشات خود به ارگان‌های مذکور اطلاعاتی را در خصوص وضعیت زنان بصورت موقت و یا دائمی ارائه نمایند کنفرانس جهانی با رضایت به این مطلب توجه می‌کند که کمیسیون حقوق بشر در جریان اجلاس 49 خود قطعنامه را به تصویب رساند که در آن گفته شده است گزارشگران و گروه‌های کاری در زمینه حقوق بشر نیز می‌بایست به انجام چنین کاری تشویق شوند.

(قطعنامه 46/1993) گام‌هایی نیز می‌بایست توسط بخش مربوط به پیشرفت زنان در همکاری با سایر ارگان‌های سازمان ملل بویژه مرکز حقوق بشر سازمان ملل جهت تضمین اینکه فعالیت‌های حقوق بشری سازمان ملل مرتباً نقض حقوق بشر زنان از جمله سوءاستفاده‌های مبتنی بر جنسیت را مورد توجه و رسیدگی قرار دهند برداشته شود. آموزش و تعلیم پرسنل حقوق بشر و کمک‌های انساندوستانه سازمان ملل جهت مساعدت به آنها در شناسایی و مقابله با نقض حقوق بشر ویژه زنان و انجام فعالیت‌هایشان بدون تعصب جنسیتی می‌بایست تشویق گردد.

8. کنفرانس جهانی دولتها و سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی را به تسهیل دسترسی زنان به پست‌های تصمیم‌گیرنده و مشارکت بیشتر آنها

در مراحل تصمیم‌گیری ترغیب می‌نماید. کنفرانس برداشتن گام‌های بیشتر در دبیرخانه سازمان ملل جهت انتصاب و ارتقاء کارمندان عضو و سایر ارگان‌های اصلی و زیر مجموعه‌ای مطابق با منشور سازمان ملل را تشویق می‌نماید.

د- حقوق کودک

1. کنفرانس جهانی اصول بیانیه "نخستین خواست برای کودکان" CALL (FORER

(CHILDREN FIRST) را مورد تصریح قرار داده و در این رابطه بر اهمیت تلاش‌های عمده ملی و بین‌المللی بویژه تلاش‌های صندوق کودکان (UNICEF) برای ارتقاء احترام به حق بقاء، حمایت، توسعه و مشارکت کودکان تأکید می‌کند.

2. به منظور دستیابی به تصویب و پذیرش جهانی کنوانسیون حقوق کودک تا سال 1995 و امضاء اعلامیه اجلاس سران جهان، برنامه اقدام و همچنین اجراء و اثر آنها از سوی تمامی کشورها باید اقداماتی انجام گیرد. کنفرانس جهانی کشورها را ترغیب می‌نماید که تحفظات خود را در قبال کنوانسیون در صورتی که در مغایرت با اهداف کنوانسیون و یا در تعارض با قوانین معاهدات بین‌المللی است بازپس گیرند.

3. کنفرانس جهانی تمامی کشورها را ترغیب می‌کند تا اقدامات را بمنظور بکارگیری منابع موجود در بالاترین سطح ممکن با حمایت همکاری بین‌المللی بمنظور دستیابی به اهداف برنامه اقدام اجلاس جهانی سران بعمل آورند. کنفرانس جهانی از کشورها می‌خواهد تا مفاد کنوانسیون حقوق کودک را در برنامه‌های اقدام ملی خود لحاظ کنند. بوسیله این برنامه‌های اقدامات ملی و از طریق تلاش‌های بین‌المللی، اولویت ویژه بایستی به کاهش نرخ مرگ و میر نوزادان، کاهش نرخ سوء تغذیه و بیسوادی و تأمین آب آشامیدنی سالم و آموزش اساسی کودکان اختصاص داده شود. برنامه‌های اقدامات ملی می‌بایست هر زمان که لازم شد در جهت مبارزه با وضعیت‌های اضطراری ناشی از وقوع فجایع طبیعی، درگیری‌های مسلحانه و مسائل شدید کودکان در وضعیت فقر مفرط بکار گرفته شود.

4. کنفرانس جهانی کلیه کشورها را ترغیب می‌کند تا با حمایت همکاری بین‌المللی به مسئله حاد کودکان بویژه تحت شرایط دشوار پردازند، با استثمار و سوء استفاده از کودکان می‌بایست بطور مؤثر مبارزه

شود. از جمله از طریق پرداختن به عوامل ریشه‌ای آنها به منظور مقابله با نوزاد دخترکشی، فحشاء کودک و پورنوگرافی کودک و همچنین سایر اشکال سوء استفاده سکسی.

5. کنفرانس جهانی از کلیه اقدامات سازمان ملل و سازمان‌های تخصصی آن در جهت تضمین حمایت و ارتقاء مؤثر حقوق بشر کودک دختر حمایت می‌کند. کنفرانس جهانی کشورها را ترغیب می‌کند تا با بررسی محدود قوانین و مقررات موجود، سنت‌ها و روش‌هایی را که به موجب اعمال آنها علیه کودک دختر تبعیض واقع می‌شود و یا ضرری متوجه آنها می‌شود حذف نماید.

6. کنفرانس جهانی قویاً از این پیشنهاد که دبیرکل مطالعه‌ای را در خصوص روش‌های بهینه کردن حمایت کودکان در درگیری‌های مسلحانه آغاز کند، حمایت می‌کند. بمنظور تسهیل مساعدت به کودکان در مناطق جنگی، ارزشهای انسان‌دوستانه و اقدامات لازم می‌بایست بعمل آید. این اقدامات می‌بایست شامل حمایت از کودکان در مقابل استفاده کنترل نشده از کلیه تسلیحات جنگی بویژه مین‌های ضد پرسنل بشود. نیاز به مراقبت‌های بعدی و بازپروری کودکان شکنجه شده بواسطه جنگ می‌بایست بلافاصله مورد توجه و رسیدگی قرار گیرد. کنفرانس از کمیته حقوق کودک می‌خواهد که حداقل سن قانونی جهت خدمت در نیروهای مسلح را افزایش دهد.

7. کنفرانس جهانی توصیه می‌کند که موضوعات مربوط به حقوق بشر و وضعیت کودکان بطور منظم از سوی کلیه ارگانها و مکانیزم‌های مربوط به سیستم سازمان ملل و همچنین توسط ارگانهای نظارت کننده آژانس‌های تخصصی در انطباق با وظایفشان مورد بررسی و نظارت قرار گیرد.

8. کنفرانس جهانی اهمیت نقشی که سازمان‌های غیردولتی در اجرای مؤثر تمامی ابزارهای حقوق بشر، و بویژه کنوانسیون حقوق کودک ایفاء می‌نمایند را مورد شناسایی قرار می‌دهد.

9. کنفرانس جهانی به کمیته حقوق کودک توصیه می‌کند با کمک مرکز حقوق بشر بتواند بنحوی سریع و مفید و مؤثر وظایف خود را به انجام رساند، بویژه با توجه به میزان بی سابقه تصویب کنوانسیون و تسلیم گزارشات کشورها که متعاقب آن صورت می‌گیرد.

آزادی از شکنجه

کنفرانس جهانی از تصویب کنوانسیون علیه شکنجه و سایر رفتارها و اعمال بیرحمانه و غیرانسانی توسط بسیاری از کشورهای عضو استقبال می‌کند و امیدوار است سایر کشورهای عضو نیز هر چه سریعتر آنرا تصویب کنند.

کنفرانس جهانی تأکید می‌کند که یکی از وحشیانه‌ترین طرق نقض کرامت انسانی عمل شکنجه است که در نتیجه آن کرامت فرد قربانی از بین رفته و توانایی ادامه حیات و سایر فعالیتها از وی سلب و یا تا حدی گرفته می‌شود.

کنفرانس جهانی تأیید می‌کند که طبق قوانین حقوق بشر و قوانین انسان دوستانه، آزادی از شکنجه حقی است که باید در کلیه شرایط حمایت شود، از جمله در زمان ناآرامیهای داخلی و بین‌المللی و یا هنگام درگیریهای مسلحانه.

کنفرانس جهانی بدین ترتیب از کلیه دولتها می‌خواهد که هر چه سریعتر به عمل شکنجه خاتمه داده و از طریق اجرای کامل اعلامیه جهانی حقوق بشر و نیز سایر کنوانسیونهای مربوطه و در صورت لزوم با تقویت مکانیزمهای موجود این عمل شیطانی را از بین ببرند. کنفرانس جهانی از کلیه دولتها می‌خواهد همکاری کاملی را با گزارشگر ویژه به منظور انجام وظایفش داشته باشند.

به ضمانت جهانی برای اجرای مؤثر "اصول اخلاقی طب در مورد نقش پرسنل بهداشتی و بویژه پزشکان در حمایت از زندانیان و بازداشتیان از شکنجه و سایر اعمال یا رفتارهای بی‌رحمانه و غیرانسانی" که توسط مجمع عمومی سازمان ملل تصویب گردید باید توجه ویژه داشت.

کنفرانس جهانی بر اهمیت سایر فعالیت‌های عینی در چارچوب سازمان ملل تأکید می‌کند با توجه به نیاز به یاری رساندن به قربانیان شکنجه و تضمین راه‌حلهای مؤثرتر برای بازپروری فیزیکی، روانی و اجتماعی قربانیان، ارائه منابع لازم برای این منظور باید از طریق کم‌های بیشتر صندوق اهدایی برای قربانیان شکنجه به سایر فعالیتها اولویت یابد.

دولتها باید قوانینی را لغو کنند که به افراد مسئول به نقض شدید حقوق بشر مانند شکنجه مصونیت می‌دهد و همچنین باید موارد نقض را مورد محاکمه قرار داده تا اساس محکمی را برای اجرای قانون پیریزی کنند.

کنفرانس جهانی تأیید می‌کند که تلاش برای خاتمه شکنجه باید بیش از هر چیز به خودداری از شکنجه تمرکز یابد و بدین ترتیب درخواست می‌کند پروتکل اختیاری کنوانسیون که هدف آن ایجاد نظام خودداری از شکنجه از طریق بازدید دائمی بازداشتگاهها می‌باشد هر چه سریعتر تصویب گردد.

مفقود شدن اجباری

کنفرانس جهانی ضمن استقبال از تصویب اعلامیه حمایت از افراد محکوم به مفقود شدن اجباری از کلیه دولت‌ها می‌خواهد راه‌های مؤثر قانونی، اداری و قضایی بیابند تا از عمل مفقود شدن اجباری جلوگیری کرده، به آن خاتمه داده و مورد محاکمه قرار دهند. کنفرانس جهانی تأکید می‌کند که کلیه دولت‌ها موظفند در هر شرایطی هنگامی که تصور شود فردی بالاجبار در حوزه نفوذی آنان مفقود گردیده بازرسی لازم را انجام دهند و در صورت تأیید اتهامات فرد متخلف را مورد محاکمه قرار دهند.

حقوق افراد معلول

1. کنفرانس جهانی تأکید می‌کند کلیه حقوق بشر و آزادی‌های اساسی جهانی هستند و بدون استثناء شامل افراد معلول نیز می‌شوند. کلیه افراد از بدو تولد یکسان هستند و از حقوق مشترک حیات، رفاه، آموزش، کار، زندگی مستقل و شرکت فعال در کلیه جنبه‌های اجتماعی برخوردار می‌باشند. بنابراین، هر نوع تبعیض مستقیم یا رفتار تبعیض‌آمیز منفی نسبت به فرد معلول نقض حقوق فرد تلقی می‌شود. کنفرانس جهانی از دولت‌ها می‌خواهد در صورت لزوم قوانینی را برای تضمین برخورداری افراد معلول از این حقوق تصویب یا تعدیل کند.

2. فرد معلول می‌تواند همه جا باشد. باید با نابودی کلیه موانع موجود در اجتماع اعم از فیزیکی، مالی، اجتماعی یا روانی که مشارکت کامل فرد معلول را محدود یا ناممکن می‌سازند به این افراد فرصت‌های مشترک داده شود.

3. کنفرانس جهانی با توجه به برنامه عمل جهانی برای افراد معلول که در سی و هفتمین جلسه مجمع عمومی تصویب گردید از مجمع عمومی و شورای اقتصادی و اجتماعی درخواست می‌کند پیش‌نویس "قوانین استاندارد برای یکسان‌سازی فرصت‌ها برای افراد معلول" که در جلسه خود در سال 1993 تهیه شد را تصویب نمایند.

همکاری، توسعه و تقویت حقوق بشر

1. کنفرانس جهانی پیشنهاد می‌کند فعالیت‌های ملی و بین‌المللی به منظور ارتقاء دموکراسی، توسعه و حقوق بشر اولویت یابند.

2. باید به تلاش‌هایی که به منظور تقویت و تأسیس نهادهای حقوق بشر، تقویت جوامع مدنی جمعی و حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر انجام می‌گیرد توجهی خاص شود. در این بافت، درخواست کمک از سوی دولت‌ها برای انجام انتخابات آزاد و عادلانه و از جمله کمک به جنبه‌های حقوق بشری انتخابات و ارائه اطلاعات به عموم در مورد انتخابات از اهمیت خاصی برخوردار است. کمک به تقویت اجرای قانون، ارتقاء آزادی بیان و اجرای عدالت و نیز مشارکت واقعی و مؤثر افراد در فرآیند تصمیم‌گیری نیز به همان میزان مهم می‌باشد.

3. کنفرانس جهانی به نیاز برای تقویت خدمات مشورتی و کمک‌های فنی از سوی مرکز حقوق بشر تأکید دارد. این مرکز باید بنا به درخواست کشورها کمک‌هایی را در خصوص برخی مسائل حقوق بشر ارائه دهد، از جمله در تهیه گزارشات حقوق بشر و در اجرای برنامه‌های عمل منسجم و جامع برای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر بخشی از این برنامه‌ها که باید در اختیار کشورها قرار داده شوند عبارتند از تقویت نهادهای حقوق بشر و دموکراسی، حمایت حقوقی از حقوق بشر، آموزش مقامات و سایرین، آموزش جامع و اطلاعات عمومی با هدف ارتقاء احترام به حقوق بشر.

4. کنفرانس جهانی شدیداً پیشنهاد می‌کند برنامه جامعی در سازمان ملل به منظور کمک به کشورهایی که در حال تأسیس یا تقویت ساختارهای ملی مؤثر در حقوق بشر و اجرای قانونی می‌باشند تهیه شود. چنین برنامه‌ای که توسط مرکز حقوق بشر هماهنگ می‌شود باید بتواند بنا به درخواست دولت‌ها کمک‌های فنی و مالی برای اجرای پروژه‌های ملی ارائه دهد. به منظور بهبود مؤسسات جزایی و تنبیهی، آموزش وکلا، قضات و نیروهای امنیتی حقوق بشر و بهبود هر زمینه فعالیت‌های مربوط به عملکرد مناسب قانون، این برنامه باید به دولت‌ها کمک کند تا برنامه‌های عمل را برای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر اجرا نمایند.

5. کنفرانس جهانی از دبیرکل سازمان ملل درخواست می‌کند تا پیشنهادهایی که حاوی راه‌هایی، برای تأسیس ساختار و روش‌های عملیاتی و ارائه جریان‌های مالی برای این برنامه هستند، به مجمع عمومی

سازمان ملل ارائه دهد.

6. کنفرانس جهانی به کشورها پیشنهاد می‌کند تا امکان تهیه برنامه عمل ملی که راه‌هایی را برای بهبود، ارتقاء و حمایت از حقوق بشر ارائه می‌دهد بررسی نمایند.

7. کنفرانس جهانی حقوق بشر تأکید دارد که حق جهانی و لاینفک توسعه باید طبق اعلامیه حق توسعه اجرا شود. در این بافت، کنفرانس جهانی از تشکیل "گروه کاری موضوعی برای حق توسعه" توسط کمیسیون حقوق بشر استقبال می‌کند و از این گروه کاری می‌خواهد با مشورت و همکاری سایر ارگان‌ها و آژانس‌های سازمان ملل هر چه سریعتر راه‌های جامع و مؤثری را برای از بین بردن موانع در اجرای "اعلامیه حق توسعه" تنظیم کند و راه‌هایی را برای تجلی دادن حق توسعه در کلیه کشورها پیشنهاد کند تا در مجمع عمومی سازمان ملل بررسی شود.

8. کنفرانس جهانی پیشنهاد می‌کند سازمان‌های غیردولتی و سایر سازمان‌های محلی و اجتماعی در زمینه حقوق بشر نقش اساسی‌تر را در سطوح ملی و بین‌المللی و در اجرای فعالیت‌های مربوط به حق توسعه با همکاری دولت‌ها در کلیه جنبه‌های توسعه‌ای ایفا کنند.

9. کنفرانس جهانی از دولت‌ها و آژانس‌ها و نهادها می‌خواهد تا توان خود را در ارتباط با ساختن نظام حقوقی مؤثر برای حمایت از حقوق بشر و نهادهای ملی فعال در این زمینه افزایش دهند. بازیگران همکاری در جهت توسعه باید به خاطر بسپارند که توسعه، دموکراسی و حقوق با یکدیگر مرتبط می‌باشند. کنفرانس جهانی خواهان تهیه برنامه‌ای جامع، بانک اطلاعاتی منابع و حضور افراد متخصص برای تقویت اجرای قانون و نهادهای دموکراتیک است.

10. کنفرانس جهانی کمیسیون حقوق بشر را تشویق می‌کند تا با همکاری کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بررسی پروتکل اقتصادی میثاق بین‌الملل حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را ادامه دهند.

11. کنفرانس جهانی پیشنهاد می‌کند که تحت نظارت مرکز حقوق بشر برای برنامه‌های خدمات مشورتی و کمک‌های فنی، منابع بیشتری بر پایه تقویت و تشکیل ترتیبات منطقه‌ای به منظور ارتقاء و حمایت از حقوق بشر تخصیص داده شود.

آموزش حقوق بشر

1. از نظر کنفرانس جهانی، آموزش حقوق بشر و اطلاعات عمومی لازم است ارتقا و دستیابی به روابط پایا و هماهنگ با سایر اجتماعات و درك، تحمل پذیری و صلح مشترك می باشد.

2. کشورها باید سعی در ریشه کنی بی سوادی داشته و آموزش را بسوی توسعه کامل شخصیت انسانی و برای تقویت حقوق بشر و آزادی های اساسی هدایت کنند. کنفرانس جهانی از کلیه کشورها و نهادها می خواهد حقوق بشر، قانون انسان دوستی، دموکراسی و اجرای قانون را به عنوان درس هایی برای آموزش رسمی و غیررسمی ارائه دهند.

3. آموزش حقوق بشر باید حاوی مطالبی از صلح، دموکراسی، توسعه و تحولات اجتماعی طبق ابزارهای منطقه ای و بین المللی حقوق بشر باشد تا به درك و آگاهی مشترك با توجه به تقویت تعهد جهانی به حقوق بشر منتهی گردد.

4. کنفرانس جهانی با توجه به "برنامه عمل جهانی آموزش حقوق بشر و دموکراسی" که در مارس 1993 توسط گروه بین المللی آموزش حقوق بشر و دموکراسی تصویب گردید و با توجه به سایر ابزارهای حقوق بشر به دولتها توصیه می کند برنامه ها و استراتژی های خاصی را تنظیم کرده تا آموزش گسترده حقوق بشر و توزیع اطلاعات عمومی را با توجه خاص به حقوق بشر زنان تضمین کنند.

5. دولتها باید با همکاری سازمان های بین دولتی، نهادهای ملی و سازمان های غیردولتی بطور روزافزون آگاهی افراد را از حقوق بشر و تحمل پذیری مشترك ارتقاء دهند کنفرانس جهانی بر اهمیت تقویت "مبارزه اطلاعات عمومی جهانی" سازمان ملل تأکید دارد. این گروه ها باید آموزش حقوق بشر را آغاز و از آن حمایت نمایند و بطور مؤثر اطلاعات را در این زمینه میان عموم توزیع کنند. برنامه خدمات مشورتی و کمپ های فنی سازمان ملل باید پاسخگویی درخواست های دولتها برای فعالیتهای آموزش در زمینه حقوق بشر و برای آموزش های تخصصی مربوط به استانداردهای ابزارهای بین المللی حقوق بشر و حقوق انسان دوستانه و کاربرد آنها برای گروه های ویژه از جمله نیروهای نظامی، مأمورین اجرای قانون، پلیس و پرسنل بهداشتی باشد. همچنین باید به آموزش حقوق بشر سازمان ملل برای ارتقاء، تشویق و تمرکز بر چنین فعالیتهای آموزشی توجه داشت.

روشهای اجرایی و ارزیابی

1. کنفرانس جهانی از دولتها می خواهد استانداردهای موجود در

ابزارهای بین‌المللی حقوق بشر را در قوانین داخلی خود ارائه دهند و ساختارهای ملی، نهادها و ارگان‌های جامعه را که در ارتقاء و حمایت از حقوق بشر مؤثرند تقویت کنند.

2. کنفرانس جهانی "پیشنهاد می‌کند فعالیت‌ها و برنامه‌های سازمان ملل تقویت شود تا پاسخگویی نیازهای دولت‌هایی باشد که مایل به تأسیس و تقویت نهادهای ملی خود برای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر می‌باشند. کنفرانس جهانی همچنین تقویت همکاری میان نهادهای ملی را به منظور ارتقاء و حمایت از حقوق بشر تشویق می‌کند، بویژه از طریق تبادل اطلاعات و تجربیات و همکاری میان سازمان‌های منطقه‌ای و سازمان ملل.

3. کنفرانس جهانی به ارگان‌های حقوق بشر، جلسه رؤسای این ارگان‌ها و جلسه دولت‌های عضو پیشنهاد می‌کند به تلاش‌های خود برای هماهنگی گزارشات و رهنمودهای متعدد برای تهیه گزارش دولت‌ها بر طبق کنوانسیون‌های مربوط به حقوق بشر ادامه داده و دقت داشته باشند که ارائه گزارش کلی در مورد تعهدات هر دولت باعث تسهیل و تأثیر بیشتر تلاش‌هایشان می‌شود.

4. کنفرانس جهانی پیشنهاد می‌کند کشورهای عضو ابزارهای بین‌المللی حقوق بشر، مجمع عمومی و شورای اقتصادی و اجتماعی ابزارهای حقوق بشر موجود و مکانیزم‌ها و روش‌های مختلف را بررسی کرده تا از طریق هماهنگی بهتر میان ابزارها مکانیزم‌ها و روش‌های مختلف با توجه به عدم تکرار وظایف و کارها، کارآیی آنها را ارتقاء دهند.

5. کنفرانس جهانی پیشنهاد می‌کند فعالیت برای بهبود عملکرد و از جمله ارزیابی ابزارها ادامه یابد با توجه به پیشنهادات زیادی که در این خصوص شده و بویژه پیشنهاد از سوی رؤسای جلسات مربوطه، همچنین باید از روش ملی جامع کمیته حقوق بشر حمایت بیشتر بعمل آید.

6. کنفرانس جهانی به کشورهای عضو ابزارهای حقوق بشر پیشنهاد می‌کند سایر روش‌های اختیاری ارتباطی را مورد بررسی و تأیید قرار دهند.

6 (در ادامه). کنفرانس جهانی نسبت به عضویت متخلفین نقض‌کننده حقوق بشر ابراز نگرانی داشتند و از تلاش‌های کمیسیون حقوق بشر و "کمیسیون فرعی جلوگیری از تبعیض و حمایت از اقلیت‌ها" برای بررسی کلیه جوانب حمایت می‌کند.

7. کنفرانس جهانی پیشنهاد میکند کمیسیون حقوق بشر امکان اجرای بهتر ابزارهای موجود حقوق بشر را در سطوح بین‌المللی و منطقه‌ای بررسی کند و از کمیسیون حقوق بین‌الملل می‌خواهد به کار خود در مورد دادگاه جنایی بین‌الملل ادامه دهد.

8. کنفرانس جهانی از کشورهای که تا کنون به عضویت کنوانسیون 1946 ژنو و پروتکل مربوطه نپیوسته‌اند دعوت می‌کند تا ضمن عضویت، در سطح ملی و حقوقی تلاش در اجرای کامل آن داشته باشند.

9. کنفرانس جهانی پیشنهاد می‌کند پیش‌نویس "اعلامیه حقوق و وظایف افراد، گروه‌ها، ارگان‌های جامعه برای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی شناخته شده بین‌الملل" سریعتر تکمیل و تصویب شود.

10. کنفرانس جهانی بر اهمیت حفظ و تقویت نظام گزارشگران ویژه، نمایندگان، متخصصین و گروه‌های کاری کمیسیون حقوق بشر و کمیسیون فرعی جلوگیری از تبعیض و حمایت از اقلیت‌ها تأکید می‌کند تا بتوانند وظایف خود را در کلیه کشورهای جهان انجام داده و منابع لازم انسانی و مالی در اختیارشان گذارده شود.

11. کنفرانس جهانی خواهان نقش فعالتر سازمان ملل برای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر و در جهت تضمین احترام کامل به حقوق انسان دوستانه بین‌الملل در کلیه موارد درگیری‌های مسلحانه و بر طبق اهداف و اصول منشور می‌باشد.

12. برای تقویت برخورداری از حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باید رهیافت‌های جدیدی را مورد بررسی قرارداد از جمله نظامی برای تعیین پیشرفت در میزان تجلی حقوق میثاق بین‌المللی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی همچنین باید تلاش مشترکی برای تضمین حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی انجام داد.

تداوم کنفرانس جهانی

1. کنفرانس جهانی حقوق بشر پیشنهاد می‌کند مجمع عمومی کمیسیون حقوق بشر و سایر ارگان‌ها و آژانس‌های حقوق بشر نظام سازمان ملل روش‌هایی را برای اجرای کامل و بدون تأخیر پیشنهادات مندرج در سند نهایی کنفرانس بررسی کنند و نیز امکان اعلام دهد تا حقوق بشر سازمان ملل را مورد توجه قرار دهند. کنفرانس جهانی همچنین

پیشنهاد می‌کند کمیسیون حقوق بشر سالانه پیشرفت‌های حاصله در این جهت را بررسی نماید.

2. کنفرانس جهانی از دبیرکل سازمان ملل درخواست می‌کند که به مناسبت پنجاهمین سالگرد اعلامیه جهانی حقوق بشر از کلیه دولت‌ها و ارگان‌ها و آژانس‌های حقوق بشر سازمان ملل دعوت کند تا در مورد پیشرفت‌های حاصله در اجرای سند نهایی کنفرانس گزارش بدوی به پنجاه و دومین جلسه مجمع عمومی از طریق کمیسیون حقوق بشر و شورای اقتصادی و اجتماعی ارائه دهند. به همین ترتیب، نهادهای حقوق بشر منطقه‌ای و در صورت لزوم نهادهای ملی و نیز سازمان‌های غیردولتی می‌توانند نظرات خود را به دبیرکل سازمان ملل در مورد اجرای سند نهایی کنفرانس ارائه دهند. باید به ارزیابی پیشرفت حاصله در جهت دستیابی به هدف تصویب جهانی قراردادها و پروتکل‌های بین‌المللی حقوق بشر تصویب شده در چهارچوب نظام سازمان ملل توجهی خاص داشت.